

Udskriftsdato: mandag den 23. marts 2026

VEJ nr 13 af 15/02/2011 (Historisk)

Vejledning om hjælp og støtte efter serviceloven (Vejledning nr. 2 til serviceloven)

Ministerium: Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Journalnummer: Socialmin., j.nr. 2010-3605

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 94 af 25/11/2011 - VEJ nr 42 af 24/05/2012 - VEJ nr 9441 af 24/06/2014

Vejledning om hjælp og støtte efter serviceloven

(Vejledning nr. 2 til serviceloven)

Afsnit I

Indledning

Kapitel 1

Indledning

1. I denne vejledning om hjælp og støtte på det sociale område (vejledning nr. 2 til serviceloven) uddybes reglerne om en række af servicelovens tilbud til personer med behov for hjælp og støtte, f.eks. ældre, personer med handicap mv.

Vejledningen afløser vejledning nr. 94 af 5. december 2006 om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv. (Vejledning nr. 2 til serviceloven), herunder ændringerne til vejledningen:

- Vejledning nr. 13 af 6. februar 2009 om ændring af vejledning om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv. (Vejledning nr. 2 til serviceloven).
- Vejledning nr. 23 af 12. marts 2009 om ændring af vejledning om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv. (Vejledning nr. 2 til serviceloven).
- Vejledning nr. 71 af 8. september 2009 om ændring af vejledning om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv. (Vejledning nr. 2 til serviceloven).
- Vejledning nr. 81 af 2. oktober om ændring af vejledning om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv. (Vejledning nr. 2 til serviceloven).
- Vejledning nr. 94 af 10. november 2009 om ændring af vejledning om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv. (Vejledning nr. 2 til serviceloven).
- Vejledning nr. 86 af 7. oktober 2010 om ændring af vejledning om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv. (Vejledning nr. 2 til serviceloven).

Vejledningen indeholder dels en videreførelse af det relevante og aktuelle vejledningsstof i de hidtidige vejledninger på området, dels en gennemgang af regelændringer, der ikke har været medtaget i hidtidige vejledninger som følge af Lov nr. 629 af 11. juni 2010 om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og sundhedsloven samt om ophævelse af lov om forebyggende hjemmebesøg til ældre m.v. (afbureaukratisering på området for ældre, handicappede m.fl.). I forhold til de vejledninger, der er udgivet fra 2006-2010, er enkelte afsnit flyttet til andre vejledninger ved denne revision.

Formål

Formålet med vejledningen er at give et overblik over og vejledning om en række af de tilbud om hjælp og støtte, der findes i serviceloven. Der er tale om en række ydelser, der kan tilbydes til forskellige målgrupper, herunder f.eks. ældre, personer med handicap og sindslidelser mv., og hvor det gælder for hovedparten af ydelserne, at de tildeles på baggrund af en behovsvurdering af den enkeltes konkrete behov eller på baggrund af, at konkrete betingelser er opfyldt.

Struktur

I vejledningens afsnit II, III og IV behandles de forskellige ydelser, herunder socialpædagogisk bistand, træning, personlig og praktisk hjælp, behandling og støtte- og kontaktpersoner. I afsnit V behandles reglerne om kvalitetsstandarder, afgørelser og myndighedsfunktionen. Afsnit VI omhandler frit valg af leverandører af personlig og praktisk hjælp og afsnit VII betalingsreglerne. I afsnit VIII og IX behandles ordningerne for pasning af nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom og for hjælp i forbindelse

med pasning af døende. I afsnit X gennemgås de særlige klage- og tilsynsregler for området og afsnit XI omhandler personer med demens og plejetestamenter.

Øvrige vejledninger

Vejledningen skal ses i sammenhæng med de øvrige vejledninger i serien. På Socialministeriets hjemmeside www.sm.dk er der mulighed for at søge i et samlet indeks for den trykte udgave af vejledningerne, hvilket giver mulighed for at søge både i den enkelte vejledning og på tværs af den samlede serie. Bagerst i alle bind findes et emneordsindeks. Både i indholdsfortegnelser og indekser henvises der til punktnumre.

Regelgrundlag

Vejledningen er udarbejdet på baggrund af lovtæksten i serviceloven samt de dertil hørende bekendtgørelser. Det drejer sig om følgende relevante regelgrundlag:

- Lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 81 af 4. februar 2011.
- Bekendtgørelse om betaling for generelle tilbud og for tilbud om personlig og praktisk hjælp m.v. efter servicelovens §§ 79, 83 og 84 nr. 668 af 16. juni 2010.
- Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v. nr. 299 af 25. marts 2010.

Vær opmærksom på ændringer af lovgivning og af praksis

Vejledningerne bliver løbende opdateret. Seneste version findes altid på www.retsinformation.dk. Men det er vigtigt at være opmærksom på, om der er sket ændringer af eksempelvis lovgivning og Ankestyrelsen praksis, der endnu ikke er afspejlet i vejledningen.

Det er muligt at se, om der sket ændringer af lovgivningen, og om der er udarbejdet nye og opdaterede vejledninger på Socialministeriets hjemmeside www.sm.dk eller på Retsinformations hjemmeside www.retsinformation.dk.

Det er ligeledes vigtigt at være opmærksom på, om Ankestyrelsen har truffet nye afgørelser på området eller ændret praksis. Ankestyrelsens afgørelser kan findes på www.ast.dk.

Hvem vejleder om serviceloven?

I forhold til vejledning og spørgsmål vedrørende servicelovens regler er det som udgangspunkt kommunerne, der yder vejledning over for borgerne.

Medarbejdere i kommunerne kan søge generel vejledning hos det sociale nævn eller hos Socialministeriet om generelle problemstillinger inden for servicelovens område.

Medarbejdere i de sociale nævn kan søge vejledning hos Ankestyrelsen. Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område indeholder regler om Ankestyrelsens og de sociale nævns pligt til at yde vejledning inden for det sociale område. Der henvises for yderligere information til Socialministeriets vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Afsnit II

Forebyggelse, socialpædagogisk bistand og træning efter serviceloven

Kapitel 2

Tilbud om forebyggende hjemmebesøg til ældre

§ 79 a. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forebyggende hjemmebesøg til alle borgere, der er fyldt 75 år, og som bor i kommunen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen tilrettelægger besøgene efter behov. Kommunalbestyrelsen skal dog tilbyde mindst ét årligt forebyggende hjemmebesøg.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan vælge at undtage de borgere, som modtager både personlig pleje og praktisk hjælp efter § 83, fra ordningen om forebyggende hjemmebesøg.

Stk. 4. Socialministeren kan i samarbejde med indenrigs- og sundhedsministeren fastsætte regler om de kommunale forpligtelser efter stk. 1-3, herunder om samordning med andre generelle kommunale forebyggende og aktiverende foranstaltninger.

Definition

2. Ved forebyggende hjemmebesøg forstås uopfordrede, men ikke uanmeldte, besøg i borgerens eget hjem med det formål at drøfte den pågældendes aktuelle livssituation. Hjemmebesøgene har dermed bl.a. til formål at hjælpe de ældre til bedre at udnytte egne ressourcer og bevare funktionsniveauet længst muligt.

Det er ikke tilstrækkeligt at gennemføre forebyggende hjemmebesøg via en telefonsamtale. En telefonsamtale med et forebyggende sigte kan derfor heller ikke registreres som et forebyggende hjemmebesøg. Det skyldes, at man for bedst muligt at opfylde formålet med de forebyggende hjemmebesøg skal drøfte borgerens aktuelle livssituation i borgerens eget hjem. Selve tilbuddet om et forebyggende hjemmebesøg kan dog godt gives pr. telefon. Se punkt 6.

Målgruppe

3. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forebyggende hjemmebesøg til alle borgere, der er fyldt 75 år, og som bor i eget hjem.

Kommunalbestyrelsen kan vælge at undtage de borgere fra ordningen, der modtager både personlig og praktisk hjælp efter § 83 i lov om social service. Borgere, der alene modtager enten personlig eller praktisk hjælp, har ret til at få tilbud om forebyggende hjemmebesøg.

Hvis en kommunalbestyrelse har valgt ikke at tilbyde forebyggende hjemmebesøg til gruppen af borgere, der modtager både personlig og praktisk hjælp, kan kommunen ved visitering og revisitering efter § 88, stk. 1 og 2, vurdere borgerens samlede situation, herunder se på, om tilbud om forebyggende hjemmebesøg kan være relevant.

Lovens krav om, at alle, der er fyldt 75 år, skal have tilbud om mindst ét årligt forebyggende hjemmebesøg er et minimumskrav. Derfor er der ikke noget til hinder for, at kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning om at tilbyde forebyggende hjemmebesøg til persongrupper under 75 år, f.eks. ældre med anden etnisk baggrund end dansk. Der er heller ikke noget til hinder for, at kommunalbestyrelsen kan vælge at tilbyde ældre, der modtager både personlig og praktisk hjælp, forebyggende hjemmebesøg. Endelig kan kommunalbestyrelsen vælge at inkludere en klart defineret gruppe af modtagere af både personlig og praktisk hjælp i ordningen og undtage øvrige modtagere af personlig og praktisk hjælp. En sådan skelnen

skal, i henhold til lighedsbetragtninger, være generel, og skal foregå ud fra saglige og velbegrundede objektive kriterier.

Formål

4. Formålet med tilbud om forebyggende hjemmebesøg er at opprioritere den forebyggende og sundhedsfremmende indsats over for ældre ved at yde råd og vejledning om aktiviteter og støttemuligheder med henblik på at bidrage til øget tryghed og trivsel.

Formålet er derfor også at henlede opmærksomheden på eksisterende hjælpeforanstaltninger og aktiverende tilbud, som vil kunne bidrage til at forebygge eller løse eventuelle problemer i opløbet. Det kan f.eks. ske ved at henlede opmærksomheden på frivillige organisationer og sociale netværk. De ældre kan således tilskyndes til bedre at udnytte egne ressourcer og til at bevare funktionsniveauet længst muligt.

Tilbuddet til ældre om forebyggende hjemmebesøg skal ses som et supplement til den almindelige kommunale myndigheds rådgivnings- og vejledningsforpligtelse efter servicelovens § 10.

Besøgene kan give vigtige informationer om de ældres behov, ønsker og ressourcer og dermed være et værdifuldt redskab, når kommunalbestyrelsen i øvrigt skal drøfte og tage stilling til servicetilbud mv., der særligt er rettet mod ældre.

Hjemmebesøgene vil således kunne give kommunalbestyrelsen et bedre grundlag for på baggrund af lokale forhold at tilrettelægge bl.a. kommunens tilbud med aktiverende og forebyggende sigte, jf. servicelovens § 79. Se endvidere kapitel 11 om § 79. Det er derfor væsentligt, at der sker en opfølgning og tilbagemelding til kommunalbestyrelsen om de generelle erfaringer fra hjemmebesøgene.

Indhold

5. Besøget skal indeholde en struktureret, helhedsorienteret samtale, hvor den ældres forhold i al almindelighed gennemgås, og eventuelle spørgsmål drøftes. Indholdet af samtalen skal især være koncentreret om, hvordan den ældre mestrer sin tilværelse i bred forstand. Det er ikke tanken at sygeliggøre de ældre ved at fokusere på sygdom, symptomer mv. under hjemmebesøgene. Hovedvægten ligger på sociale forhold og på at fastholde/forøge funktionsevnen i bred forstand. Samtalen med den ældre skal ske med lovens formål for øje, og kan f.eks. omhandle den ældres dagligdag, trivsel, socialt netværk, bolig, økonomi, sundhedstilstand, funktionsevne mv.

Det har stor betydning, at der tages hensyn til de ældres individuelle forhold, og det er derfor væsentligt, at besøgene tilrettelægges fleksibelt.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at hjemmebesøgene skal fokusere på en række udvalgte temaer så som ensomhed, faldforebyggelse, tryghed, ernæring og fysisk aktivitet osv.

På baggrund af samtalen kan der henvises til forskellige forebyggende og aktiverende tilbud i frivilligt eller kommunalt regi, se nærmere herom i kapitel 3 om aktiverende og forebyggende tilbud efter § 79 og i vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven. Tilbud i frivilligt regi kan f.eks. være ældreidræt og netværksskabende aktiviteter.

Efter behov kan der vejledes om social- eller sundhedsrådets tilbud, boligtilbud mv.

Direkte henvendelse

6. Kommunalbestyrelsen skal orientere målgruppen om ordningen og fremsætte et konkret tilbud om besøg til den enkelte. Tilbuddet om hjemmebesøg skal gives ved direkte henvendelse til den enkelte person f.eks. pr. telefon eller brev. Det er op til kommunalbestyrelsen selv at tage stilling til, hvor ofte borgeren skal kontaktes, hvilken kontaktform kommunen vil benytte sig af, og hvordan kommunen vil opretholde kontakten. Kommunalbestyrelsen kan vælge at informere borgeren om tilbuddet om det årlige besøg første gang pr. brev og anden gang ved en telefonopringning. Kommunalbestyrelsen kan også vælge at sende et brev ud én gang om året, hvori borgeren gøres opmærksom på, at denne har ret til

ét årligt forebyggende hjemmebesøg. Det er dog ikke tilstrækkeligt blot at oplyse generelt om tilbuddet f.eks. via annoncering i dagspressen. Eventuelt kan det være hensigtsmæssigt, at kommunen i forbindelse med det forudgående hjemmebesøg aftaler en ny dato for det næste besøg.

Tilbuddet om forebyggende hjemmebesøg vedrører ikke tildelingen af sociale ydelser. Det kan være hensigtsmæssigt, at den ældre gøres opmærksom på, at forebyggende hjemmebesøg er et selvstændigt tilbud, som vedkommende kan afslå at tage imod, uden at det har konsekvenser for tildelingen af øvrige sociale ydelser, f.eks. personlig og/eller praktisk hjælp.

Med henblik på at sikre, at den ældre kan tage kvalificeret stilling til, om vedkommende ønsker at modtage tilbuddet, skal den ældre ved kommunalbestyrelsens henvendelse have information om formålet med og indholdet af tilbuddet.

Det er således ikke kommunalbestyrelsen der skal vurdere, om de, der er omfattet af lovens målgruppe, har behov for et tilbud om forebyggende hjemmebesøg, men derimod den enkelte ældre, der tager stilling til, om vedkommende ønsker at tage imod tilbuddet.

For at sikre at ældre, der tidligere har afslået et konkret tilbud om et forebyggende hjemmebesøg, til stadighed er informeret om tilbuddet om ét årligt forebyggende hjemmebesøg, bør kommunalbestyrelsen med rimelige tidsintervaller rette henvendelse til de pågældende for at orientere om tilbuddet.

Allerede ved tilbuddets fremsættelse vil det være hensigtsmæssigt at informere om reglerne om tavshedspligt, aktindsigt, samtykke til registrering af oplysninger mv., som bl.a. beskytter den ældre mod misbrug af de oplysninger, som kommer frem under besøget. Se endvidere punkt 10 om tavshedspligt mv.

Respekt for fravalg af tilbud

7. Det er vigtigt at fremhæve, at de forebyggende hjemmebesøg er tilbud, som de ældre kan afslå at tage imod.

Samtidig er det dog også vigtigt, at kommunalbestyrelsen sikrer sig, at den ældre er bekendt med, at tilbuddet fortsat er gældende, selvom vedkommende har fravalgt tilbuddet.

Kommunalbestyrelsen bør derfor tilstræbe en afvejning af ovenstående to hensyn i henvendelsen til den ældre.

I praksis kan dette f.eks. ske ved, at kommunalbestyrelsen indgår en klar aftale med personer, der har tilkendegivet, at de foreløbigt ikke ønsker at modtage henvendelser om tilbuddet, om, hvornår kommunalbestyrelsen evt. må henvende sig igen.

Henvender den ældre sig på ny, skal kommunalbestyrelsen fortsat være parat til at efterleve forpligtelsen om at tilbyde mindst ét besøg.

Opfølgning

8. Den bedst mulige opfølgning på tidligere besøg kan bl.a. sikres ved at være opmærksom på at tage de vigtigste emner op ved efterfølgende besøg. Det er således vigtigt, at den ældre oplever, at der er kontinuitet i forløbet.

I de tilfælde, hvor almindelig vejledning ikke kan løse eventuelle problemer umiddelbart, er det vigtigt, at kommunalbestyrelsen følger op, f.eks. på et konstateret behov for personlig og praktisk hjælp eller hjælpemidler eller ved efter aftale at formidle kontakt til f.eks. den praktiserende læge.

Særlige tilfælde

9. Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om de generelle principper for, i hvilke særlige tilfælde der skal tilbydes hjemmebesøg. Det kan f.eks. være i tilfælde af en ægtefælles/samlevers dødsfald eller alvorlige sygdom, kort efter udskrivning fra hospital mv. Konkrete forhold kan f.eks. afgøre, om sådanne

hjemmebesøg i særlige tilfælde kan træde i stedet for eller skal supplere det almindelige tilbud om hjemmebesøg.

Forebyggende hjemmebesøg erstatter ikke, og kan ikke sidestilles med, det sammenhængende forløb, som kommune og region skal tilrettelægge i umiddelbar tilknytning til udskrivning fra hospital.

Tavshedspligt mv.

10. Det er af stor betydning, at den ældre er tryk ved det forebyggende hjemmebesøg samt ved den senere behandling af de oplysninger, der kommer frem under besøget, og som eventuelt nedskrives.

I betragtning af de mange personlige oplysninger, der kan fremkomme under besøgene, er det vigtigt, at personalet er opmærksom på at overholde reglerne om tavshedspligt, registrering og videregivelse af oplysninger. Disse regler findes i forvaltningslovens §§ 27-32 (LBK nr. 1365 af 17. december 2007 med senere ændringer), se kapitel 70, samt lov om behandling af personoplysninger (Lov nr. 429 af 31. maj 2000 med senere ændringer).

Der henvises til kapitlerne 47 og 49 i vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Organisering/personale

11. Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om tilrettelæggelse og administration af ordningen, herunder udformning og gennemførelse af tilbuddene.

Det indgår som et led i myndighedsopgaven, at kommunalbestyrelsen skal fastlægge lokale målsætninger for de forebyggende hjemmebesøg, herunder hvilke resultater kommunalbestyrelsen forventer af ordningen, hvilke problemstillinger der ønskes løst gennem de forebyggende hjemmebesøg, og hvordan ordningen skal spille sammen med andre lokale sundhedsfremmende tiltag. Derudover skal kommunalbestyrelsen træffe beslutning om, hvorvidt de ønsker at undtage dele af eller hele gruppen af ældre, der modtager både personlig og praktisk hjælp fra ordningen, eventuelt med henblik på at målrette indsatsen til særlige grupper af ældre.

Kommunalbestyrelsen tager stilling til, hvilket personale den finder egnet til at udføre opgaven. Et væsentligt kriterium er, at det forebyggende personale er egnet til at vejlede om sundhedsfremmende aktiviteter og at indgå i en generel dialog om trivsel, dagligdags aktivitet, socialt netværk mv. Det er væsentligt, at medarbejdere, der gennemfører det forebyggende hjemmebesøg, er godt orienteret om bl.a. aktivitets- og samværsmuligheder i frivilligt regi, f.eks. tilbud om ældreidræt, og at medarbejderne har et grundigt kendskab til såvel sociale som sundhedsmæssige forhold i bred forstand.

Kommunalbestyrelsen kan ikke overlade det til frivillig arbejdskraft at foretage besøgene, da kommunalbestyrelsen ikke har instruktionsbeføjelse over for frivillige.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at frivillige kan deltage i de forebyggende hjemmebesøg, såfremt at dette er et ønske fra den ældre selv. Inddragelse af de frivillige kan f.eks. ske med henblik på en orientering om aktiviteter og tilbud i frivilligt regi. Der kan henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven.

Efteruddannelse

12. I mange tilfælde vil det være nødvendigt at efteruddanne de medarbejdere, som skal gennemføre de forebyggende hjemmebesøg.

I betragtning af opgavens karakter kan der under efteruddannelse f.eks. lægges vægt på betydningen af aktiviteter for en god tilværelse, herunder motions betydning for fysisk og psykisk velvære mv. Generel viden herom kan suppleres med konkrete informationer om, hvor og hvornår i den enkelte kommune disse aktiviteter foregår.

Andre vigtige temaer i efteruddannelsen kan være »den normale aldringsproces«, demens, samtaleteknik, respekt for den ældres privatliv, tavshedspligt mv. Desuden kan det være relevant i efteruddannelsen generelt at sætte fokus på personalets evne til at opfange signaler om træthed, ensomhed/isolation hos den ældre.

Viden om kommunens sociale tilbud - såsom personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler, boligindretning, personligt tillæg mv. samt frivillige organisationers tilbud om aktiviteter, besøg mv. - bør også spille en væsentlig rolle.

Kapitel 3

Aktiverende og forebyggende tilbud efter § 79

§ 79. Kommunen kan iværksætte eller give tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte. Kommunen fastsætter retningslinjer for, hvilke persongrupper der kan benytte tilbuddene.

Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1 kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Stk. 3. Socialministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler om betaling for tilbud efter stk. 1.

Formål

13. Kommunalbestyrelsen kan efter § 79 iværksætte eller yde støtte til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte. De generelle aktiverende tilbud bør bidrage til at forebygge forværring og sikre vedligeholdelse af målgruppens helbredstilstand og generelle trivsel i øvrigt.

Aktiviteters betydning for funktionsevnen har i de senere år været genstand for en omfattende forskning. Den viser, at f.eks. aktive ældre ofte har en bedre fysik, og at kondition har en positiv effekt på levealder og livskvalitet. Forebyggelse af f.eks. ensomhed eller andre sociale problemer har ligeledes en positiv effekt på f.eks. den ældres trivsel.

Aktivitetsprægede tilbud efter § 79

Målgruppe

14. Kommunalbestyrelsen har med bestemmelsen hjemmel til at kunne iværksætte eller yde tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte. Det er kommunalbestyrelsen, der - afhængigt af kommunale forhold - træffer beslutning om målgruppen for tilbuddene.

Tilbuddene kan f.eks. omfatte en bestemt aldersgruppe, eller de kan være målrettede i forhold til f.eks. mænd og kvinder eller mennesker med demens mv. Tilbuddene skal dog være generelle og dermed tilgængelige for hele den afgrænsede målgruppe, uden at der er foretaget en konkret og individuel vurdering af behovet for tilbuddet.

Tilbuddene kan med fordel tilrettelægges i sammenhæng med kommunens øvrige forebyggende tiltag. Se også kapitel 2 om tilbud om forebyggende hjemmebesøg.

Indhold

15. Tilbuddene omfatter aktivitetsprægede tilbud. Formålet med tilbuddene er at øge og bevare brugerne muligheder for at klare sig selv, f.eks. ved at forebygge forringelse af den fysiske funktionsevne eller af social isolation.

Som eksempler på generelle aktiverende og forebyggende tilbud kan nævnes aktiviteter i form af besøgsordninger, klubarbejde, undervisning, foredrag, studiekredsarbejde og ældreidræt.

Kommunalbestyrelsen afgør ud fra lokale forhold, om, og i hvilket omfang, den vil udnytte muligheden for at iværksætte tilbud, der generelt stilles til rådighed for bestemte persongrupper. Tilbuddene kan derfor variere fra kommune til kommune.

Tilrettelæggelse

16. Kommunalbestyrelsen afgør, hvor og hvordan tilbuddene konkret skal tilrettelægges og udformes.

Kommunalbestyrelsen kan vælge at yde økonomisk støtte til tilbuddene, at stille et beløb til rådighed, som brugerne selv forvalter, eller stille lokaler til rådighed.

Kommunalbestyrelsen træffer således også beslutning om, hvorvidt tilbuddene skal iværksættes ved kommunens egen foranstaltning eller overlades til foreninger og organisationer eller til brugerne selv.

Brugerne skal have størst muligt ansvar for og indflydelse på udformningen og driften af tilbuddene. Hvis tilbuddene omfatter ældre, henvises der til retssikkerhedslovens § 30, stk. 3, om høring af ældrerådet. Omfatter tilbuddene personer med handicap, skal handicaprådet høres, jf. retssikkerhedslovens § 37 a.

Tilbuddene kan tilrettelægges i samarbejde med andre kommuner.

Der kan være fordele forbundet med at placere nogle af de generelle aktiverende og forebyggende tilbud sammen med rådgivningsfunktioner og behovsbestemte ydelser som f.eks. fysioterapi og ergoterapi. Et ældrecenter, hvor der er mulighed for også at inddrage og udnytte de mere velfungerende ældres ressourcer, kan give den lokale ældreservice et mere aktivt præg og derved gøre den mindre institutionspræget. Det vil samtidig kunne mildne overgangen fra at være selvhjulpen til at blive afhængig af andres hjælp.

I forbindelse med placeringen af de aktiverende tilbud i et ældrecenter er det væsentligt samtidig at være opmærksom på de svageste ældres behov. Aktiviteter bør derfor tilrettelægges under hensyntagen til de beboere, der har bolig i tilknytning til et ældrecenter.

Brugerinddragelse

17. Kommunalbestyrelsen bør være opmærksom på at give brugerne mulighed for at få indflydelse på og ansvar for aktiviteterne. Det kan ofte have en positiv effekt på brugernes virkelyst, hvis de selv planlægger og styrer deres aktiviteter.

Kommunalbestyrelsen kan f.eks. tilskynde ældre-, pensionist- og idrætsforeninger m.fl. til at påtage sig de aktiverende opgaver. Der henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven, afsnittet om kommunernes samspil med frivillige sociale organisationer og foreninger.

Afgrænsning

18. Der må ikke gives tilskud til aktiviteter efter § 79, som modtager støtte efter reglerne i anden lovgivning. Her gælder den almindelige regel, at når et område er dækket af en speciallovgivning, skal denne anvendes.

Tilbud om personlig og praktisk hjælp efter servicelovens § 83 kan ikke tilbydes generelt til bestemte persongrupper efter § 79. Dette skyldes, at serviceydelser efter servicelovens § 83 alene kan tildeles efter

en individuel og konkret behovsvurdering. Der kan således ikke med hjemmel i serviceloven tilbydes f.eks. rengøring og madservice efter § 79. Der henvises til afsnit 3 om personlig pleje, praktisk hjælp og madservice.

Kommunalbestyrelsen har mulighed for at iværksætte eller give støtte til et cafétilbud i tilknytning til forebyggende eller aktiverende tilbud i dag- eller plejecentre. Hvis cafétilbuddet også retter sig mod borgere, som ikke benytter sig af centerets aktiverende og forebyggende aktiviteter, forudsættes det, at der i selve cafétilbuddet er et aktiverende eller forebyggende element.

Der henvises til afsnit 7 om betaling.

Ingen klageadgang

19. Kommunalbestyrelsens afgørelser om støtte efter § 79 kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Kapitel 4

Frivillig social indsats

20. De frivillige sociale organisationer og foreninger er et væsentligt supplement til de offentlige tilbud, idet de frivillige sociale organisationer har nogle særlige muligheder og kvaliteter f.eks. i forhold til de svage ældre. Kommunen skal være opmærksom på den frivillige indsats på det sociale område og forsøge at inddrage denne. For en nærmere beskrivelse heraf henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven.

Kapitel 5

Socialpædagogisk bistand

§ 85. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde hjælp, omsorg eller støtte samt genoptræning og hjælp til udvikling af færdigheder til personer, der har behov herfor på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

21. Socialpædagogisk bistand skal ydes til personer, der på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor. Socialpædagogisk bistand kan bestå af hjælp, rådgivning, støtte eller omsorg, således at den pågældende kan leve et liv på egne præmisser. Socialpædagogisk bistand kan også bestå af oplæring i eller genoptræning af en række færdigheder, som sætter den pågældende i stand til at leve et så selvstændigt liv som muligt.

Socialpædagogisk bistand kan ydes som et element i et samlet tilbud om bl.a. rådgivning, støtte, hjælp til pleje, behandling, træning eller ledsagelse til personer uanset deres boform.

Formål

22. Formålet med indsatsen efter § 85 er at styrke den enkeltes funktionsmuligheder eller at kompensere for nedsat funktionsevne, som betyder, at den enkelte ikke kan fungere optimalt i dagligdagen eller i relation til omgivelserne. Socialpædagogisk bistand skal bidrage til, at den enkelte kan skabe en tilværelse på egne præmisser. Indsatsen tager således sigte på, at den enkelte kan bevare eller forbedre sine psykiske, fysiske eller sociale funktioner.

Formålet med støtten kan være udvikling og vedligeholdelse af personlige færdigheder, bl.a. med henblik på at skabe eller opretholde sociale netværk, struktur i dagligdagen mv., således at personen bliver bedre i stand til at gøre brug af samfundets almindelige tilbud.

For personer, der på grund af betydelig nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne reelt ikke har mulighed for at tage vare på egne interesser, er formålet med den socialpædagogiske bistand også at yde en særlig hjælp, så den pågældende kan opnå og fastholde egen identitet samt opnå en mere aktiv livsudfoldelse

Generelt

23. Tildeling af støtte efter § 85 forudsætter en betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Socialpædagogisk bistand ydes uafhængigt af boform. Den socialpædagogiske bistand vil således kunne ydes til beboere i botilbud, bofællesskaber, opgangsfællesskaber, boligafdelinger for socialt udsatte, selvstændig bolig mv.

De forskellige former for socialpædagogisk bistand skal tage udgangspunkt i den enkeltes særlige behov og forudsætninger. Tildeling af ydelser efter servicelovens kapitel 16, herunder socialpædagogisk bistand, skal altid ske på baggrund af en konkret, individuel vurdering af den enkeltes behov for hjælp, jf. § 88, ligesom hjælpen skal tilrettelægges ud fra den enkeltes behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte, jf. § 1.

Støtte efter § 85 vil ofte gives i sammenhæng med andre ydelser efter serviceloven, herunder f.eks. personlig og praktisk hjælp efter § 83, genoptræning eller vedligeholdelsestræning efter § 86, behandling efter § 102 eller aktivitets- og samværstilbud efter § 104. Endvidere vil der i mange tilfælde være sammenhæng med ydelser efter andre lovgivninger, herunder undervisnings-, beskæftigelses- og sundhedslovgivningen. F.eks. kan træning, behandling og rådgivning have form af et tværfagligt samarbejde, hvor der kan være en glidende overgang mellem bestemmelserne i serviceloven og det almindelige sundhedssystem. Man bør være opmærksom på nødvendig koordinering af sammenhængene ydelser, ligesom det i forbindelse med tildeling af socialpædagogisk bistand for så vidt gælder voksne under folkepensionsalderen kan være relevant at tilbyde borgeren at udarbejde en handleplan for indsatsen, jf. § 141.

Ved vurdering af, om en person har behov for støtte efter § 85, skal kommunalbestyrelsen, jf. § 88, tage stilling til alle anmodninger om hjælp fra ansøgeren.

Der skal således foretages en visitation som, uanset boform, tager udgangspunkt i den enkeltes funktionsnedsættelse, og som vurderer omfanget og arten af den støtte, pågældende har behov for.

Afgørelse om socialpædagogisk bistand skal meddeles ansøgeren skriftligt og være ledsaget af en skriftlig begrundelse, jf. § 89.

For personer under folkepensionsalderen vil tilbud om socialpædagogisk bistand ofte udgøre et centralt element i den handleplan, som kommunalbestyrelsen har pligt til at tilbyde at udarbejde til personer med betydelig nedsat fysisk og psykisk funktionsevne eller personer med alvorlige sociale problemer, jf. § 141.

Tilrettelæggelsen af bistanden

24. Det relationsskabende arbejde er helt centralt i den socialpædagogiske bistand. Bistanden kan derfor med fordel tilrettelægges på en sådan måde, at der skabes de nødvendige rammer for, at den person, der modtager støtten, kan opbygge og bevare en relation til den eller de medarbejdere, der udfører indsatsen.

Ved tilrettelæggelsen af den socialpædagogiske bistand, kan leverandøren i organiseringen af indsatsen endvidere søge at sikre et kollegialt fagligt miljø, hvor der kan ske faglig udvikling og erfaringsopsam-

ling, herunder supervision, løbende efteruddannelse mv. Det kan f.eks. være relevant at sikre mulighed for at udveksle erfaringer og støtte hinanden i det daglige arbejde i forhold til medarbejdere, der udfører socialpædagogiske bistand i form af hjemmevejledning mv. over for borgere, der bor i selvstændige boliger.

Bistandens art

25. Socialpædagogisk bistand kan bestå af et bredt spektrum af socialpædagogiske og andre støtteforanstaltninger. Der kan f.eks. gives vejledning, rådgivning, optræning, og hjælp til selvhjælp til at udføre dagligdagens gøremål mv. Hjælpen skal tage udgangspunkt i pågældendes egne behov og forudsætninger og gives med respekt for den enkeltes integritet og værdighed. Hjælpen bør tage sigte på hjælp til selvhjælp både på det praktiske og det personlige plan.

Socialpædagogisk bistand til såvel personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer kan bl.a. bestå i rådgivning i forbindelse med fritids- og kulturaktiviteter m.v., opretholdelse af sociale netværk samt hjælp til administration af personlige forhold og konfliktløsning. Der kan f.eks. også være behov for hjælp til, at den enkelte kan tilrettelægge og overskue sin egen økonomi. Det socialpædagogiske arbejde kan således støtte den enkelte til selv at træffe valg og til at få indflydelse på sin egen situation. Hjælpen kan også bestå af mere praktisk betonedede funktioner, som f.eks. indkøb, ledsagelse til behandling og lægebesøg, rejser, læsning af post m.v. For personer der modtager en BPA-ordning efter § 96, kan socialpædagogisk bistand være relevant i forbindelse med optræning af færdigheder til at kunne varetage opgaverne i en BPA-ordning, jf. vejledning nr. 7 til serviceloven om borgerstyret personlig assistance.

Til personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne kan socialpædagogisk bistand f.eks. bestå af støtte med henblik på den pågældendes muligheder for selv at klare dagligdagen, herunder træning i at klæde sig på, spisetræning, hjælp til indkøb mv. Bistanden kan f.eks. også bestå af den mere omsorgsbetonede og intensive støtte til personer med betydelig nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, hvor f.eks. den personlige omsorg og pleje kan være et mål i sig selv.

For personer med betydelig nedsat fysisk og psykisk funktionsevne vil hjælpen, udover egentlig optræning og behandling kunne omfatte oplæring/genoptræning i daglige færdigheder, omsorg, støtte til udvikling af egne ressourcer, herunder muligheder for at kommunikere og indgå i samvær med andre.

Efter omstændighederne vil socialpædagogisk bistand efter servicelovens § 85 kunne bestå af ledsagelse, både når der er tale om individuelle og fælles aktiviteter, herunder fritids- og kulturtilbud, aktiviteter af social karakter, aktivitets- og samværstilbud, beskyttet beskæftigelse, o.l. Det kan f.eks. være relevant for, at den pågældende kan fastholde egen identitet og opnå en mere aktiv livsudfoldelse. Der henvises til vejledning nr. 5 om særlig støtte til voksne om ledsagelse, jf. servicelovens § 97.

Socialpædagogisk bistand til personer med særlige sociale problemer, herunder sindslidende, stof- og alkoholmisbrugere og hjemløse, kan f.eks. være rettet mod en større selvstændiggørelse og udvikling af personlige færdigheder, opretholdelse af sociale netværk, struktur i dagligdagen mv. Målet kan være, at den pågældende i højere grad kan gøre brug af samfundets almindelige tilbud. Der kan f.eks. også være tale om støtte i forbindelse med udslusning fra en social boform efter §§ 107-110 eller lejere i boligafdelinger for socialt udsatte (skæve huse).

Uanset hvilken form for socialpædagogisk bistand, der gives, er det afgørende, at hjælpen tager udgangspunkt i den enkeltes individuelle situation, nedsatte funktionsevne eller særlige sociale problemer, og at den udføres med respekt for den enkeltes selvbestemmelse, behov og ressourcer. Hjælpen skal endvidere ydes i overensstemmelse med den afgørelse, som kommunalbestyrelsen har truffet om indsatsen i forhold til den pågældende.

Rådgivningsindsats

26. Rådgivningsindsatsen udgør en vigtig faktor i socialpædagogisk bistand, idet rådgivning både kan have en forebyggende og en støttende effekt. Rådgivningen kan bidrage til at hjælpe den enkelte over øjeblikkelige vanskeligheder og på længere sigt gøre den enkelte bedre i stand til at løse opståede problemer ved egen hjælp.

Indsatsen kan bl.a. bestå i rådgivning i forbindelse med tilbud om aktivitets- og samværstilbud, samt fritids- og kulturaktiviteter mv. Der kan også være behov for rådgivningshjælp i forbindelse med opretholdelse af sociale netværk, personlige forhold, konfliktløsning, lægebesøg, økonomisk planlægning mv.

Træning i form af socialpædagogisk bistand

27. Socialpædagogisk bistand retter sig mod voksne med en betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. § 85 vil dog også ofte være relevant for f.eks. personer, der som følge af en sygdom eller en ulykke har behov for et rehabiliteringsforløb af længere varighed, i forskellige faser og med forskellige typer træningsindsatser. Socialpædagogisk bistand kan være et element heri, f.eks. i form af støtte og optræning i færdigheder i forbindelse med selvstændig bolig, når indsatsen ikke kan opnås gennem tilbud efter anden lovgivning. Det vil ofte være af stor betydning, at de pårørende inddrages i processen om et træningsforløb efter § 85.

Kommunalbestyrelsen skal tilrettelægge et tilbud om træning i form af socialpædagogisk bistand i samarbejde med borgeren og i sammenhæng med eventuelle andre indsatser efter både serviceloven og anden lovgivning. For så vidt angår serviceloven skal kommunalbestyrelsen være særlig opmærksom på tilbud om genoptræning og vedligeholdelsestræning efter § 86, se nærmere herom i kapitel 6 og 7, ligesom der kan gives træning og andre tilbud af behandlingsmæssig karakter efter § 102, jf. kapitel 17.

For så vidt angår træning efter andre lovgivninger, kan der være tale om træningsindsatser på særligt sundheds-, undervisnings- og beskæftigelsesområdet. Det kan for eksempel være genoptræning efter udskrivning fra sygehus, kompenserende specialundervisning eller træning i forbindelse med beskæftigelsesindsatser. For en nærmere uddybning af mulighederne for træning efter anden lovgivning henvises til vejledninger på de respektive lovområder.

Sammenhæng med bostøtte

28. Ofte er der til en boligafdeling med skæve boliger knyttet en social vicevært, som hjælper beboerne i en opstartsfasen, jf. bekendtgørelse om tilskud til fremme af udvikling af almene boliger til særligt udsatte grupper (skæve boliger), nærmere uddybet i vejledning nr. 4 til serviceloven. Formålet med denne hjælp er støtte til beboerne i afdelingen til at styrke sociale relationer og fællesskab i boligafdelingen og at bilægge eventuelle stridigheder etc. De sociale viceværter er et supplement til hjælp efter servicelovens §§ 83 og/eller 85, tilbud om en støtte- og kontaktperson efter § 99 og efterforsorg fra en § 110-boform, nærmere uddybet i vejledning nr. 4 til serviceloven, og i vejledning nr. 5 til serviceloven.

Endvidere vil der i forbindelse med udflytning fra en boform efter servicelovens § 110 som supplement til hjælpen efter §§ 83 og 85 kunne ydes efterforsorg fra boformen. Formålet med den opfølgende bostøtte er styrke de pågældendes evner til at opretholde en selvstændig bolig og sikre tilknytning til sociale og sundhedsmæssige tilbud.

Bostøtten har endvidere til formål at bryde den angst, ensomhed og isolation, tidligere forsorgshjemsbeboere ofte oplever efter at have fået en selvstændig bolig. Bostøtten er dermed med til at hindre en ny social udstødelse med risiko for tab af bolig og tilbagefald til misbrug.

Sammenhæng til støtte- og kontaktpersonordningen efter § 99

29. Der vil ofte være en sammenhæng mellem socialpædagogisk bistand efter § 85 og støtte- og kontaktpersonordningen for personer med sindslidelse, misbrug eller særlige sociale problemer efter

§ 99. Når den pågældende gennem en støtte- og kontaktperson har fået den nødvendige tillid og er motiveret til at indgå i et mere fast forløb for at forbedre sin psykiske og sociale funktionsevne, samt opbygge sociale netværk og få mere struktur i dagligdagen, kan det være relevant, at støtte- og kontaktfunktionen overgår til socialpædagogisk bistand efter § 85. Tildeling af støtte efter § 85 skal altid ske på baggrund af en konkret, individuel vurdering af den enkeltes behov for hjælp, jf. § 88, ligesom hjælpen skal tilrettelægges ud fra den enkeltes behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte, jf. § 1.

Kommunalbestyrelsen kan ikke etablere støtte- og kontaktpersonordninger efter § 85 lige såvel som kommunalbestyrelsen ikke kan yde socialpædagogisk bistand efter § 99. Se nærmere om støtte- og kontaktpersonordningen under kapitel 18.

Kapitel 6

Genoptræning

§ 86. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde genoptræning til afhjælpning af fysisk funktionsnedsættelse forårsaget af sygdom, der ikke behandles i tilknytning til en sygehusindlæggelse.

Stk. 2...

Formål og indhold

30. Genoptræning defineres som en målrettet og tidsafgrænset samarbejdsproces mellem en borger, eventuelle pårørende og personale. Formålet med genoptræning er, at borgeren opnår samme grad af funktionsevne som tidligere eller bedst mulig funktionsevne; bevægelses- og aktivitetsmæssigt, kognitivt, emotionelt og socialt. Genoptræningsindsatsen kan omfatte såvel somatiske patienter som psykiatriske patienter med et somatisk genoptræningsbehov.

Genoptræningen skal rettes imod patientens funktionsnedsættelse, dvs. problemer i kroppens funktioner eller anatomi, samt aktivitets- og deltagelsesbegrænsninger. Endvidere omfatter træningen de færdigheder, som borgeren har brug for i sine daglige gøremål.

Tilbuddet om genoptræning har samtidig til formål at undgå vedvarende eller yderligere svækkelse og at forebygge, at der opstår behov for øget hjælp, f.eks. i form af personlig og praktisk hjælp, eller behov for sygehusindlæggelse. Hvis der er tale om et længerevarende behov for træning, er det kommunalbestyrelsens opgave at tilrettelægge træningsindsatsen på en sådan måde, at den dels forebygger, at problemerne for borgeren forværres, og dels sigter på at vedligeholde det erhvervede funktionsniveau. Det vil typisk være hensigtsmæssigt, at genoptræningsindsatsen iværksættes hurtigt af hensyn til formålet med indsatsen.

Genoptræning efter § 86, stk. 1, er tidsmæssigt begrænset til den periode, hvor funktionsniveauet fortsat kan forbedres gennem yderligere træning. Der skal således tilbydes genoptræning, så længe der er udsigt til, at funktionsevnen kan forbedres gennem en målrettet genoptræningsindsats.

31. Tilbuddet om kommunal genoptræning skal tilrettelægges i samarbejde med borgeren og forudsættes koordineret med andre tilbud efter serviceloven, herunder personlig og praktisk hjælp efter servicelovens § 83 og træning i form af socialpædagogisk bistand efter § 85. Det kommunale genoptræningstilbud indgår sammen med kommunalbestyrelsens øvrige tilbud i en samlet indsats for at bringe borgeren tilbage til eller så tæt på det funktionsniveau, som vedkommende havde, inden sygdommen opstod.

Tilbuddet om genoptræning skal endvidere ses i sammenhæng med tilbud om vedligeholdelsestræning efter § 86, stk. 2, hvor der i forlængelse af afsluttet genoptræningsforløb kan være behov for vedligeholdende træning, jf. kap. 7.

Målgruppe

32. Målgruppen for genoptræning er voksne, der har behov for genoptræning til afhjælpning af fysisk funktionsnedsættelse forårsaget af sygdom, der ikke behandles i tilknytning til sygehusophold. Det følger af forarbejderne til § 86, stk. 1, at målgruppen for kommunal genoptræning efter serviceloven typisk vil være ældre borgere, der efter sygdom eller ulykke, som ikke er behandlet i sygehusregi, er midlertidigt svækket. Tilbuddet om genoptræning kan f.eks. være relevant for en ældre borger, som er svækket efter længere tids sengeleje i hjemmet på grund af influenza eller efter et fald, og hvor der er behov for at genvinde mistet eller reduceret funktionsevne. Hvis en person under 18 år har behov for hjælp og støtte til genoptræning, der ikke kan dækkes efter anden lovgivning, har kommunalbestyrelsen en forpligtelse til at iværksætte foranstaltninger efter servicelovens § 11, stk. 3, eller § 52, stk. 3, nr. 10. Der henvises til Socialministeriets Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familie og til Vejledning om træning i kommuner og regioner.

Afgørelse om genoptræning

33. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde genoptræning efter en konkret, individuel vurdering af borgerens træningsbehov.

Kommunalbestyrelsen har, når den træffer afgørelse, pligt til, ud fra en helhedsvurdering, at inddrage alle muligheder for hjælp efter den sociale lovgivning. Kommunalbestyrelsen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos en anden myndighed eller efter anden lovgivning f.eks. lovgivningen på sundheds-, undervisnings-, eller beskæftigelsesområdet, jf. § 5 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Tilbud om genoptræning efter § 86, stk. 1, skal gives i de tilfælde, hvor anden form for træning, f.eks. i form af egen træningsindsats, ikke kan bringe borgerens funktionsniveau op.

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om, hvilken form for genoptræning der skal iværksættes. Afgørelsen skal træffes på baggrund af en konkret, individuel vurdering af borgerens træningsbehov. Det følger af servicelovens § 88, stk. 3.

Afgørelsen skal meddeles borgeren skriftligt og skal være ledsaget af en skriftlig begrundelse, medmindre afgørelsen giver ansøgeren fuldt ud medhold, samt være ledsaget af en klagevejledning. Kommunalbestyrelsen skal, når den træffer afgørelse om genoptræning, tage afsæt i servicelovens krav om, at formålet med hjælpen er at yde en helhedsorienteret indsats med tilbud afpasset efter den enkelte borgers særlige behov, jf. § 81.

Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med afgørelsen forholde sig konkret til, hvad formålet med træningsindsatsen er, samt hvad omfanget og indholdet af træningsindsatsen mere konkret skal være.

Der er ikke et krav i serviceloven om en lægefaglig vurdering af behovet for genoptræning. Det vil dog ofte være den praktiserende læge eller hjemmeplejen, der konstaterer behovet for genoptræning. Behovet for genoptræning vil også kunne opfanges i forbindelse med udførelsen af de forebyggende hjemmebesøg eller andre former for opfølgning. Ved kommunalbestyrelsens samlede vurdering af borgerens behov for hjælp vil alle relevante oplysninger om borgerens situation, herunder bl.a. den praktiserende læges oplysninger, indgå i det samlede oplysningsgrundlag, som ligger til grund for kommunalbestyrelsens afgørelse om genoptræning mv.

En afgørelse om træning efter serviceloven giver borgeren ret til vederlagsfrit tilbud om træning.

Sammenhæng med andre lovbestemmelser

34. Et kommunalt træningstilbud efter serviceloven vil ofte gives samtidig med eller i sammenhæng med andre tilbud til borgeren, ligesom det kan indgå som et element i en bredere rehabiliteringsindsats. Kommunalbestyrelsen skal tilrettelægge et træningstilbud efter serviceloven i samarbejde med borgeren og i sammenhæng med eventuelle andre indsatser over for borgeren efter både serviceloven og anden lovgivning.

For så vidt angår serviceloven skal kommunalbestyrelsen, ud over træning efter § 86, være opmærksom på, at der til voksne med betydelig og varig funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer kan tilbydes træning i form af socialpædagogisk bistand efter § 85, ligesom der kan gives træning og andre tilbud af behandlingsmæssig karakter efter § 102.

For så vidt angår træning efter andre lovgivninger, kan der være tale om træningsindsatser på særligt sundheds-, undervisnings- og beskæftigelsesområdet. Det kan for eksempel være genoptræning efter udskrivning fra sygehus, tilskud til behandling til fysioterapeut efter lægehenvielse, kompenserende specialundervisning eller træning i forbindelse med beskæftigelsesindsatser. For en nærmere uddybning af mulighederne for træning efter anden lovgivning henvises til vejledninger på de respektive lovområder og til vejledning om træning i kommuner og regioner, hvor bestemmelser om træning efter serviceloven og sundhedsloven gives samlet.

Kapitel 7

Vedligeholdelsestræning

§ 86. ...

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde hjælp til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder til personer, som på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor.

Formål og indhold

35. Vedligeholdelsestræning defineres som målrettet træning for at forhindre funktionstab og for at fastholde det hidtidige funktionsniveau. Vedligeholdelsestræning omfatter vedligeholdelse af såvel fysiske som psykiske færdigheder.

Vedligeholdelsestræning skal bidrage til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og til at fastholde hidtidige funktionsniveau. Vedligeholdelsestræning har således også et forebyggende sigte.

Vedligeholdelsestræning kan bestå af individuel træning og anden form for målrettet træning. Udover træning i eget hjem, herunder i botilbud og plejeboliger, vil aktiviteterne kunne finde sted f.eks. i sundhedscentre eller på dag – eller plejecentre.

Bestemmelsen om vedligeholdelsestræning finder tilsvarende anvendelse i forhold til børn og unge under 18 år, jf. servicelovens § 44.

Målgruppe

36. Målgruppen for vedligeholdelsestræning er alle borgere uanset alder, som på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer vurderes at have behov herfor. Vedligeholdelsestræning

sestræning omfatter også træning af personer med kroniske lidelser, i det omfang disse personer har brug for en individuel træningsindsats med henblik på at kunne vedligeholde fysiske, psykiske og sociale færdigheder.

Afgørelse om vedligeholdelsestræning

37. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, hvilken form for vedligeholdelsestræning der skal iværksættes. Afgørelsen skal træffes på baggrund af en individuel konkret vurdering af borgerens behov, jf. § 88, stk. 3. Kommunalbestyrelsen har, når den træffer afgørelse, pligt til at inddrage alle muligheder for hjælp efter den sociale lovgivning. Kommunalbestyrelsen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos en anden myndighed eller efter anden lovgivning.

Afgørelsen skal meddeles borgeren skriftligt og skal være ledsaget af en skriftlig begrundelse, medmindre afgørelsen giver ansøgeren fuldt ud medhold, samt være ledsaget af en klagevejledning. Kommunalbestyrelsen skal, når den træffer afgørelse om vedligeholdelsestræning, tage afsæt i servicelovens krav om, at formålet med hjælpen er at yde en helhedsorienteret indsats med tilbud afpasset efter den enkelte borgers særlige behov, jf. § 81.

Ligesom det gælder for genoptræning efter serviceloven, skal kommunalbestyrelsen i forbindelse med afgørelsen om vedligeholdelsestræning forholde sig konkret til, hvad formålet med træningsindsatsen er, samt hvad omfanget og indholdet af træningsindsatsen mere konkret skal være. Vedligeholdelsestræning for voksne under folkepensionsalderen vil endvidere skulle indgå i borgerens eventuelle handleplan, jf. servicelovens § 141.

Tilbud om vedligeholdelsestræning skal i mange tilfælde ses i sammenhæng med genoptræning efter såvel servicelovens § 86, stk 1, som genoptræningsforløb efter andre lovgivninger, herunder sundhedsloven. Ofte vil der i forlængelse af et afsluttet genoptræningsforløb være behov for vedligeholdende træning med henblik på at fastholde den erhvervede funktionsevne.

En afgørelse om vedligeholdelsestræning skal endvidere ses i sammenhæng med anden hjælp efter serviceloven, herunder eventuel personlig og praktisk hjælp efter § 83 og socialpædagogisk bistand efter § 85, og forudsættes koordineret hermed.

En afgørelse om træning efter serviceloven giver borgeren ret til vederlagsfrit tilbud om træning.

Sammenhæng med andre lovbestemmelser

38. Vedligeholdelsestræning efter serviceloven vil ofte gives samtidig med eller i sammenhæng med andre tilbud til borgeren, ligesom det kan indgå som et element i en bredere rehabiliteringsindsats. Kommunalbestyrelsen skal tilrettelægge et træningstilbud efter serviceloven i samarbejde med borgeren og i sammenhæng med eventuelle andre indsatser over for borgeren efter både serviceloven og anden lovgivning.

For så vidt angår træning efter andre lovgivninger, kan der være tale om træningsindsatser på særligt sundhedsområdet. Det kan f.eks. være tilskud til behandling hos fysioterapeut efter lægehenvvisning. For en nærmere uddybning af mulighederne for træning efter anden lovgivning henvises til Vejledning om træning i kommuner og regioner.

Afsnit III

Personlig pleje, praktisk hjælp og madservice

Kapitel 8

Personlig og praktisk hjælp og madservice

§ 83. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde

- 1) personlig hjælp og pleje,
- 2) hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet og
- 3) madservice.

Stk. 2. Tilbuddene efter stk. 1 gives til personer, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre disse opgaver.

Stk. 3. Tilbuddene efter stk. 1 kan ikke gives som generelle tilbud efter § 79.

Stk. 4...

Generelt

39. Kommunalbestyrelsen har efter § 83 stk. 1, nr. 1, 2 og 3, jf. stk. 2, pligt til at sikre, at personer, der midlertidigt eller varigt har behov for personlig hjælp og pleje og praktisk hjælp og støtte til nødvendige opgaver i hjemmet og madservice, kan få tilbud om hjælp til disse funktioner.

Kommunalbestyrelsen har det overordnede ansvar for denne hjælp.

Hjælpen skal indgå som et led i kommunalbestyrelsens øvrige sociale og sundhedsmæssige tilbud til ældre, personer med handicap og personer med sociale problemer mv. Og hjælpen skal medvirke til, at disse personer kan fungere bedst muligt i deres aktuelle bolig, idet hjælpen skal bidrage til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Hjælpen kan gives uanset, hvilken form for bolig modtageren har. Der kan således gives personlig og praktisk hjælp og madservice til personer, der bor i egen bolig (lejlighed eller hus), ældre-/plejeboliger efter lov om almene boliger mv., plejehjem og beskyttede boliger, boformer efter servicelovens §§ 107-110, bofællesskaber, kollektivboliger og ældrekollektiver mv.

Hjælp til selvhjælp

40. Den personlige og praktiske hjælp og madservice skal betragtes som hjælp til selvhjælp, dvs. som supplerende hjælp til opgaver, som modtageren midlertidigt eller varigt er ude af stand til eller kun meget vanskeligt kan udføre på egen hånd.

Hjælpen skal gives og tilrettelægges i nært samarbejde med modtageren og støtte denne i at vedligeholde eller genvinde et fysisk eller psykisk funktionsniveau eller afhjælpe særlige sociale problemer. Se også kapitel 6-7 om træning.

Det er vigtigt at være opmærksom på det aktiverende sigte, der indgår som et væsentligt element i hjælpen. Indsatsen bør have som primært mål at gøre modtageren i stand til at klare sig selv. Hvis dette

ikke er muligt, bør indsatsen sigte mod at gøre modtageren i stand til selv at klare så mange opgaver som muligt.

Disse mål kan bl.a. fremmes ved, at modtageren og hjælperen arbejder sammen om at udføre de forskellige opgaver, således at modtageren i videst muligt omfang selv deltager aktivt i opgaveudførelsen.

Midlertidig/varig hjælp

41. Personlig og praktisk hjælp og madservice kan gives midlertidigt eller varigt afhængigt af det konkrete behov for hjælp. Ved vurderingen af ansøgningen om hjælp skal der således tages stilling til, om modtagerens behov for hjælp er midlertidigt, eller om den fysiske eller psykiske funktionsevne er varigt nedsat.

Der er ikke fastsat grænser for, hvor lang tid der kan gives midlertidig hjælp. Midlertidig hjælp kan derfor gives så længe, det skønnes, at modtageren på et tidspunkt vil blive i stand til at klare sig selv.

Vurderingen af, om behovet for hjælp er midlertidigt eller varigt, kan have betydning for modtagerens betaling for hjælpen, jf. kapitel 51. Det er derfor vigtigt, at det i forbindelse med afgørelsen vurderes, om behovet i det konkrete tilfælde må antages at være midlertidigt eller varigt.

Hvis hjælpen er tilkendt som varig på grund af en permanent nedsættelse af funktionsniveauet, kan der som udgangspunkt ikke opkræves betaling, hvis hjælpen på baggrund af en ændring i funktionsevnen/behovet for hjælp for en kortere periode justeres op eller ned. Der kan dog opkræves betaling, hvis det med sikkerhed kan fastslås, at den forværring i funktionsniveauet, der udløser det midlertidige behov for hjælp, er uden sammenhæng med den generelle svækkelse, som ligger til grund for den varige hjemmehjælp. Se også afsnit 7 om betaling.

Døgndækning

42. Personlig og praktisk hjælp og madservice gives hovedsagelig i dag- og aften timerne, men kommunalbestyrelsen skal efter § 87 sørge for, at der i fornødent omfang kan gives hjælp døgnet rundt.

Kommunalbestyrelsen kan ikke stille krav om, at modtageren skal tage ophold i en anden boligform, hvis hjælpen overstiger et vist niveau.

Samspil med andre ordninger

43. Personer eller familier, der har behov for personlig og praktisk hjælp og madservice, kan have problemer, som kræver mere indgående social- eller sundhedsmæssig bistand. Det følger af formålsbestemmelsen i § 81, at der skal ydes en særlig indsats over for bl.a. denne målgruppe. Det kan derfor være nødvendigt at give andre former for hjælp ved siden af hjælpen efter § 83.

Kommunalbestyrelsen skal behandle ansøgninger om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, jf. retssikkerhedslovens § 5.

I forbindelse med afgørelser om personlig og praktisk hjælp og madservice skal der derfor tages stilling til, om der er behov for andre former for hjælp og støtte, f.eks. træning eller socialpædagogisk bistand, ligesom leverandøren løbende skal indberette ændringer i behovet til myndigheden på baggrund af indberetningerne fra det udførende personale, jf. punkt 156. Kommunalbestyrelsen skal i givet fald foretage en ny vurdering af behovet for hjælp og iværksætte den indsats, som den ændrede afgørelse måtte give anledning til.

For dels at give den bedst mulige service og dels at sikre en samlet indsats over for den enkelte samt for at sikre den mest hensigtsmæssige anvendelse af ressourcerne, er det vigtigt, at der er et tæt og smidigt samarbejde mellem kommunalbestyrelsens tilbud om personlig og praktisk hjælp og madservice, hjemmesygeplejerskeordningen og andre tilbud på det sociale og sundhedsmæssige område. Der henvises til punkt 44 om samspillet mellem det sociale område og sundhedsområdet med henblik på at sikre en

samlet indsats i forhold til den enkelte borger, samt til punkt 4, om etablering af sociale kontakter i forbindelse med forebyggende hjemmebesøg.

Samspillet mellem det sociale område og sundhedsområdet

44. Det er vigtigt at være opmærksom på, at selve den personlige og praktiske hjælp og madservice ikke efter lovgivningen har til formål at afhjælpe problemer som psykisk sårbarhed og ensomhed. Det udførende personale bør imidlertid være opmærksomme på, om modtageren har ensomhedsproblemer, virker selvmordstruet mv. og i givet fald orientere en herom, da der skal ydes en særlig indsats over for voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer, jf. § 81. Der kan herefter, hvis det skønnes nødvendigt eller hensigtsmæssigt, informeres om og etableres kontakt til aktiviteter i dag-/ældrecentre, tilbud i frivilligt regi, besøgstjenester mv.

Hjemmesygepleje

45. Hjemmesygeplejen er reguleret i bekendtgørelse nr. 1601 af 21. december 2007 om hjemmesygepleje. De nærmere retningslinjer for tilrettelæggelsen og udførelsen af den kommunale hjemmesygepleje er fastsat af Sundhedsstyrelsen.

Hjemmesygeplejen indgår i den samlede kommunale indsats på ældre og handicapområdet og skal omfatte:

- Sygepleje, herunder omsorg og almen sundhedsvejledning, afpasset efter patientens behov.
- Vejledning og bistand, herunder opsøgende arbejde, i samarbejde med lægelig og social sagkundskab til personer eller familier, der har særlige behov herfor.

Afgørelser om tildeling af hjemmesygepleje træffes af kommunalbestyrelsen.

Hjemmesygeplejen har i praksis tæt sammenhæng med de øvrige opgaver på ældreområdet, og den enkelte kommunalbestyrelse har mulighed for at give borgerne et frit valg mellem kommunal og privat hjemmesygepleje. Der henvises til Sundhedsstyrelsens regler herom.

Generelle tilbud efter § 79

46. Efter § 79 i serviceloven kan kommunalbestyrelsen iværksætte eller give tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte. Se kapitel 11 herom. Der sigtes til aktivitetsprægede tilbud som klubarbejde, foredrag, undervisning, gymnastik mv. Tilbud, der svarer til personlig og praktisk hjælp og madservice, jf. § 83, stk. 1, nr. 1, 2 og 3, kan ikke tilbydes generelt til bestemte persongrupper efter servicelovens § 79.

Der kan således ikke med hjemmel i serviceloven tilbydes f.eks. rengøring og madservice til personer, som ikke efter en konkret, individuel vurdering har behov for hjælp til disse opgaver. § 79 er således ikke et alternativ til ydelser tildelt efter § 83 i serviceloven.

Kapitel 9

Fast kontaktperson

§ 89. ...

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med afgørelsen om hjælp efter § 83 oplyse om, hvilken person der kan kontaktes på myndighedens vegne, hvis modtageren af hjælpen har spørgsmål vedrørende den personlige og praktiske hjælp, eller hvis den til-

delte hjælp ikke leveres i overensstemmelse med afgørelsen, jf. § 90.

47. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med afgørelsen om personlig og praktisk hjælp oplyse, hvilken fast kontaktperson på det kommunale myndighedsniveau modtageren af hjælp kan kontakte, hvis modtageren har spørgsmål til hjælpen.

Kommunalbestyrelsen kan fastsætte en telefontid, hvor borgeren kan henvende sig til sin faste kontaktperson med sine spørgsmål. Telefontiden kan fastsættes i et tidsrum inden for kommunens almindelige åbningstid, og skal give borgeren en reel mulighed for at kunne henvende sig til kontaktpersonen. Hvis borgeren henvender sig med et spørgsmål til hjælpen uden for den fastsatte telefontid, har borgeren ikke krav på at tale med sin faste kontaktperson.

Hvis hjælpen ikke leveres, som det er aftalt i forbindelse med afgørelsen, skal borgeren som hidtil kunne henvende sig til en person på myndighedens vegne, jf. kapitel 10 om erstatningshjælp og kommunalbestyrelsens pligt til at sikre hjælpen ad anden vej inden for rimelig tid.

Kommunalbestyrelsen har kun pligt til at stille modtageren af hjælp én fast kontaktperson på det kommunale myndighedsniveau til rådighed. I situationer, hvor den faste kontaktperson på grund af sygdom, ferie eller lignende ikke kan kontaktes, vil borgeren skulle stille sine spørgsmål til andre myndighedsmedarbejdere.

Borgeren skal have mulighed for at udnytte tilbuddet om en fast kontaktperson. Kommunalbestyrelsen bør derfor være opmærksom på borgerens ønske om en anden kontaktperson, hvis ønsket er rimeligt og begrundet, og se på muligheden for at imødekomme borgerens anmodning og udpege en ny kontaktperson. Det kan f.eks. være en anden visitator eller en anden myndighedsperson.

Råd og vejledning om hjælpen

48. Den person, der udpeges til fast kontaktperson, bør have kendskab til den hjælp, borgeren er tildelt, til relevante fakta om borgeren samt til kommunens tilbud om personlig og praktisk hjælp med relevans for borgeren. I praksis kan den faste kontaktperson f.eks. være visitator, der allerede har opnået kendskab til borgerens behov for hjælp.

Den faste kontaktperson skal hjælpe borgeren med at få svar på sine spørgsmål vedrørende den personlige og praktiske hjælp samt rådgive borgeren om rettigheder og tilbud forbundet med hjælpen. Det kan ske f.eks. ved at oplyse borgeren om de rettigheder, der er forbundet med hjælpen, bl.a. om mulighederne for frit valg, om leverandørens forpligtelser i forbindelse med leveringen af hjælpen eller ved at oplyse borgeren om, hvem der kan hjælpe borgeren med en konkret problemstilling. Har modtageren af hjælp spørgsmål, der falder uden for den personlige og praktiske hjælp, henvises borgeren til rette instans.

Den faste kontaktperson skal ikke fungere som et nyt klageorgan eller som adgang for borgeren til at få foretaget en fornyet behandling af sin sag. Ønsker borgeren at klage over en afgørelse om hjælp eller over hjælpens udførelse mv., henvises borgeren til den almindelige sagsbehandlings- og klagegang på det sociale område.

Af praktiske grunde kan både borger og leverandøren af hjælpen være interesseret i at kunne komme direkte i kontakt med hinanden – bl.a. når det gælder aftaler om, hvornår hjælpen kan leveres, hvis borgeren modtager andre ydelser eller ved f.eks. lægebesøg har behov for at aflyse hjælpen. Borgerens ret til en fast kontaktperson på myndighedsniveau er ikke til hinder for, at borgeren også er oplyst om leverandørens telefonnummer og træffetider.

Kapitel 10

Erstatningshjælp

§ 90. Hjælp efter §§ 83 og 86 skal leveres i overensstemmelse med den afgørelse, kommunalbestyrelsen har truffet efter §§ 88 og 89. Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at den tildelte hjælp efter § 83 leveres inden for en rimelig frist, hvis leverandøren ikke kan overholde de aftaler, der i forbindelse med afgørelsen efter § 88, stk. 1, er indgået om levering af hjælpen.

49. Afgørelser om hjælp efter §§ 83 og 86 er juridisk bindende, og leverandøren er forpligtet til at levere den hjælp, der er truffet afgørelse om. Ved erstatningshjælp forstås kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sikre, at personlig og praktisk hjælp efter § 83 leveres i overensstemmelse med afgørelsen. Hjælp efter § 86 er ikke omfattet af reglerne om erstatningshjælp.

Indenfor rimelig tid

50. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at leverandørerne – kommunale såvel som private – inden for rimelig frist yder hjælpen ad anden vej, hvis den oprindelige aftale ikke kan overholdes. Det er op til kommunalbestyrelsen konkret at tage stilling til, hvad der i det konkrete tilfælde kan anses for en rimelig frist. Ved vurderingen skal der tages hensyn til modtagerens behov. Det skal fremgå af borgerens afgørelse og af kvalitetskravene til og kontrakten med leverandøren, inden for hvilken frist hjælpen skal leveres i tilfælde af aflysninger.

Hvis modtageren f.eks. selv aflyser sin hjemmehjælp, har vedkommende som udgangspunkt ikke ret til at få hjælpen erstattet på et andet tidspunkt. Ved vurderingen af, om modtageren har ret til at få erstattet hjælpen på et andet tidspunkt, bør det indgå, hvorvidt aflysningen skyldes andre aftaler med offentlige myndigheder, som f.eks. hospitalsundersøgelser mv. Der skal i videst muligt omfang tages hensyn til modtagerens behov.

Leverandøren af hjemmehjælp skal også tage hensyn til, at hjemmehjælpsmodtageren akut kan have behov for en anden hjælp end den, der står i afgørelsen.

Kommunalbestyrelsen har pligt til at sikre, at der tilføres de ressourcer, der er nødvendige for at realisere det serviceniveau, som kommunalbestyrelsen har fastlagt, jf. punkt 91.

Beredskab

51. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at sørge for, at de leverandører, der godkendes og indgås kontrakt med, har et beredskab, der kan håndtere hændelser som sygdom hos personalet, ferieperioder, personalemangel og lignende. Kommunalbestyrelsen har det endelige ansvar for at sikre, at afgørelsen under alle omstændigheder bliver effektueret.

I kontrakter mellem kommunalbestyrelsen og den kommunale og/eller private leverandør skal det klart fremgå, hvordan aflysninger og erstatningshjælp håndteres, hvilke sanktioner der træder i kraft, hvis hjælpen ikke leveres, samt hvilke oplysninger kommunalbestyrelsen skal modtage fra leverandøren (f.eks. løbende information om leverancer og afvigelser fra afgørelsen).

Kapitel 11

Fleksibel hjemmehjælp (bytte ydelser, bytteret, fleksibel hjemmehjælp)

§ 94a. Personer, der modtager hjælp efter § 83, kan vælge en helt eller delvis anden hjælp end den, der er truffet afgørelse om, jf. §§ 88 og 89. En tilkendt ydelse, der fravælges efter 1. pkt., kan ikke efterfølgende kræves leveret efter § 90.

Formål

52. Ved fleksibel hjemmehjælp forstås, at modtagere af personlig pleje og praktisk hjælp har ret til at bytte ydelser. Det væsentligste formål med fleksibel hjemmehjælp er at forbedre den enkelte modtagers mulighed for at påvirke den aktuelle og daglige tilrettelæggelse af hjælpen.

Afgrænsning

53. Modtageren af hjælpen kan bytte imellem de ydelser, der er truffet afgørelse om. Den generelle adgang til at bytte ydelser betyder derudover, at modtageren af hjælpen både kan bytte til ydelser, der ikke er omfattet af afgørelsen, men som er omfattet af kommunalbestyrelsens serviceniveau for personlig pleje og praktisk hjælp, og til ydelser, der ikke er en del af det kommunalt fastsatte serviceniveau.

Modtageren kan eksempelvis vælge at bytte støvsugningen med en gåtur, eller med andre ydelser, der modsvarer modtagerens helt aktuelle behov.

Adgangen til at erstatte tildelte ydelser med andre ydelser er underlagt visse begrænsninger. Hvis modtageren af hjælp ønsker at bytte imellem personlig pleje og praktisk hjælp, forudsætter det, at den pågældende er blevet tildelt begge ydelsesformer. En borger, der eksempelvis alene modtager praktisk hjælp, kan således ikke bytte til ydelser inden for personlig pleje.

Desuden skal bytteretten holdes inden for den forventede tidsramme, som kommunalbestyrelsen har afsat til at udføre de behovsbestemte ydelser, der er truffet afgørelse om. Hvis modtageren af hjælp ønsker at benytte sig af muligheden for fleksibel hjemmehjælp, er det en forudsætning, at der oplyses om, hvilken vejledende tidsramme der er til rådighed, da modtageren ellers ikke har mulighed for at danne sig et overblik over hvilke ydelser eller aktiviteter modtageren kan bytte sig til.

Arbejdsmiljømæssige regler kan også sætte en grænse for, hvilke ydelser der kan byttes til.

Endelig er bytteretten begrænset af leverandørens faglige kompetencer samt faggrænser for det udførende personale.

Ansvar

54. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at der ydes den nødvendige hjælp med udgangspunkt i den enkelte modtagers individuelle ønsker og behov.

Det er det udførende personale, der i den konkrete situation fagligt vurderer, hvorvidt det er forsvarligt at fravælge de tildelte behovsbestemte ydelser til fordel for andre ydelser. Er der tvivl om, hvorvidt det er forsvarligt at fravælge den tildelte hjælp til fordel for andre ydelser, skal det udførende personale tage udgangspunkt i den konkrete afgørelse og yde hjælp i overensstemmelse med denne.

Afgørelsen og dermed ydelserne skal afspejle det konkrete behov for hjælp. Hvis modtageren vedvarende fravælger visiterede ydelser til fordel for andre ydelser, skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der er sammenhæng mellem behov og de tildelte ydelser, og om der er grundlag for at ændre afgørelsen. Flek-

sibel hjemmehjælp forudsætter derfor, at der sker en løbende vurdering af, om der er behov for en revisitation på baggrund af modtagerens (fra)valg af ydelser.

Kommunalbestyrelsen kan stille krav om, at leverandøren kan dokumentere, at modtageren har fået de ydelser, der er truffet afgørelse om. Se kapitel 29 om dokumentationskrav. Hvis modtageren benytter sig af retten til fleksibel hjemmehjælp, fraskriver vedkommende sig samtidig retten til erstatningshjælp for de konkrete ydelser, der er fravalgt til fordel for noget andet. Brugen af fleksibel hjemmehjælp påvirker ikke modtagerens øvrige rettigheder.

Information om fleksibel hjemmehjælp

55. Kommunalbestyrelsen har pligt til at informere modtagerne om muligheden for at benytte sig af fleksibel hjemmehjælp.

Kapitel 12

Modtagerens eget valg af hjælper

§ 94. En person, som er berettiget til hjælp eller støtte efter § 83, kan vælge selv at udpege en person til at udføre opgaverne. Den udpegede person skal godkendes af kommunalbestyrelsen, som herefter skal indgå kontrakt med den pågældende om omfang og indhold af opgaverne og om leverancesikkerhed, jf. § 90, stk. 1, samt om betaling m.v.

56. En modtager af hjælp efter § 83, der er omfattet af bestemmelserne om frit valg i servicelovens §§ 91 og 92, har mulighed for selv at udpege en person til at udføre den personlige og praktiske hjælp.

Den udpegede person skal godkendes af kommunalbestyrelsen, som herefter skal ansætte og indgå en kontrakt med den pågældende om opgavens omfang og indhold, leverancesikkerhed, jf. reglerne om erstatningshjælp og om betaling mv.

Der er ingen begrænsninger med hensyn til, hvem modtageren kan udpege til opgaveudførelsen, hvis vedkommende i øvrigt opfylder kommunalbestyrelsens kvalitetskrav, f.eks. i relation til uddannelse mv. Der kan f.eks. være tale om en pårørende, en nabo eller en ven/bekendt.

Modtageren har ikke efter denne bestemmelse mulighed for at pege på et privat firma til at udføre opgaverne, idet det som nævnt er kommunalbestyrelsen, der er arbejdsgiver. Det er et krav, at der er tale om en fysisk person.

Det er vigtigt, at den udpegede person - i lighed med det øvrige personale - gøres opmærksom på det aktiverende sigte med hjælpen, således at modtageren i videst muligt omfang inddrages aktivt i opgaveudførelsen, jf. punkt 40 om hjælp til selvhjælp.

Kommunalbestyrelsen skal fortsat som offentlig myndighed træffe afgørelse om indhold og omfang af hjælpen, og aftalen med den udpegede person skal være i nøje overensstemmelse med afgørelse om hjælp.

Beboere i plejehjem, plejeboliger mv. er ikke omfattet af muligheden for selv at udpege en hjælper, jf. § 93.

Tilsyn og løbende opfølgning

57. Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med, at der leveres den hjælp, der er truffet afgørelse om, at opgaverne løses forsvarligt, og at det sker i overensstemmelse med den kvalitet og de målsætninger, som kommunalbestyrelsen har fastlagt i kvalitetsstandarden for hjælpen mv.

Det er desuden vigtigt, at den udpegede person pålægges at indberette både bedring og forværring i modtagerens funktionsevne til forvaltningen, således at afgørelsen, og dermed hjælpen, løbende kan justeres efter det aktuelle behov.

Godkendelse

58. Det forudsættes, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med godkendelsesproceduren tager udgangspunkt i de krav med hensyn til uddannelse og kvalifikationer i øvrigt, som stilles til det udførende personale.

Aftaleindgåelse, lønudbetaling mv.

59. Det forudsættes, at der ved aftaleindgåelsen tages udgangspunkt i de almindelige overenskomstmæssige forhold mv., der gælder på området. Kommunalbestyrelsen er arbejdsgiver i forhold til den udpegede og godkendte person. Kommunen udbetaler derfor løn og udøver instruktionsbeføjelse over for den pågældende.

Den enkelte modtager får ikke - som efter §§ 95 og 96 - udbetalt et tilskud til hjælp, og modtageren udbetaler dermed ikke løn mv.

Varsel

60. Kommunalbestyrelsens generelle ordning efter § 83 skal indrettes fleksibelt. Af hensyn til tilpasning af kapaciteten og tilrettelæggelse af en rimelig godkendelses- og ansættelsesprocedure kan kommunalbestyrelsen dog fastsætte en vis frist med hensyn til tilmelding og opsigelse af en ordning efter § 94.

Kapitel 13

Servicebeviser

§ 94 b. Kommunalbestyrelsen kan etablere en ordning, der giver borgere, der er visiteret til hjælp eller støtte efter § 83, mulighed for at vælge et servicebevis, der giver adgang til, at den pågældende borger selv ansætter en person eller indgår aftale med en virksomhed om at udføre opgaverne, jf. stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning om, hvilke ydelseskategorier der skal omfattes af ordningen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om at tilbyde borgere, der er visiteret til hjælp efter § 83, mulighed for at vælge et servicebevis. Kommunalbestyrelsen kan dog i særlige tilfælde træffe afgørelse om, at en borger ikke kan modtage hjælpen efter stk. 1.

Stk. 3. En borger, der har valgt et servicebevis, og som vælger at lade en privatperson udføre hjælpen, er arbejdsgiver for denne. Den pågældende borger kan dog overdrage retten til at ansætte en person til at udføre opgaverne i henhold til servicebeviset til en nærtstående, en organisation eller en privat virksomhed, der herefter er arbejdsgiver for den privatperson, der udfører hjælpen.

Stk. 4 ...

61. Kommunalbestyrelsen kan vælge at tilbyde borgere, der er visiteret til personlig og praktisk hjælp efter servicelovens § 83, at modtage hjælpen i form af et servicebevis. Et servicebevis giver borgeren ret til selv at antage en hjælp tilsvarende den, som borgeren ellers ville have modtaget fra en godkendt kommunal eller privat leverandør. Med et servicebevis kan borgeren dermed selv ansætte hjælperen eller indgå aftale med en virksomhed om at udføre de opgaver, som borgeren er visiteret til. Borgere, der ønsker at modtage hjælpen i form af et servicebevis, kan selv vælge, hvem, de ønsker, skal udføre hjælpen. Det kan være en privatperson som f.eks. en nærtstående, en nabo eller en helt tredje person. Det kan også være en privat virksomhed efter borgerens eget valg.

Ordningen om et servicebevis adskiller sig fra ordningerne om kontant tilskud og borgerstyret personlig assistance (BPA) efter servicelovens §§ 95 og 96, idet personkredsen for disse ordninger er borgere med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. For § 96 gælder desuden, at borgeren har et behov, som samtidig gør det nødvendigt at yde en ganske særlig støtte til pleje, overvågning og ledsagelse, jf. vejledning nr. 7 om borgerstyret personlig assistance.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, hvilke ydelseskategorier der skal indgå i en servicebevisordning. Kommunalbestyrelsen kan vælge at tilbyde servicebeviser inden for alle ydelseskategorier, herunder ydelseskategorier der ydes uden for hjemmet, som for eksempel indkøb, eller de kan udvælge enkelte af deres ydelseskategorier.

Et servicebevis giver borgeren en mere udstrakt grad af valgfrihed og indflydelse i forhold til tilrettelæggelsen og udførelsen af den personlige og praktiske hjælp. Borgeren kan individuelt vælge, hvem de vil have til at hjælpe sig, og de kan selv aftale med den ansatte, hvornår og hvordan hjælpen leveres. Det giver borgeren mulighed for at få indflydelse på, hvordan hjælpen skal tilrettelægges, og for at påvirke kvaliteten af hjælpen.

Den person eller virksomhed, der ansættes til at udføre opgaver efter servicebevisordningen, skal ikke godkendes af kommunalbestyrelsen.

Borgeren, der har valgt et servicebevis, og som ønsker, at hjælpen udføres af en privatperson, er som udgangspunkt arbejdsgiver for den eller de hjælpere, der skal udføre hjælpen. Borgeren kan vælge at overdrage rettighederne til at ansætte en person til at udføre opgaverne. Det kan ske til en nærtstående, en organisation eller en privat virksomhed. Det betyder, at borgeren kan benytte servicebevisordningen uden at skulle påtage sig de ansættelsesretslige forpligtelser forbundet med arbejdsgiveransvaret. Spørgsmål om ansættelse og afskedigelse af hjælpere varetages således af den nærtstående, organisationen eller den private virksomhed i samråd med den pågældende borger. Borgeren fungerer, uagtet overdragelsen, fortsat som daglig leder for udføreren af hjælpen.

Målgruppen for et servicebevis

62. Målgruppen for et servicebevis er borgere, der er visiteret til at modtage hjælp efter servicelovens § 83, og som er omfattet af bestemmelserne om frit valg i servicelovens §§ 91 og 92. Borgere, der ønsker at modtage et servicebevis, skal være i stand til at håndtere ordningen. Det vil sige, at de skal være i stand til at varetage den daglige ledelsesret. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med anmodninger om hjælp i form af et servicebevis vurdere og træffe afgørelse om, hvorvidt borgeren vil være i stand til at håndtere ordningen.

Kommunalbestyrelsen skal vejlede og føre tilsyn

§ 94 b. ...

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen har pligt til at vejlede borgere, der har valgt et servicebevis om mulige retlige konsekvenser forbundet med servicebevisordningen.

Stk. 5 ...

63. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at vejlede borgeren om mulige retlige konsekvenser ved selv at ansætte hjælp efter ordningen om et servicebevis. Kommunalbestyrelsen skal f.eks. oplyse om ansættelsesretlige aspekter og konsekvenser, f.eks. ved uberettigede fyringer, arbejdsmiljøretlige aspekter og konsekvenser. Kommunalbestyrelsen skal endvidere oplyse borgeren om at udarbejde evt. kontrakt med hjælperen i de tilfælde, hvor borgeren selv varetager arbejdsgiveransvaret, jf. lov om ansættelsesbeviser.

Kommunalbestyrelsen har efter servicelovens § 151 stadig pligt til at føre tilsyn med, at hjælpen efter § 83 løses i overensstemmelse med den afgørelse, kommunalbestyrelsen har truffet. Hvis kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at en borger, der modtager hjælp efter ordningen med et servicebevis, ikke modtager den hjælp, borgeren er visiteret til, kan kommunalbestyrelsen foretage en fornyet visitation og i den forbindelse vurdere, hvorvidt borgeren kan administrere ordningen med et servicebevis.

Klageregler

64. Det er ikke muligt at klage over, at kommunalbestyrelsen generelt ikke tilbyder borgere at modtage hjælp efter § 83 i form af et servicebevis. Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse, hvorvidt og inden for hvilke ydelseskategorier de ønsker at tilbyde ordningen om et servicebevis. Hvis kommunalbestyrelsen generelt tilbyder, at borgere kan modtage hjælp efter § 83 i form af et servicebevis, men en borger modtager et konkret og individuelt afslag på sin anmodning om hjælp i form af et servicebevis, er det muligt at klage over kommunalbestyrelsens afgørelse, jf. servicelovens § 166. Det vil sige, at klagereglerne følger reglerne om klageadgang og procedure for hjælp, der ydes efter § 83, i øvrigt.

Fordelingen af opgaver, når hjælpen modtages som servicebevis

65. Fordelingen af opgaver i forbindelse med hjælp efter servicelovens § 83, der modtages som et servicebevis, varierer afhængigt af, om borgeren vælger at ansætte en privatperson eller en virksomhed til at udføre opgaverne.

I de tilfælde, hvor en privatperson, som f.eks. borgeren selv eller en nærtstående, varetager de arbejdsgiverretlige forpligtelser i servicebevisordningen, varetages de økonomisk administrative forpligtelser forbundet med ordningen af kommunalbestyrelsen. De økonomisk administrative forpligtelser er f.eks. udbetaling af løn og feriepenge, indbetaling af skat, ATP og bidrag til barselsfond samt betaling af sygedagpenge og arbejdsskadeforsikringer (visse af disse forpligtelser vil dog først indtræde, når hjælpen

overstiger et givent omfang). Det er borgerens ansvar at sikre, at kommunalbestyrelsen har de relevante oplysninger om hjælperen til at kunne forvalte de økonomisk administrative forpligtelser.

I de tilfælde, hvor borgeren vælger at overdrage rettighederne i henhold til servicebeviset til at ansætte en hjælper til en privat virksomhed, varetages de ovennævnte økonomisk administrative forpligtelser forbundet med ordningen af virksomheden selv. Det vil sige, at uanset, hvem borgeren vælger til at udføre hjælpen, er der ikke kontante midler mellem borger og udfører af hjælpen, men kun mellem udføreren og kommunalbestyrelsen, eller mellem kommunalbestyrelsen og den virksomhed, som udføreren er ansat i.

Borgeren bestemmer, uanset om denne selv har arbejdsgiveransvaret, hvem der skal udføre hjælpen, samt hvordan hjælpen i dagligdagen tilrettelægges mv., idet det forudsættes, at ledelsesretten så vidt muligt er delegeret til borgeren, hvis denne gennem en overdragelse af rettighederne i henhold til servicebeviset ikke er arbejdsgiver for den, der yder hjælpen. Borgeren har dog ikke ansvaret for f.eks. at oplyse den, der yder hjælpen, om vilkårene for ansættelsen i overensstemmelse med ansættelsesbevisloven eller for at andre arbejdsgiverforpligtelser er opfyldt, hvis borgeren har valgt at overdrage arbejdsgiveransvaret til en privatperson, en organisation eller en privat virksomhed.

Arbejdsmiljøloven

66. Arbejdsgiveransvaret efter arbejdsmiljølovgivningen følger af administrativ praksis og domstolspraksis. Det afhænger derfor af en konkret vurdering, hvem der som arbejdsgiver er strafferetlig ansvarlig for, at arbejdet bliver udført i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. En borger, der har valgt at modtage hjælpen i form af et servicebevis, og som vælger at overdrage arbejdsgiveransvaret til en privatperson, en organisation eller en privat virksomhed, vil fortsat kunne straffes efter arbejdsmiljøloven, hvis det ved en konkret vurdering fastslås, at det er borgeren, der har haft beføjelse eller reel mulighed for at drage omsorg for, at arbejdet bliver tilrettelagt og udført fuldt forsvarligt.

Det er derfor vigtigt, at kommunalbestyrelsen er opmærksom på sit ansvar i forhold til at oplyse om disse forhold, herunder pligten til eventuelt at udarbejde APV (arbejdspladsvurdering), jf. arbejdsmiljøloven. For yderligere information om de arbejdsmiljømæssige forpligtelser i forbindelse med etablering af en servicebevisordning kan der henvises til vejledning om arbejdsmiljøloven samt til www.arbejdstilsynet.dk.

Beregning af servicebevisets værdi

§ 94 b. ...

Stk. 5. Velfærdsministeren fastsætter regler for beregning af servicebevisets værdi.

67. Kommunalbestyrelsen skal mindst én gang årligt beregne servicebevisets værdi med udgangspunkt i de fritvalgspriser, der skal offentliggøres på fritvalgsdatabasen. Værdien skal beregnes for hver af de ydelseskategorier, der tilbydes servicebeviser til. Beregningen af servicebevisets værdi tager ligesom fritvalgspriserne udgangspunkt i de gennemsnitlige langsigtede omkostninger, der påhviler den kommunale leverandør eller den private hovedleverandør i de tilfælde, hvor der ikke er en kommunal leverandør. Hvis kommunalbestyrelsen har valgt at benytte udbudsmodellen, benyttes den pris, som udbuddet af ydelsen er vundet til. Kommunalbestyrelsen kan fratrække de indirekte omkostninger, der ikke har relevans for hjælp leveret efter denne ordning, uanset hvilken model for frit valg der er anvendt. Det kan være indirekte omkostninger til f.eks. husleje og IT, der ikke forudsættes, for at f.eks. en privatperson kan yde hjælp efter en ordning med servicebevis. Beregningen af servicebevisets værdi reguleres efter § 14 a i bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp mv.

En borger, der vælger at overdrage retten til at ansætte en person, eller indgår aftale med en virksomhed om at udføre hjælpen, skal selv afholde evt. udgifter forbundet hermed. Udgiften er indeholdt i servicebevisets værdi, idet udgifter til de ansættelsesretslige forhold er indeholdt i den almindelige prisberegning af de gennemsnitlige langsigtede omkostninger ved levering af personlig og praktisk hjælp efter servicelovens §§ 91 og 92, jf. i øvrigt § 14 a i Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp mv.

Hvis borgeren vælger at ansætte et hjemmeservicefirma til at udføre den visiterede hjælp, vil det ikke være muligt at modtage statsligt tilskud via hjemmeserviceordningen efter § 2 i lov nr. 39 af 23. januar 2004 om hjemmeservice. Det skyldes, at der ikke kan ydes hjemmeservicetilskud til visiteret hjemmehjælp, men kun til privates køb af hjemmeservice.

Kapitel 14

Personale - uddannelse mv.

Kvalifikationer

68. Serviceloven indeholder ikke regler om, at det personale, der varetager opgaver på det sociale område, skal have en særlig uddannelse.

Det personale, der udfører hjælp efter kap 16, rekrutteres i dag i vid udstrækning fra de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

Social- og sundhedsuddannelsen

69. Uddannelsen til social- og sundhedshjælper (social- og sundhedsuddannelsens trin 1) varer 1 år og 7 måneder, inklusiv grundforløbet. Social- og sundhedsuddannelsens trin 2, social- og sundhedsassistent, varer yderligere 1 år og 8 måneder. Den teoretiske del af undervisningen foregår på en social- og sundhedsskole. Skoleundervisningen i uddannelsen til social – og sundhedshjælper udgør 24 uger og til social- og sundhedsassistent 32 uger. Praktikuddannelsen gennemføres hos en kommunal eller regional arbejdsgiver eller hos en privat leverandør .

Uddannelserne gennemføres på baggrund af en uddannelsesaftale mellem eleven og en kommunal eller regional arbejdsgiver eller en privat leverandør. Uddannelsesaftalen kan enten formidles af en social- og sundhedsskole i forbindelse med optagelse på uddannelsen, eller f.s.v.a. uddannelsen til social- og sundhedshjælper ved, at kommunalbestyrelsen eller regionsrådet selv indgår en uddannelsesaftale direkte mellem eleven og et regionsråd, en kommunalbestyrelse eller en privat arbejdsgiver forud for optagelsen på uddannelsen.

Kommunalbestyrelsen og regionsrådet er forpligtet til at stille et vist antal praktikpladser til social- og sundhedshjælperuddannelsen og til social- og sundhedsassistentuddannelsen til rådighed for de institutioner, der udbyder social- og sundhedsuddannelsen.

For yderligere information kan henvises til Undervisningsministeriet eller Fagligt udvalg for den pædagogiske assistentuddannelse og social- og sundhedsuddannelsen.

Tavshedspligt

70. Det personale, der er beskæftiget med hjælp efter servicelovens kap. 16, har tavshedspligt om de oplysninger, der modtages som led i arbejdet. Der henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven.

Legitimation og fuldmagt

71. Det kan være hensigtsmæssigt, at det personale, der udfører hjælpen, er let genkendeligt for modtagerne. Dette kan evt. sikres ved brug af legitimationskort, som kan forevises efter behov. Kommu-

nalbestyrelsen kan stille krav om, at alle leverandører sørger for, at personalet er let genkendeligt. Det forudsættes, at personalet instrueres i den korrekte brug af legitimationskortene.

Legitimationskort kan ikke tilsidesætte kravet om fuldmagt, når personalet handler på modtagernes vegne.

Det udførende personale

72. Det udførende personale skal udføre alle de opgaver, som fremgår af de enkelte afgørelser. Det udførende personale skal dog være opmærksomme på, at modtageren har mulighed for at benytte sig af muligheden for fleksibel hjemmehjælp. Se kapitel 11 om fleksibel hjemmehjælp.

Ordningen skal indrettes så fleksibelt, at det personale, der udfører opgaverne, til hver en tid har tilstrækkelige økonomiske og personalemæssige ressourcer til at yde den hjælp, kommunalbestyrelsen har forpligtet sig til i medfør af afgørelserne.

Ledelsen af det personale, der udfører opgaverne, må orientere forvaltningen, hvis der opstår helt særlige situationer, som på ingen måde har kunnet forudses - f.eks. et ekstraordinært pres på ordningen, som indebærer et usædvanlig stort antal afgørelser om hjælp - og planlægningen dermed svigter.

Det personale, der udfører opgaverne, skal være opmærksom på det aktiverende sigte med hjælpen. Målet med hjælpen er at gøre modtageren i stand til at klare sig selv eller, hvis dette ikke er muligt, at gøre modtageren i stand til selv at klare så mange opgaver som muligt. Dette vil bl.a. kunne fremmes ved, at modtageren og hjælperen arbejder sammen om at udføre de forskellige opgaver, således at modtageren i videst muligt omfang selv deltager aktivt i opgaveudførelsen, jf. punkt 40 om hjælp til selvhjælp.

Indberetning af ændringer

73. Som nævnt i punkt 103 skal hjælpen løbende tilpasses modtagerens behov. Det personale, der udfører hjælpen, skal derfor indberette både bedring og forværring i modtagerens funktionsevne, således at hjælpen kan justeres efter det aktuelle behov. Dette gælder naturligvis alle leverandører. Det er i denne forbindelse vigtigt, at faste arbejdsrutiner sikrer, at alle ændringer i modtagerens tilstand og funktionsniveau, som kan medføre ændringer i behovet for hjælp, registreres og videregives til kommunalbestyrelsen.

Kapitel 15

Arbejdsmiljø

Arbejdsmiljøloven

74. Efter arbejdsmiljøloven har leverandøren som arbejdsgiver pligt til at sørge for, at arbejdsmiljøet for det udførende personale er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Denne pligt gælder også, når arbejdet udføres i private hjem. Kommunalbestyrelsen kan betinge godkendelsen af en leverandør af, at leverandøren lever op til lovgivningsmæssigt fastsatte krav mv.

En del fysiske arbejdsmiljøproblemer kan afhjælpes ved, at boligen indrettes hensigtsmæssigt, f.eks. således at det bliver muligt at anvende tekniske hjælpemidler. Der kan i nogle situationer være behov for at ændre tilrettelæggelsen af arbejdet - eventuelt således, at der er to personer til at udføre arbejdet. Tekniske hjælpemidler skal dog normalt altid anvendes, hvis manuel transport indebærer fare for sikkerhed og sundhed. Se punkt 76 og 77 om hjælpemidler.

Der kan ikke gives generelle retningslinjer for, hvordan eventuelle konflikter skal løses mellem på den ene side kommunalbestyrelsens forpligtelse til at yde personlig og praktisk hjælp i hjemmet og på den anden side leverandørens forpligtelse til at sørge for, at det udførende personale arbejder under forsvarlige sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold. Det er efter lov om arbejdsmiljø arbejdsgiveren, der skal vurdere, om forholdene i det enkelte tilfælde er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarlige. Ændringer

skal ses i sammenhæng med borgerens situation og behov, og der kan evt. være behov for at inddrage særlige fagpersoner. Hvis det ikke er muligt eller rimeligt at ændre indretningen af arbejdsstedet, skal arbejdsgiveren træffe andre forholdsregler, så arbejdet kan udføres på en sikkerheds- og sundhedsmæssig forsvarlig måde. Eventuelle tvivlsspørgsmål må løses i hvert enkelt tilfælde ud fra en konkret vurdering, men som udgangspunkt kan et hensyn til hjemmehjælpsmodtageren ikke begrunde en tilsidesættelse af arbejdsmiljølovgivningen.

Det er vigtigt, at der udarbejdes en arbejdspladsvurdering (APV), som omfatter det arbejde, der udføres i private hjem. Det er arbejdsgiveren, der har ansvaret for, at dette sker. APV'en er et værktøj, som bruges til at få sat arbejdet med arbejdsmiljøet i system, og som kan bidrage til et godt arbejdsmiljø. APV'en skal udarbejdes sammen med de ansatte. På Arbejdstilsynets hjemmeside

www.at.dk

er der nærmere information om kravene til en APV samt vejledning og forslag til, hvordan man kommer igennem APV-processen.

Arbejdsredskaber og hjælpemidler til levering af personlig og praktisk hjælp

75. Det er vigtigt, at der skelnes mellem personlige hjælpemidler, der er tilvejebragt af hensyn til hjemmehjælpsmodtageren, og hjælpemidler/arbejdsredskaber, der er tilvejebragt af hensyn til personalets arbejdsforhold.

Det vil som udgangspunkt være leverandørens ansvar at tilvejebringe arbejdsredskaber og tekniske hjælpemidler, der anvendes i hjemmet. Den kommunale leverandørvirksomheds omkostninger til sådanne redskaber skal derfor også medtages i fastsættelsen af priskrav til alle leverandører, jf. kapitel 32 om prisberegning.

Det kan bl.a. være hensigtsmæssigt eller nødvendigt at anvende forskellige arbejdsredskaber eller tekniske hjælpemidler ved leveringen af ydelserne for at understøtte, at leveringen af personlig og praktisk hjælp sker i overensstemmelse med f.eks. arbejdsmiljøreglerne, og at leverandøren opfylder sin forpligtelse til at informere kommunalbestyrelsen om de leverede ydelser, ændringer i modtagerens behov eller lignende.

Arbejdsmiljørelaterede redskaber/hjælpemidler

76. Arbejdsmiljørelaterede redskaber/hjælpemidler vil ofte være møbler eller installationer, der er mere eller mindre stationære, som skal være fast til stede hos hjemmehjælpsmodtageren. Dette gælder også, når der er tale om en privat leverandør. Af hensyn til hjemmehjælpsmodtageren kan det derfor være hensigtsmæssigt, at redskaberne ejes og installeres af en central instans, der tilbyder at udleje eller lease redskaberne til godkendte leverandører. Hermed skabes der mulighed for at begrænse de gener, modtageren vil opleve, ved at hjælpemidlerne/redskaberne skal udskiftes, hvis brugeren vælger at skifte leverandør.

Personlige hjælpemidler

77. I modsætning til arbejdsmiljørelaterede hjælpemidler, som leverandøren/arbejdsgiveren har ansvaret for, vil det være kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for at fremskaffe og finansiere personlige hjælpemidler til modtagerne.

Rådgivning om arbejdsmiljø

78. Den enkelte kommunale eller private leverandør kan bruge en arbejdsmiljørådgiver som konsulent til at løse evt. arbejdsmiljøproblemer, herunder også konflikter mellem leverandør og modtager. Se www.arbejdstilsynet.dk for en liste over godkendte arbejdsmiljørådgivere.

Regler om arbejdsmiljø

79. Med hensyn til arbejdsmiljøregler af betydning for hjælp efter §§ 83 og 84 kan f.eks. nævnes:

- Arbejdsministeriets bekendtgørelse nr. 290 af 5. maj 1993 om skiftende arbejdssteders indretning
- Arbejdsministeriets bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse.
- Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1164 af 16. december 1992 om manuel håndtering
- Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 746 af 28. august 1992 om brug af personlige værnemidler, med senere ændringer (nr. 186 af 14. marts 1994 og nr. 942 af 16. december 1998)
- Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1109 af 15. december 1992 om anvendelse af tekniske hjælpemidler, med senere ændringer (nr. 670 af 7. august 1995, nr. 832 af 27. november 1998, nr. 727 af 29. juni 2004 og nr. 1420 af 27. december 2008)

Branchearbejdsmiljøråd

80. Branchearbejdsmiljørådet BAR Social og Sundhed (sosu) er oprettet efter lov om arbejdsmiljø for at medvirke til at løse sikkerheds- og sundhedsspørgsmål inden for social- og sundhedsområdet. Rådet giver oplysninger og vejledning om de regler og bestemmelser, der gælder på dette område.

Der er udsendt branchevejledninger om bl.a. personløft på ældreområdet, stress, psykisk træthed og udbændthed, håndtering af lægemidler, rengøring i hjemmehjælpen samt anskaffelse og vedligeholdelse af tjenestebiler.

Branchevejledningerne kan købes på www.arbejdsmiljoeweb.dk

Oplysning og vejledning kan fås ved henvendelse til BAR Social og Sosu. Se adresselisten.

Kapitel 16

Afløsning og aflastning

§ 84. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan tilbyde midlertidigt ophold til personer, der i en periode har et særligt behov for omsorg og pleje.

81. Kommunalbestyrelsen har efter § 84 pligt til at sørge for tilbud om afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Derudover kan kommunalbestyrelsen tilbyde personer, der har et behov herfor, tilbud om et midlertidigt ophold i en almen plejebolig eller i en plejehjemsplads.

Det kan være en stor belastning - både fysisk og psykisk - at passe en plejekrævende person i hjemmet. En familie eller en person, der passer en pårørende med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i hjemmet, kan derfor - efter en konkret, individuel vurdering af behovet - tilbydes afløsning eller aflastning efter § 84. Denne form for hjælp kan være en forudsætning for, at den plejekrævende person kan blive boende i hjemmet.

Personer, der bor alene, kan komme i en situation, hvor et midlertidigt ophold vil være den bedste løsning, hvis der skal ydes den optimale pleje og omsorg. For eksempel kan ældre, der er udskrevet fra hospitalet efter et hoftebrud, have behov for lidt ekstra opsyn de første par uger. Eller det kan være en

ældre med en dobbeltsidig lungebetændelse af en karakter, der ikke nødvendiggør hospitalsindlæggelse, men hvor den ældre føler sig utryk ved at være alene hjemme. Det kan også være en ældre, der har været udsat for en psykisk belastning i form af overfald eller andet. Der er alene tale om et tilbud, og borgeren kan derfor vælge ikke at tage imod tilbuddet, men i stedet få den eventuelt fornødne hjælp i egen bolig.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der er forskel på kommunalbestyrelsens pligt efter henholdsvis stk. 1 og stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan efter § 84, stk. 2, tilbyde et midlertidigt ophold. Kommunalbestyrelsen har således ikke, som efter § 84, stk. 1, pligt til at tilbyde et ophold.

Afløsning gives i hjemmet, mens aflastning gives uden for hjemmet, f.eks. i form af tilbud om dag-, nat- eller døgnophold i plejehjem eller plejebolig.

Afløsning og aflastning kan gives uafhængigt af, om betingelserne for at få midlertidig eller varig hjælp efter § 83 er opfyldt.

Serviceovens § 84, stk. 1 gælder også børn, jf. serviceovens § 44. Der kan herudover tilbydes hjælp efter §§ 41 og 42, samt § 52, stk. 3 (vedrørende børn under 18 år) eller §§ 96 og 100. Der henvises herom til Socialministeriets Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier.

Afsnit IV

Behandling og støtte- og kontaktpersoner efter serviceoven

Kapitel 17

Behandling efter serviceovens § 102

Serviceoven

§ 102. Kommunalbestyrelsen kan ud over tilbud efter § 85 give tilbud af behandlingsmæssig karakter til borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer. Tilbuddet gives, når dette er nødvendigt med henblik på at bevare eller forbedre borgerens fysiske, psykiske eller sociale funktioner, og når dette ikke kan opnås gennem de behandlingstilbud, der kan tilbydes efter anden lovgivning.

82. Serviceovens § 102 giver mulighed for, at kommunalbestyrelsen, ud over tilbud om de forskellige former for socialpædagogisk bistand efter serviceovens § 85, kan give tilbud af behandlingsmæssig karakter til personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer.

Udgangspunktet for behandling efter serviceoven er, at det sædvanlige behandlingssystem efter sundhedsloven skal anvendes. Men der kan være borgere, der har så alvorlige handicap, sindslidelser, misbrug e.l., at det kræver en særlig indsats eller en særlig indretning af behandlingstilbuddet.

Tilbud efter § 102 kan bl.a. ydes i botilbud efter serviceovens §§ 107-110.

83. Tilbud om behandling efter § 102 omhandler speciel behandlingsmæssig bistand pga. særlige behov herfor. Der kan f.eks. være tale om psykologisk, psykoterapeutisk, sygeplejemæssig, fysio- og ergoterapeutisk, specialpsykiatrisk, tandplejemæssig eller anden behandling. Der er tale om tilbud, der

ligger ud over tilbud om social støtte mv. efter servicelovens § 85. Om det nærmere indhold af ydelser efter servicelovens § 85 henvises der til kapitel 5.

84. Tilbud om behandling efter § 102 kan gives, når det er nødvendigt med henblik på at bevare eller forbedre borgerens fysiske, psykiske eller sociale funktioner, og når dette ikke kan opnås gennem de behandlingstilbud, der kan tilbydes efter anden lovgivning.

§ 102 giver således hjemmel til, at borgere, der har behov for en ganske særlig behandling, kan få et relevant behandlingstilbud, når det sædvanlige behandlingssystem ikke rummer den fornødne specialviden eller ekspertise, eller at det sædvanlige behandlingssystem efter en konkret vurdering ikke kan antages at være egnet til at behandle den konkrete borger. Det vil sige, at tilbuddene inden for det sædvanlige behandlingssystem må anses for at være udtømte.

Kapitel 18

Støtte- og kontaktpersoner efter servicelovens § 99

Serviceloven

§ 99. Kommunalbestyrelsen sørger for tilbud om en støtte- og kontaktperson til personer med sindslidelser, til personer med et stof- eller alkoholmisbrug samt til personer med særlige sociale problemer, der ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig.

Formål og målgruppe

85. Formålet med støtte- og kontaktpersonordningerne er styrke brugerens mulighed for at opnå og bevare kontakt til omverdenen ud fra egne ønsker og behov og dermed gøre ham eller hende i stand til at benytte samfundets muligheder og allerede etablerede tilbud.

Støtte- og kontaktpersonordningen er dermed et supplement til de øvrige sociale tilbud som f.eks. personlig hjælp efter § 83, socialpædagogisk bistand efter § 85, efterforsorg efter udflytning fra en boform efter § 110 og skal ikke erstatte disse tilbud eller deres faglige indhold. Tilbuddet kan også gives til lejere i skæve boliger (boliger for dem, der ikke trives i traditionelt byggeri, hjemløse og særligt udsatte grupper) med tilknyttet social vicevært.

Målgruppen for ordningen er de mest socialt udsatte og isolerede sindslidende, stof- og alkoholmisbrugere samt hjemløse, som almindeligvis ikke gør brug af, eller ikke kan gøre brug af de allerede eksisterende tilbud. For så vidt angår sindslidende er målgruppen ikke snævert afgrænset til personer med egentlige psykiatriske diagnoser.

Der er tale om en målgruppe, som ikke nødvendigvis har haft kontakt med de sociale myndigheder på forhånd. Der er således ikke tale om en visiteret ordning. Alle kan henvende sig til kommunen og gøre opmærksom på, at en person har behov for hjælp, ligesom kendskab til målgruppen kan ske ved støtte- og kontaktpersonernes opsøgende arbejde.

Opgaven

86. Opgaven for støtte- og kontaktpersonordningerne er ved opsøgende arbejde at opbygge og skabe kontakt til de mest socialt udsatte og isolerede sindslidende, misbrugere og hjemløse, som ikke selv magter at kontakte de etablerede tilbud. Formålet er at tilbyde en hjælp, der understøtter og styrker

muligheden for et liv på egne præmisser med større personlig og social mestring. Erfaringsmæssigt kræver det opsøgende arbejde tid og tålmodighed.

Tilbud om en støtte- og kontaktperson gives i dialog med brugeren af ordningen og på dennes præmisser. Støtte- og kontaktpersonen kan tilbyde brugeren at være anonym. Brugeren kan afslå at tage imod et tilbud om hjælp fra en støtte- og kontaktperson.

Det relationsskabende arbejde er helt centralt i støtte- og kontaktpersonordningen. Opgaven bør derfor udføres på en måde, så der skabes de nødvendige rammer for, at brugeren kan knytte en relation til støtte- og kontaktpersonen og dermed opbygge en tryghed og en tillid.

Når der er skabt kontakt og tillid, vil støtte- og kontaktpersonens funktion i det videre arbejde være at bygge bro til omverdenen, f.eks. de kommunale myndigheder, væresteder, behandlingssystemet, sundhedsvæsenet etc.

Der vil ofte være en sammenhæng mellem støtte- og kontaktpersonordningen og socialpædagogisk bistand efter § 85. Når brugeren har fået den nødvendige tillid og er motiveret til at indgå i et mere fast forløb for at forbedre sine psykiske og sociale funktioner, samt opbygge sociale netværk og få mere struktur i dagligdagen, kan det være relevant at støtte- og kontaktfunktionen overgår til socialpædagogisk bistand efter § 85. Socialpædagogisk bistand er en visiteret ydelse og kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om omfang og indhold efter de almindelige bestemmelser.

Kommunalbestyrelsen kan ikke etablere støtte- og kontaktpersonordninger efter § 85 lige såvel som kommunalbestyrelsen ikke kan yde socialpædagogisk bistand efter § 99.

Der kan ikke fastsættes tidsmæssige rammer for, hvor lang tid det tager at etablere en kontakt og hvornår støtte- og kontaktforholdet kan afsluttes.

Tilrettelæggelsen af ordningerne

87. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at tilrettelægge ordningerne. Organisationsmæssigt kan støtte- og kontaktpersonordninger indplaceres som en del af den kommunale forvaltning. Ordningerne bør dog tilrettelægges på en sådan måde, at det sikres, at der sker en adskillelse af omsorgs- og myndighedsfunktionen. Ordningerne vil også kunne etableres i tilknytning til f.eks. misbrugscentre, forsorgshjem, aktivitets- og væresteder, bostøttecentre, kommunale eller regionale boformer o.l. samt private tilbud og boformer.

Kommunalbestyrelsen kan med fordel samarbejde med frivillige organisationer på det sociale område om etablering af ordningen, f.eks. over for en bestemt målgruppe.

Flere kommuner kan gå sammen om at løse opgaven med støtte- og kontaktpersoner, således at der etableres og tilrettelægges tværkommunale støtte- og kontaktpersonordninger målrettet de enkelte målgrupper for ordningen. Det kan f.eks. være således, at ordningen for sindslidende knyttes til en socialpsykiatrisk boform, et socialpsykiatrisk værested eller en SIND-klub, ordningen for hjemløse tilknyttes en boform efter § 110 (forsorgshjem eller herberg), ordningen for stofmisbrugere knyttes til et misbrugscenter og ordningen for alkoholmisbrugere knyttes til et værested, f.eks. under KFUM's Sociale Arbejde. Der bør sikres koordination mellem de forskellige støtte- og kontaktpersonordninger, dels af hensyn til fagligt samarbejde, sparring og supervision, dels for at sikre, at brugerne bliver henvist til den relevante støtte- og kontaktpersonordning for målgruppen.

Uanset organisatorisk forankring bør der være kontakt til et eller flere andre kommunale eller regionale tilbud som f.eks. boformer, aktivitets- og væresteder, dagcentre, bostøttecentre mv., hvilket letter muligheden for at formidle kontakt til andre sociale og sundhedsmæssige myndigheder.

Metodehæfte

88. Der kan i øvrigt henvises til »SKP til misbrugere og hjemløse – Metodehæfte om arbejde med de nye målgrupper for støtte- og kontaktpersonordningen«, Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte, august 2006.

Finansiering

89. Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne til støtte- og kontaktpersoner, jf. servicelovens § 173.

Afsnit V

Kvalitetsstandarder, afgørelser og myndighedsfunktionen

Kapitel 19

Kvalitetsstandarder for personlig pleje og praktisk hjælp samt træning

§ 139. Socialministeren kan i en bekendtgørelse fastsætte regler om, at kommunalbestyrelsen skal træffe beslutninger om indhold, omfang og udførelse af tilbud til voksne efter denne lov samt følge disse beslutninger op.

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp:

§ 1. Kommunalbestyrelsen skal mindst én gang årligt udarbejde en kvalitetsstandard for personlig og praktisk hjælp samt kommunal genoptræning og vedligeholdelses-træning efter lovens §§ 83 og 86.

Stk. 2. Kvalitetsstandarden skal indeholde generel service-information til borgerne om den hjælp, de kan forvente fra kommunen, hvis de får behov for personlig og praktisk hjælp eller kommunal genoptræning og vedligeholdelsestræning efter lovens §§ 83 og 86.

Stk. 3. Kvalitetsstandarden skal indeholde en beskrivelse af det serviceniveau, kommunalbestyrelsen har fastsat for ydelser efter §§ 83 og 86. Beskrivelsen af indholdet, omfanget og udførelsen af hjælpen skal være præcis, og skal danne grundlag for, at der sikres sammenhæng mellem serviceniveau, de afsatte ressourcer, afgørelserne og leveringen af hjælpen. Kvalitetsstandarden skal endvidere indeholde operationelle mål for, hvordan

dette sikres, og en beskrivelse af hvordan der følges op på de fastsatte mål, jf. § 2.

Stk. 4. Af kvalitetsstandarden skal det fremgå, hvilke kvalitetskrav, jf. § 7-11, kommunalbestyrelsen stiller til leverandører af hjælp efter lovens § 83, herunder krav til personalets kompetencer, arbejdsmiljø m.v.

§ 2. Mindst én gang årligt skal kommunalbestyrelsen følge op på de i § 1, stk. 3, fastsatte mål for kvaliteten og styringen af hjælpen efter lovens §§ 83 og 86, samt på de i § 1, stk. 4, fastlagte kvalitetskrav til leverandører af hjælp efter lovens § 83.

90. Det har siden 1. januar 1999 været lovpligtigt for kommunalbestyrelsen at udarbejde kvalitetsstandarder for den personlige og praktiske hjælp efter § 83. Siden 1. april 2001 har kommunalbestyrelsen ligeledes skullet udarbejde kvalitetsstandarder for kommunal genoptræning og vedligeholdelsestræning efter § 86.

Formålet med kvalitetsstandarden

91. Kvalitetsstandarden skal bruges til at formidle de politiske målsætninger, som kommunalbestyrelsen har truffet beslutning om vedr. tilbud om personlig og praktisk hjælp eller træning i kommunen. Kvalitetsstandarden er ikke en overordnet hensigtserklæring. Den skal således kunne bruges som grundlag for den daglige indsats i kommunen på områderne for personlig og praktisk hjælp samt træning. Derfor skal kvalitetsstandarden indeholde konkrete mål og planer for, hvordan de politisk vedtagne målsætninger skal føres ud i livet.

Kommunalbestyrelsen skal via kvalitetsstandarden skabe gennemsigtighed om sammenhængen mellem det politisk fastsatte serviceniveau, de konkrete afgørelser og de ydelser, der leveres hos den enkelte modtager af personlig og praktisk hjælp eller træning. Det indebærer bl.a., at borgerne skal kunne bruge kvalitetsstandarden til at orientere sig om serviceniveauet i kommunen og dermed få kendskab til, hvilken hjælp de kan forvente fra kommunen, hvis de får behov for personlig og praktisk hjælp, genoptræning eller vedligeholdelsestræning. Herigennem kommer kvalitetsstandarden til at medvirke til at sikre, at kommunens borgere dels kender deres rettigheder og dels kan få kendskab til de politiske beslutninger, der ligger bag det vedtagne serviceniveau.

For at sikre, at de overordnede målsætninger afspejles direkte i de ydelser, der leveres til borgeren, skal kvalitetsstandarden endvidere indeholde de kvalitetskrav, kommunalbestyrelsen har fastsat for leverandører af personlig og praktisk hjælp i kommunen.

Kvalitetsstandarden skal således dels formidle de overordnede politiske beslutninger, kommunalbestyrelsen har truffet om serviceniveau, ressourcer og værdier i plejen, dels de konkrete, operationelle mål for, hvorledes disse politiske beslutninger skal føres ud i livet.

Kommunalbestyrelsen skal mindst én gang årligt revidere kvalitetsstandarderne og træffe beslutning om eventuelle ændringer eller justeringer i serviceniveau, ressourceanvendelse mv. Herigennem giver kvalitetsstandarderne og arbejdet med at revidere dem kommunalpolitikerne lejlighed til at undersøge og få dokumentation for konsekvenserne af de politiske beslutninger om eksempelvis serviceniveauet for den personlige og praktiske hjælp.

Kvalitetsstandarden og myndighedsopgaven

92. Det er en del af kommunalbestyrelsens forpligtelse at sikre, at der tilføres de ressourcer, der er nødvendige for at realisere det serviceniveau, som kommunalbestyrelsen selv har fastlagt.

Det er en kommunal myndighedsopgave at træffe afgørelser i henhold til serviceniveauet og at sikre, at hjælpen leveres i henhold til afgørelsen. Det er også en kommunal myndighedsopgave at sikre grundlaget for en systematisk revision af den politisk vedtagne kvalitetsstandard. Den administrative myndighed foretager efter bemyndigelse operationalisering af målsætningerne i kvalitetsstandarden på de områder, hvor kommunalbestyrelsen ikke allerede har gjort det.

Ændringer i serviceniveau

93. Hvis kommunalbestyrelsen beslutter at ændre serviceniveauet, og det ændrede serviceniveau medfører ændringer i den enkelte borgers ret til ydelser, har denne borger et krav på en ny afgørelse baseret på en konkret, individuel vurdering med udgangspunkt i borgerens funktionsevne og særlige behov. Standardmeddelelser om ændringer af serviceniveau kan således ikke erstatte konkrete, individuelle afgørelser. Se kapitel 20 om afgørelser.

Klage

94. Klager over kommunens serviceniveau eller sagsbehandlingen (sagsbehandlingstiden, personalet mv.) skal rettes til kommunalbestyrelsen som den politiske ansvarlige myndighed for det politisk vedtagne serviceniveau og for kommunens aktiviteter. Der henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven, afsnittet om klage.

Kapitel 20

Afgørelser

§ 88. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om tildeling af personlig hjælp og pleje m.v. efter dette kapitel. Kommunalbestyrelsen skal behandle anmodninger om hjælp efter § 83 ved en konkret, individuel vurdering af behovet for hjælp til de opgaver, som modtageren ikke selv kan udføre. Ved vurderingen af behovet for hjælp skal kommunalbestyrelsen tage stilling til alle anmodninger om hjælp fra ansøgeren.

Stk. 2. Tilbuddene om hjælp efter § 83 skal bidrage dels til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Tilbuddene skal løbende tilpasses modtagerens behov.

Stk. 3. Tilbud efter § 86 gives efter en konkret, individuel vurdering af træningsbehovet. Genoptræningstilbud efter § 86, stk. 1, gives med henblik på så vidt muligt at bringe

personen op på det funktionsniveau, som den pågældende havde inden sygdommen. Tilbud efter § 86, stk. 2, gives til personer, som har brug for en individuel træningsindsats med henblik på at kunne vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder.

Afgørelsen

95. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelser om ydelser omfattet af kap. 16 i serviceloven.

Afgørelserne skal træffes på grundlag af en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for hjælp. Det kommunalt fastsatte serviceniveau er udgangspunktet for, hvad borgeren kan forvente af hjælp. Serviceniveauet skal dog fraviges i de tilfælde, hvor borgerens behov nødvendiggør det.

Ved vurderingen skal der tages stilling til alle forhold i borgerens ansøgning.

Skemaer/skriftlige afgørelser

§ 89. I forbindelse med afgørelsen efter dette kapitel skal ansøgeren skriftligt oplyses om, hvilken hjælp der er bevilget. Kommunalbestyrelsen kan ved mindre, begunstigende justeringer i hjælpen undlade at fremsende en ny skriftlig oplysning herom til borgeren.
Stk. 2...

Skriftlige afgørelser

96. Afgørelser efter kapitel 16 følger de almindelige bestemmelser i forvaltningsloven. Heraf fremgår det, at en afgørelse, der meddeles skriftligt, skal begrundes, medmindre afgørelsen giver ansøgeren fuldt ud medhold, samt at afgørelser, der kan påklages til en anden forvaltningsmyndighed, skal være ledsaget af en klagevejledning, når de meddeles skriftligt. Der henvises til punkt 94 om klage og til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven.

Ved afgørelser, hvor borgeren opnår fuldt ud medhold, skal borgeren oplyses skriftligt om, hvilken hjælp der er bevilget. Kommunalbestyrelsen kan dog ved mindre justeringer i hjælpen, som udelukkende er begunstigende i form af tildeling af mere hjælp, undlade at give en ny skriftlig oplysning til borgeren. I tilfælde, hvor dele af borgerens hjælp også nedjusteres, finder bestemmelsen ikke anvendelse, og borgeren skal i så fald have en skriftlig afgørelse.

Når det vurderes, om en ændring af hjælpen til en borger er en mindre, begunstigende tilpasning, bør der bl.a. lægges vægt på, hvilken betydning ændringen har for den enkelte borger. Det kan f.eks. indgå i vurderingen af, hvorvidt en tilpasning er mindre, om der er tale om en ydelse af samme art eller om tildeling af en helt ny ydelse. Hvis der er tale om tildeling af en anden form for ydelse, bør myndigheden fremsende skriftlig oplysning om dette til borgeren. Ligger den nye ydelse derimod i naturlig forlængelse af den hjælp, der allerede gives, vil der efter en konkret vurdering kunne være tale om en mindre tilpasning, der ikke medfører krav om en skriftlig oplysning.

Et eksempel på en ny type ydelse kan være, hvis borgeren f.eks. hidtil kun har fået hjælp til rengøring, men på grund af ændret behov fremover visiteres til personlig pleje. Et andet eksempel kan være, hvis

borgeren hidtil har fået hjælp til indkøb, men fremover også får madservice. I disse tilfælde skal borgeren således have en skriftlig oplysning om den ændrede ydelse.

Et eksempel på en mindre tilpasning kan være, hvis borgeren f.eks. har fået bevilget hjælp til påklædning i forhold til at tage støttestrømper på, og at borgeren efterfølgende får tildelt hjælp til alle former for påklædning. Et andet eksempel kan være, hvis borgeren har hjælp til rengøring i form af f.eks. støvsugning samt rengøring af badeværelse, men efterfølgende også får behov for hjælp til gulvvask og rengøring af køkken. Ved sådanne tilpasninger af hjælpen kan kommunalbestyrelsen igangsætte tilpasningen af hjælpen uden at oplyse borgeren skriftligt om dette.

Det er væsentligt, at vurderingen af, om der er tale om en mindre, begunstigende tilpasning af hjælpen, tager afsæt i den seneste skriftlige oplysning, som kommunalbestyrelsen har givet borgeren om, hvilken hjælp der er bevilget. Hvis der har været foretaget en række mindre, begunstigende tilpasninger af hjælpen, uden at der er fremsendt en ny skriftlig oplysning til borgeren, må det således vurderes konkret, om der ved en yderligere tilpasning af hjælpen, der isoleret set er både mindre og begunstigende, samlet set er foretaget så væsentlige ændringer, at der skal gives borgeren skriftlig oplysning om den (samlede) tildelte hjælp. Hvis der samlet set fortsat er tale om en mindre, begunstigende tilpasning, kan en skriftlig oplysning til borgeren undlades.

Oplysning af sagen

97. Borgeren skal inddrages i forbindelse med gennemførelsen af en (re)visitation for at sikre det fornødne grundlag til at foretage en konkret, individuel vurdering af borgerens behov for hjælp. Inddragelsesformen vil afhænge af den enkelte konkrete behovsvurdering, men vil typisk ske gennem besøg i borgerens hjem. I visse tilfælde vil det dog være muligt at visitere uden besøg. Eksempelvis kan oplysninger om borgerens sag opnås gennem en leverandør med henblik på en opdateret vurdering af borgerens behov og funktionsniveau, jf. kravet i § 9, stk. 2 i bekendtgørelse nr. 299 af 25. marts 2010 om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v. Her fremgår det, at leverandøren skal informere myndigheden om ændringer i modtagerens behov for hjælp. Herefter kan det være muligt f.eks. telefonisk at kontakte borgeren med kvalificerende opklarende spørgsmål - og med borgerens medvirken få afklaret det nuværende niveau. Visitatoren bør altid foretage et besøg i hjemmet, hvis ovenstående ikke giver fornøden sikkerhed til at træffe en konkret individuel vurdering.

Generelle retningslinjer

98. Generelt skal myndigheden efter almindelige forvaltningsretlige regler notere alle, herunder mindre, begunstigende tilpasninger af den tildelte hjælp og støtte i borgerens sagsakter. Herved sikres dokumentation for, hvilken hjælp den enkelte samlet set har krav på. Det følger herudover af offentlighedslovens § 6 om notatpligt, at der i sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal gøres notat om indholdet af oplysninger, som en myndighed mundtligt modtager vedrørende en sags faktiske omstændigheder, der er af betydning for sagens afgørelse, eller hvis myndigheden på anden måde er bekendt med sådanne oplysninger. Herudover fremgår det af forvaltningslovens § 9, stk. 1, om retten til aktindsigt, at en part i en sag, hvori der er eller vil blive truffet en afgørelse af en forvaltningsmyndighed, kan forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter. Borgeren vil således til enhver tid kunne gøre krav på oplysning om den samlede hjælp, der er bevilget.

Yderligere oplysninger

99. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med tildeling af hjælp efter § 83 oplyse om, at borgeren har ret til erstatningshjælp, og hvilken person der på myndighedens vegne kan kontaktes, hvis den tildelte hjælp ikke leveres i overensstemmelse med afgørelsen. Se kapitel 10 om erstatningshjælp.

Hvis borgeren ikke får tildelt varig hjælp, men midlertidig hjælp, bør denne oplyses om dette, og i forlængelse heraf om det er hele hjælpen eller kun dele af hjælpen, der er midlertidig, om og i givet fald

hvad borgeren skal betale, og om hvilket indkomstgrundlag der er lagt til grund. Der kan kun tildeles midlertidig hjælp, hvis der er udsigt til, at borgeren igen vil blive i stand til at varetage de opgaver, der er givet hjælp til.

Personer, der søger om eller får hjælp, har efter retssikkerhedslovens § 11 pligt til at medvirke til at tilvejebringe de oplysninger, som er nødvendige for at afgøre, om de er berettiget til hjælp, og i givet fald, hvilken hjælp de er berettiget til. Der henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven, for nærmere information om tavshedspligt, indhentelse og videregivelse af oplysninger.

Derudover fremgår det af forvaltningslovens § 25, at skriftlige afgørelser, som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, skal være ledsaget af en klagevejledning, medmindre afgørelsen giver borgeren fuldt ud medhold.

Fuldt ud medhold

100. Borgeren vil i det enkelte tilfælde opnå fuldt ud medhold ved ansøgning om hjælp, hvis det må vurderes, at borgerens behov, der er fremkommet i visitationsprocessen, fuldt ud imødekommes. Det beror på en konkret vurdering i henhold til almindelige forvaltningsretlige regler, hvorvidt borgeren i den konkrete sag kan anses for at have opnået fuldt ud medhold. Anvendelsen af de almindelige forvaltningsretlige regler betyder, at der lægges en objektiv vurdering til grund ved afgørelsen af, hvorvidt der er givet fuldt ud medhold. Det følger heraf, at der på områder, hvor det ikke kan konstateres, om parten får fuldt ud medhold, skal gives en begrundelse.

Bisidder, partsrepræsentant og værge

101. Som et led i samarbejdet med de frivillige, kan kommunalbestyrelsen eventuelt udpege frivillige bisiddere, som kan bistå under sagsbehandlingen. Kommunalbestyrelsen kan som led i samarbejdet med frivillige organisationer udpege frivillige bisiddere. Det kan f.eks. være et tilbud til borgere, som ikke kan eller ønsker at inddrage pårørende.

Hvis borgeren ikke kan tage vare på egne interesser, skal kommunalbestyrelsen undersøge, om der er pårørende eller andre, herunder en værge, der kan varetage borgerens interesse. Dette gælder f.eks., hvis borgeren er ude af stand til selv at vælge leverandør ved tildeling af hjemmehjælp, eller hvis borgeren har svært ved at overskue konsekvenserne af et valg. For nærmere regler om bisidder, partsrepræsentant og værge henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven.

Ansøgerens samlede situation

102. Ved vurderingen af det konkrete behov for hjælp og støtte skal kommunalbestyrelsen bedømme ansøgerens samlede situation. Der skal bl.a. tages hensyn til ansøgerens pårørende og netværk, og det forudsættes, at eventuelle øvrige medlemmer af den fælles husstand deltager i opgaveudførelsen i hjemmet.

Hvis der er større børn i hjemmet, skal der ved vurderingen af behovet for hjælp ikke stilles krav, som går ud over de krav, der normalt stilles til større børn. Der kan i denne forbindelse f.eks. ses på, hvordan opgaverne i hjemmet blev fordelt før, der opstod behov for hjælp.

Ansøgerens pårørende og eventuelle logerende har ikke ret til at få del i hjælpen, med mindre der er truffet særskilt afgørelse herom.

Kommunalbestyrelsen har, når den træffer afgørelse, pligt til at inddrage alle muligheder for hjælp efter den sociale lovgivning, jf. retssikkerhedslovens § 5. Hjælpen bør tilrettelægges ud fra en samlet helhedsvurdering af ansøgerens situation, jf. § 81.

Løbende tilpasning af hjælpen

103. Der er ikke i lovgivningen fastsat regler om, hvor ofte hjælpen skal revurderes. Ved tildeling af personlig og praktisk hjælp skal kommunalbestyrelsen på grundlag af en konkret vurdering tage stilling til, hvornår hjælpen - set i relation til (for)målet med hjælpen - skal vurderes igen. Hjælpen skal, jf. § 88, stk. 2, løbende justeres efter det aktuelle behov.

Ved ændringer i modtagerens behov eller det generelle serviceniveau skal der ske en revisitation af modtageren.

Fast kontaktperson

§ 89. ...

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med afgørelsen om hjælp efter § 83 oplyse om, hvilken person der kan kontaktes på myndighedens vegne, hvis modtageren af hjælpen har spørgsmål vedrørende den personlige og praktiske hjælp, eller hvis den tildelte hjælp ikke leveres i overensstemmelse med afgørelsen, jf. § 90.

104. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med afgørelsen om personlig og praktisk hjælp oplyse, hvilken fast kontaktperson på det kommunale myndighedsniveau modtageren af hjælp kan kontakte, hvis modtageren har spørgsmål til hjælpen, se nærmere om fast kontaktperson i kapitel 9.

Generelle forbehold

105. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at yde den hjælp, som fremgår af de enkelte afgørelser, med mindre modtagerne ønsker at gøre brug af retten til fleksibel hjemmehjælp. Se kapitel 11 om fleksibel hjemmehjælp.

Kommunalbestyrelsen kan ikke i sine afgørelser om tildeling af hjælp tage generelle forbehold for så vidt angår udførelsen af de opgaver, der er truffet afgørelse om. Afgørelserne må eksempelvis ikke indeholde forbehold om, at kommunen kan aflyse hjælpen i sommerferieperioden, eller at hjælpen kun leveres i et bestemt antal uger.

Akutte situationer

106. Det følger af forpligtelsen efter § 83, at kommunalbestyrelsen skal sikre, at akut opståede behov for anden hjælp end den i afgørelsen fastsatte, kan imødekommes.

Ligeledes skal leverandøren af hjemmehjælp også tage hensyn til, at modtageren akut kan have behov for en anden hjælp end den, der står i afgørelsen.

Børn

107. Der kan i særlige tilfælde ydes personlig og praktisk hjælp til forældre til at klare opgaver i forhold til børn. Dette kan f.eks. være i forbindelse med sygdom, eller hvis behovet skyldes en forældres handicap. Der henvises til Ankestyrelsens sociale meddelelser SM O-133-95, SM C-17-01 og SM A-6-03.

Kapitel 21

Myndighed og leverandør

108. På de kommunale ansvarsområder sondres der mellem kommunalbestyrelsens myndighedsfunktion og løsning af leverandøropgaver.

Kommunalbestyrelsen kan ikke uden lovhjemmel overlade myndighedsopgaven til andre. Der findes ikke en sådan hjemmel i serviceloven.

Kommunalbestyrelsen kan derimod godt overlade den konkrete udførelse af opgaven med levering af ydelser efter f.eks. servicelovens §§ 83, 84, 85 og 86 til andre, f.eks. virksomheder, selvejende institutioner mv., med mindre det direkte fremgår af lovgivningen, at det skal være en kommunal leverandøropgave.

Det vil i mange tilfælde være reguleret, på hvilke vilkår private mv. kan levere ydelser efter serviceloven. Servicelovens regler om frit leverandørvalg er et eksempel på denne regulering.

En klar adskillelse af kommunalbestyrelsens myndighedsfunktion og leverandøropgaver skaber mere gennemsigtighed om borgernes rettigheder og de politiske prioriteringer, der er foretaget i kommunen. Samtidig gøres sammenhængen mellem det fastsatte serviceniveau, afsatte ressourcer og afgørelserne i forhold til borgeren mere tydelig. Endelig skabes en klar ansvars- og opgavefordeling mellem myndighed og leverandører, herunder private leverandører.

Myndighedsfunktionen

109. Kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om prioriteringen og tilrettelæggelsen af de kommunale myndighedsopgaver. Det er også kommunalbestyrelsen, der skal træffe afgørelse om tildeling og udmåling af hjælp mv. til borgeren efter serviceloven.

Kommunalbestyrelsen skal ligeledes træffe beslutning om et præcist beskrevet serviceniveau, som giver et klart og realistisk grundlag for at afsætte tilstrækkelige ressourcer, således at forpligtelserne over for borgerne kan overholdes. Der kan f.eks. henvises til kapitel 19 om kvalitetsstandarder for ydelser efter lovens §§ 83 og 86.

Der findes ikke i serviceloven nærmere bestemmelser om indhold og omfang af den hjælp, som kommunalbestyrelsen skal tilbyde efter f.eks. §§ 83, 84, 85 og 86.

Det er kommunalbestyrelsen, der har både det indholdsmæssige og det økonomiske ansvar for hjælpen. Lovgivningen forudsætter, at kommunalbestyrelsen – afhængigt af lokale forhold – træffer beslutning om et præcist beskrevet serviceniveau, som fastlægger indholdet og omfanget af hjælpen og giver et klart og realistisk grundlag for at afsætte tilstrækkelige ressourcer, således at forpligtelserne over for borgerne kan overholdes.

Kommunalbestyrelsen skal således beslutte, hvilke tilbud om hjælp og støtte der skal stilles til rådighed for borgerne, og hvilke kriterier, kommunalbestyrelsen skal anvende, når den træffer afgørelse om tildeling og udmåling af hjælpen. Kommunalbestyrelsen skal ved fastlæggelse af disse kriterier være opmærksom på det konkrete formål med hjælpen og støtten

Uanset, om det er kommunalbestyrelsen selv, eller det er en anden leverandør, der udfører de opgaver, som følger af afgørelserne, påhviler det overordnede, politiske ansvar for, at opgaverne udføres – og udføres forsvarligt – kommunalbestyrelsen. Se retssikkerhedslovens § 15.

Det er ligeledes altid kommunalbestyrelsen, der skal etablere et kontrolsystem og føre tilsyn med, at der gives den fornødne hjælp, og at opgaverne udføres i overensstemmelse med den kvalitet og de målsætninger, som kommunalbestyrelsen har fastlagt. Se retssikkerhedslovens § 16.

Kommunalbestyrelsens tilrettelæggelse af levering af ydelser til borgerne må ikke ske på en sådan måde, at grænsen mellem offentlig og privat virksomhed forrykkes og erlæggelsen af ydelsen må ikke påvirke konkurrenceforholdene i den private sektor på en væsentlig måde.

Det følger endvidere af det grundlæggende EU-retlige princip om ligebehandling, at ensartede situationer ikke må behandles forskelligt, med mindre forskelsbehandlingen er objektivt begrundet. Dette betyder f.eks., at der ikke kan stilles forskellige kvalitetskrav mv. til private og kommunale leverandører i forhold til personlig og praktisk hjælp, jf. kapitel 28.

Leverandørfunktionen

110. Leverandøren skal udføre alle de opgaver, som fremgår af den enkelte afgørelse. Dette princip fraviges, når modtageren af hjælp benytter sig af fleksibel hjemmehjælp, se punkt 52-54.

Det personale, der udfører opgaverne, skal være opmærksomme på det aktiverende sigte med hjælpen. Målet med hjælpen – at gøre modtageren i stand til at klare sig selv eller, hvis dette ikke er muligt, at gøre modtageren i stand til selv at klare så mange opgaver som muligt – vil bl.a. kunne fremmes ved, at modtageren og hjælperen arbejder sammen om at udføre de forskellige opgaver således, at modtageren af hjælp i videst muligt omfang selv deltager aktivt i opgaveudførelsen.

Hjælpen og støtten skal løbende tilpasses modtagerens behov. Det personale, der udfører hjælpen, skal derfor indberette både bedring og forværring i modtagerens funktionsevne til myndigheden, således at den bevilligede hjælp og støtte kan justeres efter det aktuelle behov. Det er i denne forbindelse vigtigt, at det sikres, at alle ændringer i modtagerens tilstand og funktionsniveau, som kan medføre ændringer i behovet for hjælp, registreres og videregives.

Der skelnes ikke mellem kommunale, regionale og private leverandører, herunder selvejende tilbud, ved levering af serviceydelser til borgeren.

Kommunalbestyrelsen skal således stille de samme krav til alle leverandører, uanset om de er kommunale, regionale eller private.

Afsnit VI

Frit valg af leverandører af personlig og praktisk hjælp

§ 91. Kommunalbestyrelsen har pligt til at skabe grundlag for, at modtagere af hjælp efter § 83 kan vælge mellem forskellige leverandører af hjælpen. Til dette formål skal kommunalbestyrelsen sikre, at kvalificerede private leverandører får adgang til at levere ydelser efter § 83. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre de kvalitetsmæssige krav, der stilles til leverandører af personlig og praktisk hjælp efter § 83, jf. § 139, herunder krav til, hvilket beredskab der, jf. § 90, stk. 1, kræves af leverandørerne for at sikre, at de afgørelser, der er truffet efter § 83, kan effektueres. Kvalitetskravene skal være saglige, konkrete og velunderbyggede og må ikke være konkurrenceforvridende.

Kapitel 22

Frit valg af leverandør

111. Det frie leverandørvalg på hjemmehjælpsområdet betyder, at kommunalbestyrelsen har pligt til at etablere rammerne for, at modtagere af personlig og praktisk hjælp efter § 83, jf. dog § 93, kan vælge mellem forskellige godkendte leverandører.

Leverandørbegrebet

112. Reglerne i § 91 omhandler dels den ret, modtagere af personlig og praktisk hjælp har til selv at vælge, hvilken af de godkendte leverandører de vil have til at levere de visiterede ydelser, dels de forpligtelser kommunalbestyrelsen har til at godkende og indgå kontrakt med kvalificerede leverandører af personlig og praktisk hjælp.

Begrebet »leverandør« anvendes i lovgivning, bekendtgørelse og vejledning om alle leverandører af personlig og praktisk hjælp. Der skelnes således ikke mellem kommunale og private leverandører, herunder selvejende institutioner.

Det er væsentligt, at kommunalbestyrelsen er fuldt bevidst om, at alle leverandører, der ønsker godkendelse efter § 3, stk. 1, nr. 1, i bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg, skal kunne opfylde de kvalitets- og priskrav, kommunalbestyrelsen har fastsat. Derudover skal alle leverandører byde ind på lige fod, hvis leveringen af ydelserne bringes i udbud, uanset om udbuddet sker inden for godkendelsesmodellens rammer eller de særlige bestemmelser i bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 2. Se kapitel 24 om godkendelsesmodellen.

Kapitel 23

Modeller for frit leverandørvalg

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 3. Kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om:

- 1) at godkende og indgå kontrakt med enhver leverandør, der opfylder de fastsatte kvalitets- og priskrav jf. §§ 7-15 og lovens § 91, eller
- 2) at bringe leveringen af ydelser efter lovens § 83 i udbud under hensyntagen til EU's regler om indgåelse af offentlige kontrakter, jf. lovens § 91.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at der ikke finder forskelsbehandling sted mellem leverandører.

Valg af model

113. Kommunalbestyrelsen skal tage stilling til, hvordan rammerne for det frie leverandørvalg skal udfyldes, og dermed hvordan der skal skabes grundlag for indgåelse af kontrakter med kvalificerede leverandører af personlig og praktisk hjælp. Efter bekendtgørelsens § 3 har kommunalbestyrelsen pligt

til at skabe adgang for kvalificerede leverandører, enten ved at godkende og indgå kontrakt med alle kvalificerede leverandører (godkendelsesmodellen), eller ved at bringe leverandøropgaverne i udbud efter retningslinjerne i bekendtgørelsen §§ 4-5 (udbudsmodellen).

Uanset, hvilken løsning kommunalbestyrelsen vælger, skal indgåelsen af kontrakter med leverandørerne ske på baggrund af de kvalitetskrav til levering af ydelserne, som kommunalbestyrelsen har fastsat efter § 91, stk. 1, jf. bekendtgørelsen §§ 7-11, se nærmere herom under pkt. 126.

Hvis kommunalbestyrelsen vælger at give modtagerne af personlig og praktisk hjælp valgmulighed mellem forskellige leverandører via godkendelsesmodellen, skal kommunalbestyrelsen endvidere fastsætte priskrav til leveringen af personlig og praktisk hjælp efter § 91, stk. 4, jf. bekendtgørelsen §§ 12-14 og 16.

Fastsættelsen af priskravene til leverandørerne skal ske med udgangspunkt i de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der er forbundet med den kommunale leverandørvirksomheds levering af personlig og praktisk hjælp i kommunen.

Hvis kommunalbestyrelsen ønsker at skabe priskonkurrence på levering af personlig og praktisk hjælp uden at sætte begrænsninger for, hvor mange kvalificerede leverandører der kan opnå godkendelse i kommunen, er der mulighed for at fastsætte priskravene til leverandørerne via et udbud inden for godkendelsesmodellens rammer. Betingelserne for at gennemføre et sådant udbud er beskrevet nedenfor i punkt 142 om prisfastsættelse på baggrund af private leverandører. Valg af model kan variere inden for den enkelte kommune. Kommunalbestyrelsen har mulighed for at anvende forskellige modeller afgrænset ud fra et eller flere distrikter eller en eller flere ydelseskategorier.

Særligt vedrørende plejehjem, plejeboliger mv.

114. Reglerne om frit leverandørvalg omfatter ikke beboere i plejehjem, plejeboliger mv. jf. § 93. Se også punkt 111 om persongruppe.

Kommunalbestyrelsen kan derfor beslutte at lade leveringen af ydelser i disse boligenheder fortsætte uændret hos den leverandør, der hidtil har løst opgaven. Kommunalbestyrelsen vil også kunne beslutte at bringe leveringen af ydelser i plejeboligenhederne i udbud efter de almindelige udbudsregler. Grundlaget for et sådant udbud skal være de efter bekendtgørelsens § 9, stk. 6, fastsatte kvalitetskrav.

Hjemmesygepleje

115. Lovgivningen om frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp omfatter ikke hjemmesygeplejeydelser. Den enkelte kommunalbestyrelse afgør, om modtagerne af hjemmesygepleje skal have muligheder for at vælge mellem forskellige leverandører af sygeplejeydelser, jf. punkt 45.

Når kommunalbestyrelsen skal fastsætte kvalitets- og priskrav for personlig og praktisk hjælp kræver det, at kommunalbestyrelsen skelner mellem ydelser efter § 83 i lov om social service og andre ydelser, som f.eks. hjemmesygeplejeydelser.

Kapitel 24

Godkendelsesmodellen

116. Hvis kommunalbestyrelsen beslutter at anvende godkendelsesmodellen, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 1, har alle leverandører, der opfylder de fastsatte kvalitets- og priskrav, ret til at blive godkendt som leverandører i kommunen.

Alle leverandører kan ansøge om godkendelse hos kommunalbestyrelsen. Den kommunale leverandør skal godkendes på lige fod med andre (private) leverandører. Alle leverandører skal behandles lige.

Leverandørerne kan søge om godkendelse inden for én eller flere forskellige ydelseskategorier. Der kan ikke stilles krav om, at en leverandør, der ønsker at blive godkendt efter godkendelsesmodellen, skal

kunne levere alle typer af ydelser. Der kan alene stilles krav om, at leverandøren skal kunne leve op til de kvalitets- og priskrav, der gælder for den pågældende ydelseskategori. Se punkt 117 om forskellige ydelseskategorier.

Kommunalbestyrelsen er forpligtet til inden for rimelig tid at forholde sig til alle ansøgninger om godkendelse. Kommunalbestyrelsen kan vælge at udmelde frister for, hvornår og hvor ofte der skal tages stilling til ansøgninger om godkendelse. Der bør som minimum tages stilling til indkomne ansøgninger én gang i kvartalet.

Socialministeriet har desuden udviklet en fritvalgsblanket, der har det overordnede formål at lette godkendelsesproceduren for både de kommunale myndigheder og leverandører af hjemmehjælp. Blanketten virker som dokumentation for, at leverandøren lever op til en række generelle krav, f.eks. virksomhedsoplysninger, generelle vilkår om gældende regler, økonomisk soliditet, forsikringsforhold, oplysninger om leverandørens medarbejdere, samarbejdsbetingelser i forhold til klagesager og specifikke krav til madservice og personlig pleje. Kommunalbestyrelsen skal således alene indhente dokumentation i forhold til de særlige krav, der gælder i den pågældende kommune. Blanketten er gratis, og den benyttes elektronisk via www.virk.dk.

Leverandører, som er godkendt i én kommune, skal som udgangspunkt betragtes som kvalificerede til også at opnå godkendelse i andre kommuner. Kommunalbestyrelsen kan afvise at godkende og skrive kontrakt med en leverandør, der er godkendt i en anden kommune, hvis leverandøren ikke kan levere i overensstemmelse med de fastsatte kvalitets- og priskrav. Leverandører kan også få afslag på godkendelse, hvis de ikke opfylder en række generelle krav til økonomi, faglig hæderlighed mv. For en nærmere beskrivelse af disse krav kan henvises til vejledningens punkt 126.

Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, hvorvidt godkendelsesmodellen skal gælde i hele kommunen, eller om modellen skal begrænses til at omfatte et eller flere distrikter eller en eller flere ydelseskategorier.

Leverandører, der får afslag på godkendelse, skal have en skriftlig begrundelse for afslaget i overensstemmelse med forvaltningslovens regler herom.

Udbud inden for godkendelsesmodellen

117. Kommunalbestyrelsen kan efter bekendtgørelsens § 16, stk. 3, endvidere vælge at gennemføre et udbud inden for rammerne af godkendelsesmodellen. Denne model indebærer, at en privat leverandør kan blive hovedleverandør efter godkendelsesmodellen. Den private hovedleverandør skal findes ved et udbud. Kommunalbestyrelsen kan således ikke blot udpege en privat hovedleverandør og derefter forhandle om pris- og kvalitetskrav.

Kommunalbestyrelsen kan ved anvendelse af udbud inden for godkendelsesmodellen få konkurrence på kvalitet og pris, uden at der er begrænsninger på antallet af mulige leverandører.

Det er en forudsætning, at den private leverandør lader sig konkurrenceudsætte efter godkendelsesmodellens regler. Den private hovedleverandør kan således ikke tilbydes et monopol eller en fast opgavemængde.

Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, hvorvidt der skal gennemføres udbud inden for godkendelsesmodellen i hele kommunen, eller om udbuddet skal begrænses til at omfatte et eller flere af kommunens distrikter eller en eller flere ydelseskategorier.

Priskravet til de øvrige leverandører, der ønsker godkendelse i modellen, vil i disse tilfælde være de faktiske omkostninger ved kommunalbestyrelsens kontrakt med den private leverandør, der har vundet udbuddet. Se kapitel 36 om betaling af leverandør.

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 4. Kommunalbestyrelsen træffer, inden leveringen af ydelser bringes i udbud efter § 3, stk. 1, nr. 2, beslutning om, hvorvidt der efter udbuddet skal indgås kontrakt med 2, 3, 4 eller 5 leverandører af henholdsvis personlig og praktisk hjælp. Kommunalbestyrelsen træffer inden udbud af madservice beslutning om, hvorvidt der efter udbuddet skal indgås kontrakt med 2 eller flere leverandører. Kommunalbestyrelsens beslutning skal fremgå af udbudsmaterialet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal efter en udbudsforretning efter § 3, stk. 1, nr. 2, indgå kontrakt med de leverandører af henholdsvis personlig pleje og praktisk hjælp samt for madservice minimum de 2 leverandører, der har afgivet de økonomisk mest fordelagtige tilbud, jf. stk. 1, 3 og 4.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan vælge at indgå kontrakt med et mindre antal leverandører end det fastlagte antal i de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ikke modtager tilstrækkeligt mange bud. Kommunalbestyrelsen skal indgå kontrakt med alle de leverandører, der byder på opgaven, såfremt antallet af bud ikke overstiger det på forhånd fastlagte antal, jf. dog stk. 4. Der skal som minimum indgås kontrakter med to leverandører.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal afslå at indgå kontrakt med en leverandør ved en udbudsforretning, hvis denne leverandørs bud overstiger det billigste bud med mere end 10 pct., selvom buddet falder indenfor det fastlagte antal. Kommunalbestyrelsen kan vælge at indgå kontrakt med en leverandør, hvis bud overstiger det billigste bud med mere end 10 pct., hvis det er en forudsætning for, at der som minimum er to leverandører af den udbudte ydelseskategori.

Stk. 5. Hvis det efter et udbud ikke er muligt at indgå kontrakter i overensstemmelse med betingelserne i stk. 2, 3 og 4, finder reglerne om godkendelse af enhver kvalificeret leverandør efter § 3, stk. 1, nr. 1, anvendelse.

§ 5. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning om, at udbud efter § 3, stk. 1, nr. 2, skal omfatte levering af ydelser i hele kommunen eller i et eller flere af kommunens distrikter, jf. § 11. Vælger kommunalbestyrelsen, at der alene skal gennemføres udbud i enkelte distrikter, finder reglerne om godkendelse af enhver kvalificeret leverandør efter § 3, stk. 1, nr. 1, anvendelse for hvert af kommunens øvrige distrikter.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning om, at et udbud efter § 3, stk. 1, nr. 2, skal omfatte levering af én, flere eller alle ydelseskategorier, jf. § 10. Vælger kommunalbestyrelsen, at der alene skal gennemføres udbud efter § 3, stk. 1, nr. 2, for enkelte ydelseskategorier, vil reglerne om godkendelse af enhver kvalificeret leverandør efter § 3, stk. 1, nr. 1, gælde for alle øvrige ydelseskategorier.

118. Hvis kommunalbestyrelsen beslutter at give modtagerne af personlig og praktisk hjælp frit leverandørvalg via udbudsmodellen efter bekendtgørelsen § 3, stk. 1, nr. 2, skal kommunalbestyrelsen udfærdige udbudsmateriale for hver af de ydelseskategorier, der bringes i udbud.

Anvendelse af udbudsmodellen medfører, at kommunalbestyrelsen skal begrænse antallet af leverandører, som hjemmehjælpsmodtagerne kan vælge imellem. Som det fremgår af § 4, skal der indgås kontrakt med to til fem leverandører inden for hver ydelseskategori. Hvis madservice bringes i udbud, skal udbuddet resultere i, at der skabes reelle valgmuligheder såvel for brugere, der modtager madservice med udbringning, som for brugere, der modtager madservice uden udbringning. Kommunalbestyrelsen skal som minimum indgå kontrakt med to leverandører. Der er intet lovgivningsmæssigt loft over antallet af leverandører inden for madservice.

Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, hvorvidt der skal gennemføres udbud i hele kommunen, eller om udbuddet skal begrænses til at omfatte et eller flere af kommunens distrikter eller en eller flere ydelseskategorier.

Hvis kommunalbestyrelsen vælger, at udbuddet ikke skal gælde alle ydelseskategorier, vil godkendelsesmodellen automatisk gælde for de resterende ydelseskategorier. Samme forhold gør sig gældende, hvis beslutningen om at anvende udbudsmodellen kun gælder for nogle af kommunens distrikter, idet godkendelsesmodellen så automatisk vil gælde i de distrikter, hvor der ikke gennemføres en udbudsforretning.

Kommunalbestyrelsens beslutning om via udbud at tilbyde kontrakt med to, tre, fire eller fem tilbudsgivere skal fremgå af udbudsmaterialet, så de leverandører, der afgiver tilbud, på forhånd ved, at de vil skulle levere ydelserne i konkurrence med en eller flere andre leverandører, jf. dog bekendtgørelsens § 4,

stk. 3 og 4. Tilsvarende skal det i udbudsmaterialet for udbud af madservice præciseres, hvor mange leverandører kommunalbestyrelsen ønsker at indgå kontrakt med.

Kommunalbestyrelsen kan efter bekendtgørelsens § 4, stk. 3, vælge at indgå kontrakt med et mindre antal leverandører end det fastlagte antal i de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ikke modtager tilstrækkeligt mange bud. Det betyder, at hvis en kommunalbestyrelse har lagt sig fast på at indgå kontrakt med f.eks. tre leverandører, men kun får to bud på den pågældende opgave, vil kommunalbestyrelsen kunne indgå kontrakt med disse to leverandører. På den måde kan kommunalbestyrelsen undgå at annullere udbuddet.

Kommunalbestyrelsen skal efter bekendtgørelsens § 4, stk. 4, afslå at indgå kontrakt med en leverandør i forbindelse med en udbudsforretning, hvis denne leverandørs bud overstiger det billigste bud med mere end 10 pct. Kommunalbestyrelsen kan vælge at indgå kontrakt med en leverandør, hvis bud overstiger det billigste bud med mere end 10 pct., hvis det er en forudsætning for at etablere frit leverandørvalg. Hvis der dog f.eks. er et 2. og 3. bud, der har identiske priser, som overstiger det billigste bud med mere end 10 pct., skal der indgås kontrakt med alle tre leverandører. Hvis kommunalbestyrelsen ikke benytter sig af muligheden i § 4, stk. 4, 2. pkt., finder godkendelsesmodellen automatisk anvendelse.

Efter et udbud skal kommunalbestyrelsen vælge de leverandører, der har afgivet de økonomisk mest fordelagtige tilbud med udgangspunkt i laveste pris, i overensstemmelse med de konkurrenceretlige regler. Den kommunale leverandør skal afgive tilbud på lige fod med alle andre leverandører. Der kan ikke på forhånd indgås aftaler eller træffes beslutning om, at der skal indgås kontrakt med en bestemt leverandør. Ved vurderingen af de afgivne tilbud må kommunalbestyrelsen ikke lade andre forhold indgå i udvælgelsen end kvalitetskravene, øvrige krav i udbuddet og prisen. I det omfang leverandøren opfylder betingelserne i udbudsmaterialet, skal prisen være afgørende for udvælgelsen.

Det anbefales, at udbudsmaterialet tager højde for den situation, at udbudsforretningen ikke fører til, at udbudsmodellen kan anvendes, f.eks. ved at kun en leverandør afgiver tilbud. Udbudsmaterialet bør derfor give mulighed for, at private leverandører kommer med et tilbud, hvor kommunalbestyrelsen må anvende udbud inden for godkendelsesmodellens rammer, jf. § 91, stk. 7. Denne bestemmelse giver netop mulighed for, at kun én privat leverandør kan vinde udbuddet mod at lade sig konkurrenceudsætte i overensstemmelse med godkendelsesmodellens regler.

Udbudsmaterialet bør således indeholde oplysninger om de betingelser, der gælder for leverandøren ved udbudsmodellen og ved et udbud inden for godkendelsesmodellen – og det skal fremgå af materialet, under hvilke forudsætninger udbud inden for godkendelsesmodellen vil blive anvendt.

I en situation, hvor det efter en gennemført udbudsrunde viser sig, at der f.eks. et år efter udbuddet er trådt i kraft, alene er én leverandør tilbage, bør kommunalbestyrelsen enten gennemføre en ny udbudsforretning og herefter på baggrund af denne indgå kontrakt med minimum to kvalificerede leverandører eller anvende godkendelsesmodellen. Kommunalbestyrelsen vil i den tid, der er nødvendig for at gennemføre udbuddet, ikke være forpligtet til at anvende godkendelsesmodellen.

Formelle betingelser for udbud af personlig og praktisk hjælp efter udbudsmodellen og udbud inden for godkendelsesmodellen.

119. Serviceloven regulerer ikke udtømmende, hvordan kommunerne skal tilrettelægge udbudsforretningen.

Grundlaget for udbudsforretningen er de almindelige udbudsretlige regler og regler for indgåelse af offentlige kontrakter.

Personlig og praktisk hjælp er i Udbudsdirektivets forstand en gruppe B-ydelse, og skal derfor ikke følge direktivernes procedureforskrifter om f.eks. valg af udbudsform, frister og udvælgelses- og tildelingskriterier. For bilag B-ydelser gælder alene, at de kommunale myndigheder er forpligtet til at

overholde direktivets artikel 3 om ligebehandling samt artikel 14 og 16 om henholdsvis standarder og meddelelse om kontrakttildeling.

De kommunale myndigheder skal altid respektere EF-traktatens principper om ikke-diskrimination, gennemsigtighed og proportionalitet i forbindelse med udbuddet. Det betyder dels, at kommunalbestyrelsen ikke må indsnævre feltet af potentielle tilbudsgivere til f.eks. kun at omfatte lokale leverandører, dels at der skal være en passende grad af offentlighed ved tilbudsgivningen af hensyn til konkurrencen og upartiskheden.

Efter Konkurrencestyrelsens vurdering vil offentlighedsforpligtelsen kunne tilgodeses, hvis en kommunalbestyrelse f.eks. indrykker en annonce i den elektroniske udbudsavis www.udbudsavisen.dk.

For yderligere oplysninger om gennemførelse af en udbudsforretning kan der henvises til Konkurrencestyrelsens hjemmeside www.konkurrenceogforbrugerstyrelsen.dk samt til www.udbudsportalen.dk.

Ændringer i kvalitetskravene: Skift mellem modeller og ændringer i serviceniveau

120. Kommunalbestyrelsen kan ændre den trufne beslutning om valg af henholdsvis godkendelsesmodel eller udbudsmodel i overensstemmelse med de lokalpolitiske ønsker. Overvejelserne herom vil typisk kunne ske i forbindelse med den årlige revision af kvalitetsstandarden. Derfor bør kommunalbestyrelsen i de indgåede kontrakter med leverandørerne - efter begge modeller - tage forbehold for, at kontrakten kan opsiges med et givent varsel, således at kommunalbestyrelsen har mulighed for at skifte fra den ene model til den anden.

I forbindelse med revisionen af kvalitetsstandarderne vil kommunalbestyrelsen endvidere skulle træffe beslutninger om kommunens serviceniveau, og dermed for grundlaget for kvalitetskravene til leverandørerne. Der bør derfor ligeledes i kontrakterne med leverandørerne tages forbehold for, at der kan ske ændringer i kvalitetskravene til leverandørerne, hvis kommunalbestyrelsen beslutter at foretage ændringer i det kommunale serviceniveau.

Opsigelse af leverandører

121. Opsigelse af leverandører sker i henhold til den kontrakt, der er indgået.

Opsigelse kan ske i tilfælde af misligholdelse af kontrakten. Uanset, at opsigelsen sker som en privatretlig disposition i henhold til den indgåede kontrakt, er kommunalbestyrelsen undergivet den offentlige retsgrundsætning om, at kommunalbestyrelsen ikke må forfølge usaglige formål. Opsigelse skal således altid ske på et sagligt grundlag. Det kan f.eks. være, hvis leverandøren ikke længere lever op til de fastsatte kvalitetskrav eller overtræder andre væsentlige forhold i kontrakten. En opsigelse skal være i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser om opsigelse. Forud for opsigelsen bør kommunalbestyrelsen foretage en samlet vurdering af leverandørens varetagelse af sit hverv. Uanset, om kontrakten indeholder bestemmelser herom, bør en opsigelse være skriftlig og ledsaget af en begrundelse, der redegør for de hensyn, der ligger til grund for opsigelsen.

Hvis en privat leverandør begår fejl eller forsømmelser i forbindelse med udøvelse af sit hverv, skal en sanktion fra kommunalbestyrelsens side være proportional med den begåede fejl. Opsigelse af en leverandør er den mest indgribende sanktion, og kommunalbestyrelsen skal derfor ved helhedsvurderingen overveje, om andre mindre indgribende midler kan tages i brug, f.eks. en skriftlig advarsel til leverandøren. Kommunalbestyrelsen bør ved helhedsvurderingen tage stilling til, hvordan man ville sanktionere den pågældende fejl, hvis den var forekommet i den kommunale leverandørvirksomhed. Det følger af det grundlæggende EU-retlige princip om ligebehandling, at ensartede situationer ikke må behandles forskelligt, medmindre en forskellig behandling er objektivt begrundet.

Kapitel 26

Persongruppe

Lov om social service

§ 92. ...

stk. 2. En person, der er berettiget til hjælp eller støtte efter § 83, jf. § 88, stk. 1, skal vælge, hvilken af de leverandører, kommunalbestyrelsen har indgået kontrakt med, der skal udføre hjælpen. I forbindelse med afgørelsen om hjælp efter § 83 skal den kommunale myndighed oplyse om alle godkendte leverandører, og eventuelt materiale fra godkendte leverandører skal udleveres til de personer, der er tilkendt hjælp efter § 83. I forbindelse med ændringer i leverandørkredsen skal alle modtagere af hjælp efter § 83, der er omfattet af de ændrede valgmuligheder, orienteres om dette.

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 6. Modtagere af personlig og praktisk hjælp efter lovens § 83 skal, efter at kommunalbestyrelsen har indgået kontrakt med flere leverandører, jf. §§ 3-5, vælge, hvilken leverandør, der skal udføre de opgaver, der er truffet afgørelse om efter lovens § 83, jf. §§ 88 og 89.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte en frist for, hvornår modtagere af hjælp efter lovens § 83 efter anmodning har ret til at skifte til andre godkendte leverandører. Fristen for skift af leverandør skal være rimelig og må ikke overstige 1 måned fra udgangen af den måned, hvori modtageren af hjælpen har anmodet om at skifte leverandør.

Valg af leverandør

122. Retten til frit at vælge imellem de leverandører af personlig og praktisk hjælp, som kommunalbestyrelsen har godkendt og indgået kontrakt med, omfatter alle personer, der modtager hjælp efter servicelovens § 83, jf. dog servicelovens § 93 om beboere i plejehjem, plejeboliger mv.

En modtager af personlig og praktisk hjælp og madservice kan frit vælge mellem de leverandører, der af kommunalbestyrelsen er godkendt til at levere de ydelser, som modtageren i medfør af afgørelsen er berettiget til at modtage.

Hvis modtageren er berettiget til hjælp fra forskellige ydelseskategorier - eksempelvis hvis modtageren både er berettiget til personlig og praktisk hjælp - kan modtageren vælge forskellige leverandører til at varetage opgaverne inden for de forskellige ydelseskategorier. Såfremt modtageren ønsker at benytte sig af retten til fleksibel hjemmehjælp, jf. servicelovens § 94 a, kan der dog være tale om visse begrænsninger afhængig af, hvilke ydelseskategorier modtageren er berettiget til. Der henvises til kapitel 11 om fleksibel hjemmehjælp.

Skift af leverandør

123. Kommunalbestyrelsen må ikke begrænse modtagerens valgfrihed ved at sætte grænser for, hvor mange gange en modtager må skifte leverandør. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte en frist for, hvornår en modtager efter anmodning om leverandørskifte kan skifte leverandør blandt de af kommunalbestyrelsen godkendte leverandører. Fristen er begrundet i hensynet til leverandørens mulighed for at omstille sig til ændringer i modtagerkredsen. Fristen skal fastsættes afhængigt af de konkrete forhold og skal være rimelig i forhold til ydelsens karakter. Hvis særlige forhold gør sig gældende (f.eks. alvorlige uoverensstemmelser mellem modtager og leverandør), bør der kunne afviges fra den generelt fastsatte frist. Leverandørskift skal i alle tilfælde kunne ske senest en måned efter udgangen af den måned, hvori modtageren af hjælpen har anmodet om at skifte leverandør.

Kapitel 27

Markedsføringsmateriale om leverandører

§ 92. ...

Stk. 2. En person, der er berettiget til hjælp eller støtte efter § 83, jf. § 88, stk. 1, skal vælge, hvilken af de leverandører, kommunalbestyrelsen har indgået kontrakt med, der skal udføre hjælpen. I forbindelse med afgørelsen om hjælp efter § 83 skal den kommunale myndighed oplyse om alle godkendte leverandører, og eventuelt materiale fra godkendte leverandører skal udleveres til de personer, der er tilkendt hjælp efter § 83. I forbindelse med ændringer i leverandørkredsen skal alle modtagere af hjælp efter § 83, der er omfattet af de ændrede valgmuligheder, orienteres om dette.

Stk. 3. Hvis formidlingen af materialet medfører væsentlige ekstra omkostninger for kommunen, kan leverandøren opkræves betaling for meromkostningerne i forbindelse med formidlingen.

Stk. 4. ...

124. Den kommunale myndighed skal i forbindelse med afgørelsen om hjælp oplyse modtagere af personlig og praktisk hjælp om, hvilke godkendte leverandører af hjælpen borgeren kan vælge imellem. Som led i kommunalbestyrelsens generelle pligt til at oplyse om mulighederne for frit at vælge leverandør skal den kommunale myndighed formidle leverandørernes eventuelle markedsføringsmateriale til de borgere, der er visiteret til hjemmehjælp. Det kan udleveres til borgeren f.eks. i forbindelse med visitationen til hjælp eller i forbindelse med en løbende opfølgning eller revisitation. Materialet har til formål at give borgere, der er visiteret til personlig og praktisk hjælp, information om den enkelte leverandør og dermed et grundlag for at beslutte, hvilken leverandør der skal levere hjælpen.

Det er op til den enkelte leverandør af hjælp at bestemme, om der skal udarbejdes et markedsføringsmateriale om firmaet, hvordan det skal udformes, og hvilke oplysninger materialet skal indeholde. Markedsføringsmateriale skal dog holdes inden for markedsføringslovens regler mv. Det er den enkelte leverandør selv, der skal afholde udgifterne til materialet.

Sker der ændringer i leverandørkredsen, skal den kommunale myndighed orientere alle modtagere af hjælp efter § 83, der er omfattet heraf, om de ændrede valgmuligheder. Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at beslutte, hvordan orienteringen skal foretages. Det kan f.eks. ske via udsendelse af det opdaterede materiale eller via informationsskrivelser til de modtagere, der er omfattet af de ændrede valgmuligheder, om at de kan kontakte den kommunale myndighed, hvis de ønsker at modtage det nye/ændrede materiale.

I kommuner, hvor kommunalbestyrelsen har valgt at bruge godkendelsesmodellen, hvor kommunalbestyrelsen godkender en leverandør til at levere hjælp efter § 83 på en eller flere ydelseskategorier, må der forventes at kunne ske ændringer i materialet op til fire gange årligt i forbindelse med den kvartalsvise godkendelse af nye leverandører.

Det må forventes, at leverandørernes markedsføringsmateriale er tilpasset målgruppen og kan udleveres i forbindelse med den almindelige kontakt til borgeren. Den kommunale myndighed skal derfor som udgangspunkt ikke have betaling for udgifter forbundet med distribution af materialet. Dog skal den kommunale myndighed have adgang til at få dækket væsentlige meromkostninger til eksempelvis distribution, hvis en leverandør leverer et meget omfangsrigt materiale, der ikke umiddelbart kan udleveres som led i den almindelige kontakt til borgeren, og som ved forsendelse medfører ekstra omkostninger. Er dette tilfældet, er det den enkelte leverandør, der skal dække kommunalbestyrelsens eventuelle udgifter til formidling af materialet.

Brug af oplysninger

125. I forbindelse med afgørelsen om personlig og praktisk hjælp vil kommunalbestyrelsen få kendskab til en række personlige oplysninger om hjemmehjælpsmodtageren. Disse oplysninger, herunder oplysninger om modtagerens navn og adresse, må kun videregives til leverandørerne til det angivne formål, det vil sige levering af personlig og praktisk hjælp. Det følger bl.a. af forvaltningsloven, retssikkerhedsloven og persondatalovens regler om anvendelse af personlige oplysninger, som gælder for alle leverandører af hjemmehjælp.

Det følger heraf, at de kommunale myndigheder f.eks. ikke må udlevere lister over hjemmehjælpsmodtagere i kommunen til leverandører, hvis oplysningerne skal bruges af leverandøren til at udsende brochurer eller på anden måde indgå i en målrettet markedsføring af leverandørvirksomheden.

Kapitel 28

Kvalitetskrav

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 8. Kommunalbestyrelsen fastsætter efter lovens § 91, stk. 1, de kvalitetskrav, der stilles til leverandører af personlig og praktisk hjælp efter lovens § 83. Kvalitetskravene skal afspejle den af kommunalbestyrelsen fastsatte kvalitetsstandard for indholdet og leveringen af ydelserne, jf. § 1.

Stk. 2. Kvalitetskravene skal anvendes som grundlag for kommunalbestyrelsens godkendelse og indgåelse af kontrakt med leverandører af personlig og praktisk hjælp, jf. § 17, stk. 1 og 2.

§ 9. Kommunalbestyrelsen skal, jf. lovens § 91, stk. 1, stille krav om, at leverandøren skal stille et beredskab til rådighed for at sikre leveringen af de ydelser, der er truffet afgørelse om, og for at sikre, at aftalen om levering af ydelser overholdes. Kommunalbestyrelsen skal endvidere stille krav til leverandøren om overholdelse af de generelle retningslinier, kommunalbestyrelsen har fastsat for erstatningshjælp ved aflysninger m.v., jf. lovens § 90.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen træffer beslutning, om hvilke krav der skal stilles til leverandøren i forbindelse med ændringer i kredsen af personer, der modtager hjælp efter lovens § 83, ændringer i den enkelte modtagers behov for hjælp eller andre ændringer ved leveringen af ydelser. Kommunalbestyrelsen skal stille krav om, at leverandøren informerer myndigheden om ændringer i modtagerens behov for hjælp, samt om, hvordan denne information fra leverandøren skal formidles.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan stille krav om, at leverandøren skal acceptere alle modtagere, der vælger den pågældende leverandør.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan kræve, at leverandøren stiller sikkerhed for kontraktens opfyldelse. Sikkerhedsstillelsen skal stå i et

rimeligt forhold til den forventede omsætning hos leverandøren.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan ikke stille kvalitetskrav til leverandører af madservice, der bevirker, at alle leverandører skal benytte en bestemt produktionsform.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen fastsætter efter lovens § 93, stk. 2, kvalitetskrav til leverandører af kommunale serviceydelser til beboere i plejehjem m.v. Kommunalbestyrelsen fastsætter endvidere krav til kvaliteten af øvrige ydelser, der leveres af den kommunale leverandør i forbindelse med driften af plejehjem m.v. Kvalitetskravene til ydelser leveret efter lovens § 83 fastsættes i overensstemmelse med retningslinjerne i § 8, stk. 1.

126. Kommunalbestyrelsen er ifølge servicelovens § 91, stk. 1, forpligtet til at fastsætte og offentliggøre kvalitetskrav til leverandørerne af personlig og praktisk hjælp. Kommunalbestyrelsens forpligtelse er nærmere beskrevet i bekendtgørelsens §§ 7-11. Kvalitetskravene skal afspejle det serviceniveau og de målsætninger for indhold, kvalitet, værdigrundlag m.v. samt øvrige retningslinjer for, hvordan hjælpen skal udføres, som kommunalbestyrelsen har besluttet, og som fremgår af den enkelte kommunes kvalitetsstandard, jf. kapitel 19.

Kvalitetskravene skal medvirke til at skabe gennemsigtighed om kommunalbestyrelsens prioriteringer, og dermed medvirke til at give hjemmehjælpsmodtagere og andre borgere et klart billede af, hvad de kan forvente af den personlige og praktiske hjælp i kommunen, uanset hvilken leverandør modtageren vælger.

Selv om kvalitetskravene skal målrettes leverandørerne af personlig og praktisk hjælp, er det vigtigt, at fastholde fokus på, at formålet med kvalitetskravene er at sikre en professionel, kvalificeret og værdig behandling af hjemmehjælpsmodtagerne.

127. Den overordnede målsætning med reglerne om frit leverandørvalg er at give hjemmehjælpsmodtagerne valgmuligheder mellem så mange kvalificerede leverandører som muligt. Derfor skal der ved fastsættelsen af kvalitetskravene skabes de bedst mulige betingelser for, at en bred vifte af leverandører kan opnå kommunalbestyrelsens godkendelse. Det betyder blandt andet, at kvalitetskravene ikke må udformes på en måde, der medfører en generel udelukkelse af mindre, private virksomheder.

For at sikre bredden i leverandørkredsen skal kommunalbestyrelsen fastsætte kvalitetskrav for flere forskellige ydelseskategorier. Der skal som minimum fastsættes særskilte kvalitetskrav for den personlige pleje, madservice med udbringning til hjemmet, madservice uden udbringning til hjemmet og for den øvrige praktiske hjælp f.eks rengøring i hjemmet m.v. Der henvises til punkt 131.

128. De kvalitetskrav, kommunalbestyrelsen fastsætter efter servicelovens § 91, stk. 1, og bekendtgørelsens §§ 7-11, gælder alle leverandører af personlig og praktisk hjælp - både private leverandører og kommunale leverandører. Kravene skal være saglige, konkrete og velunderbyggede, og må ikke være konkurrenceforvridende. Der må hverken før eller efter godkendelsen af leverandører stilles særlige kvalitetskrav med henblik på at give enkelte leverandører konkurrencemæssige fordele frem for andre leverandører.

Kommunalbestyrelsen kan ved hjælp af kvalitetskravene blandt andet skabe sikkerhed for, at alle leverandører af personlig og praktisk hjælp lever op til de målsætninger, kommunalbestyrelsen har sat for forhold som arbejdsmiljø, personalepolitik, uddannelse mv.

Personalets arbejdsmiljø kan give behov for særlige arbejdsredskaber. Sikring af arbejdsmiljøet er et ansvar, som den enkelte arbejdsgiver har i forhold til sit personale. Kommunalbestyrelsen kan betinge godkendelsen af en leverandør af, at leverandøren lever op til de lovgivningsmæssigt fastsatte arbejdsmiljøkrav mv. Dette indebærer blandt andet, at kommunalbestyrelsen kan kræve, at den enkelte leverandør skal tilvejebringe de arbejdsredskaber (eksempelvis plejesenge, lifte og lignende), der er nødvendige for at sikre arbejdsmiljøet i modtagerens hjem. Se kapitel 15 om arbejdsmiljø.

Ved udarbejdelsen af kvalitetskravene bør kommunalbestyrelsen endvidere sikre, at leverandørerne gøres bekendt med de særlige forvaltningsretlige hensyn, der skal tages i forbindelse med levering af sociale ydelser som personlig og praktisk hjælp. Kommunalbestyrelsen skal stille krav til leverandørerne om overholdelse af reglerne om bl.a. tavshedspligt jf. retssikkerhedslovens § 43, stk. 2 og 3.

Kommunalbestyrelsen kan stille kvalitetskrav, der fremmer formålet i lov om aktiv social politik og lov om en aktiv beskæftigelsesindsats om at bevare og udbygge arbejdspladsens rummelighed - initiativer, der medvirker til forebyggelse og fastholdelse på arbejdsmarkedet. Yderligere informationer om sociale klausuler kan fås på www.ubudsportalen.dk under socialaftaler.

Sikkerhed for levering af hjælpen

129. Kommunalbestyrelsen skal via kvalitetskravene skabe sikkerhed for, at leverandørerne kan efterleve de afgørelser, der er truffet om hjælp og hjælpens udførelse. I forhold til udmøntningen af den konkrete afgørelse skal kommunalbestyrelsen indgå en skriftlig aftale med den valgte leverandør om den konkrete udførelse af den hjælp, der er truffet afgørelse om, jf. servicelovens § 95, stk. 5. Kvalitetskravene til leverandørerne skal derfor udformes, så der skabes sikkerhed for overholdelse af kravene i lovens § 90 om, at afgørelsen om hjælp efter § 83 skal efterleves samt om, at afgørelserne skal indeholde frister for erstatningshjælp, hvis det undtagelsesvis skulle ske, at leverandøren ikke kan overholde de aftaler, der i forbindelse med afgørelsen er indgået om levering af hjælpen.

Ifølge bekendtgørelsens § 9, stk. 2, skal det fremgå af kvalitetskravene, at leverandørerne er forpligtede til at orientere myndigheden om ændringer i modtagerens behov for hjælp. Bestemmelsen sikrer, at tilbuddene løbende tilpasses modtagerens behov, og at måden, hvorpå informationen skal videregives, er formaliseret.

Der skal efter bekendtgørelsen § 9, stk.1, stilles krav om, at leverandøren har et beredskab til at håndtere ferie- og sygdomsperioder blandt personalet, og til at håndtere pludseligt opståede ændringer i behovet for hjælp hos de modtagere, der har valgt netop denne leverandør. Kommunalbestyrelsen bør også stille krav om, hvor hurtigt leverandøren skal kunne påtage sig at levere hjælp til nye modtagere.

Leverandøren kan, blandt andet med henblik på at sikre det nødvendige beredskab, indgå aftaler med underleverandører om levering af dele af ydelserne, eller indgå aftaler med andre leverandører om fælles levering af ydelser. Det vil i sådanne tilfælde fortsat være den leverandør, som har indgået kontrakt med kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for, at hjælpen til modtageren leveres som aftalt med kommunalbestyrelsen, og at underleverandøren er bekendt med og lever op til de af kommunalbestyrelsen fastsatte kvalitetskrav. Hvis en godkendt leverandør har indgået aftale med underleverandører, skal såvel kommunalbestyrelsen og modtageren af hjælpen orienteres om dette, blandt andet via informationsmaterialet.

Kommunalbestyrelsen kan kræve, at leverandørerne skal acceptere alle de modtagere, der ønsker at vælge den pågældende leverandør til levering af ydelser, som leverandøren er godkendt til.

For at sikre levering af ydelserne i tilfælde af helt uforudsete forhold (konkurs eller lignende) kan kommunalbestyrelsen efter bekendtgørelsen § 9, stk. 4, stille krav om, at leverandøren stiller en form for sikkerhed i forbindelse med kontraktindgåelsen. Sikkerhedsstillelsen, der f.eks. kan være en indefrysning

af et beløb, garantistillelse, en aftale med et vikarbureau eller lignende, skal være proportionel med den forventede ydelse og således stå i et rimeligt forhold til leverandørens forventede omsætning ved levering af personlig og praktisk hjælp.

Kapitel 29

Dokumentationskrav

130. Kommunalbestyrelsen skal efter servicelovens § 90 sikre, at hjælpen leveres i overensstemmelse med afgørelsen. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse stille krav om, at leverandøren kan dokumentere, at modtageren har fået de ydelser, der er truffet afgørelse om, og at de aftaler, der er indgået med modtageren om udmøntning af afgørelsen/levering af hjælpen, overholdes. Kommunalbestyrelsen kan stille krav om, at dokumentation, kommunikation og indberetning til kommunalbestyrelsen sker på en bestemt måde, eksempelvis via elektronisk indberetning eller lignende. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse kræve, at leverandøren anskaffer de nødvendige arbejdsredskaber hertil. Leverandøren vil alene kunne pålægges at anskaffe de redskaber, der er nødvendige for at foretage den fornødne dokumentation, kommunikation eller indberetning. Da opfølgningen på dokumentationen er en myndighedsopgave, kan kommunalbestyrelsen ikke pålægge leverandørerne at afholde udgifterne til det materiel, der skal forarbejde den indberettede dokumentation hos myndigheden.

Kapitel 30

Differentiering af kvalitetskrav

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 10. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte selvstændige kvalitetskrav for ydelseskategorierne personlig pleje, madservice med udbringning til hjemmet, madservice uden udbringning til hjemmet og øvrig praktisk hjælp.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte særskilte kvalitetskrav for alle ydelser, der produceres udenfor hjemmet.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte kvalitetskrav for flere ydelseskategorier end dem, der er nævnt i stk. 1 og 2.

Stk. 4. Kvalitetskravene skal anvendes som grundlag for godkendelse af leverandører indenfor hver ydelseskategori. Enhver leverandør, der opfylder kvalitetskravene til hver enkelt ydelseskategori, skal kunne godkendes til at levere ydelser indenfor denne kategori, jf. § 18, stk. 1, jf. dog § 3, stk. 1, nr. 2.

131. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte selvstændige kvalitetskrav for ydelseskategorierne personlig pleje, madservice med udbringning til hjemmet, madservice uden udbringning til hjemmet og øvrig praktisk hjælp. Hvis kommunalbestyrelsen har udskilt eller ønsker at udskille visse typer af hjælp yderligere, skal der fastsættes særskilte kvalitetskrav for disse opgaver. Det kan være tilfældet, hvis kommunalbestyrelsen ønsker at løse opgaver i forbindelse med f.eks. tøjvask eller udbringning af dagligvarer via særlige ordninger uden for hjemmehjælpsmodtagerens hjem. Potentielle leverandører kan anmode om at blive godkendt som leverandør af ydelser inden for hver enkelt ydelseskategori, hvor der fastsættes særskilte kvalitetskrav.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere fastsætte flere ydelseskategorier end de ovenfor nævnte, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 3. Dette kan eksempelvis være hovedrengøring.

Kvalitetskrav for hver enkelt ydelseskategori skal være ens for alle leverandører.

Da kvalitetskravene skal afspejle det politisk fastsatte serviceniveau, vil beslutninger om ændringer i serviceniveauet kunne betyde, at også kvalitetskravene til leverandørerne skal ændres.

Kvalitetskrav for levering af ydelser i plejehjem, plejeboliger mv.

132. Beboere i plejehjem og lignende boligenheder er som nævnt ikke omfattet af retten til selv at vælge leverandør af serviceydelser. Derfor kan leverandører ikke søge om at blive godkendt til at levere ydelser i disse boligenheder efter godkendelsesmodellen.

Kommunalbestyrelsen er dog, med henblik på at skabe gennemsigtighed, forpligtet til at fastsætte og offentliggøre kvalitetskrav for kommunale serviceydelser til beboere i disse boligenheder, samt krav til kvaliteten af øvrige ydelser, der leveres i disse boligenheder. Se også kapitel 19 om kvalitetsstandarder.

Kapitel 31

Distrikter

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 11. Kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om, hvorvidt kommunen skal opdeles i distrikter, jf. § 5.

Stk. 2. Vælger kommunalbestyrelsen at distriktsopdele kommunen, jf. stk. 1, skal denne opdeling afspejles i kravene til leverandørerne.

133. Hvis kommunalbestyrelsen har besluttet at foretage en opdeling af kommunen i distrikter, jf. bekendtgørelsens § 11, skal det afspejles i kravene til alle leverandører. De private leverandører skal derfor også have mulighed for at blive godkendt i enkelte distrikter, hvis der foretages en opdeling.

Beslutningen om, hvorvidt kommunen skal opdeles i distrikter, skal være baseret på de faktiske forhold i kommunen, herunder kommunens geografi og størrelse. Opdelingen i distrikter må ikke favorisere nogen leverandørvirksomheder frem for andre.

Kommunalbestyrelsen fastsætter forskellige priser i de forskellige distrikter i det omfang, der er forskel i de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved at levere hjælpen imellem distrikterne, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 4. Prisforskellene kan f.eks. begrundes i forskelle i vejtid for tæt bebyggede områder

og yderområder i en kommune. Kommunalbestyrelsen kan ikke fastsætte forskellige serviceniveauer eller visitationskrav for de forskellige distrikter.

Opdeling i distrikter skal indberettes til fritvalgsdatabasen, se punkt 154 om fritvalgsdatabasen.

Kapitel 32

Priskrav

Prisfastsættelse ved brug af godkendelsesmodellen

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 12. Kommunalbestyrelsen fastsætter mindst én gang årligt priskrav til leverandører af personlig og praktisk hjælp, jf. § 3, stk. 1, nr. 1.

Stk. 2. Priskrav opgøres på baggrund af timeprisen for henholdsvis personlig og praktisk hjælp i hjemmet, jf. dog stk. 3 og 4.

Stk. 3. Priskrav for ydelser, der produceres udenfor hjemmet, fastsættes pr. ydelse.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om et fast tilskud til madservice. Det kommunale tilskud kan ikke udgøre et højere beløb end prisen på det tilbud, modtageren har valgt, jf. bekendtgørelse om betaling for generelle tilbud og for tilbud om personlig og praktisk hjælp m.v.

§ 13. Kommunalbestyrelsen fastsætter som minimum priskrav for personlig pleje i hverdagstimerne, personlig pleje på øvrige tider, madservice med udbringning til hjemmet, madservice uden udbringning til hjemmet samt øvrig praktisk hjælp.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte særskilte priskrav for ydelser produceret udenfor hjemmet, jf. § 10, stk. 2.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte flere priskrav end dem, der er nævnt i stk. 1 og 2.

Stk. 4. Hvis de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger varierer mellem de forskellige distrikter, jf. § 11, skal dette fremgå af priskravene til leverandørerne i distrikterne, jf. § 14.

134. Det følger af bekendtgørelsen § 12, at kommunalbestyrelsen inden for godkendelsesmodellen skal fastsætte priskrav, der skal stilles til alle leverandører af personlig og praktisk hjælp. Priskravet skal medvirke til at skabe lige konkurrence mellem alle leverandører af personlig og praktisk hjælp og synliggøre de omkostninger, der er i forbindelse med leveringen af personlig og praktisk hjælp ved den kommunale eller private leverandørvirksomhed. Priskravet fastsættes inklusiv moms, jf. punkt 136.

Priskravene udtrykker som udgangspunkt de omkostninger, der er ved levering af personlig og praktisk hjælp i overensstemmelse med de stillede kvalitetskrav, jf. bekendtgørelsen § 10, stk. 1.

Priskravene er grundlaget for afregning mellem kommunalbestyrelsen og alle godkendte leverandører, der er indgået kontrakt med om levering af personlig og praktisk hjælp, jf. bekendtgørelsens § 19. Priskravet gælder således både den kommunale og de private leverandører. Den enkelte leverandør godkendes til en eller flere af ydelseskategorierne i kommunen, mens priskravene sikrer gennemsigthed i konkurrencevilkårene.

Priskravet skal som udgangspunkt udgøre de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved den kommunale leverandørvirksomhed inden for den personlige og praktiske hjælp.

For prisfastsættelse efter godkendelsesmodellen med udgangspunkt i private leverandører henvises til punkt 142.

Prisfastsættelse

135. Kommunalbestyrelsen skal som minimum fastsætte følgende priskrav:

- Pr. time praktisk hjælp
- Pr. time personlig pleje i hverdagstimerne
- Pr. time personlig pleje på øvrige tider
- Et måltid leveret i hjemmet (madservice med udbringning)
- Et måltid uden levering til hjemmet (madservice uden udbringning)

De fem priskrav anses for de centrale i forhold til leveringen af den personlige og praktiske hjælp og skal fastsættes individuelt af hensyn til gennemsigtheden i prisfastsættelsen, jf. bekendtgørelsen § 13, stk. 1.

Beslutter kommunalbestyrelsen at fastsætte kvalitetskrav for flere ydelseskategorier end de i bekendtgørelsen § 10, stk. 1 og 2, nævnte, skal der ske en yderligere specificering af priskrav. Det kan f.eks. være i forhold til distrikter, rengøring, tøjvask mv., jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 3 og § 13, stk. 3.

Vurderingen af, hvorvidt der er grundlag for særskilte priskrav, beror i første omgang på, om der er grundlag for at stille kvalitetskrav til en særskilt ydelseskategori, jf. bekendtgørelsen § 10. Hertil kommer overvejelser om, hvorvidt der er mulighed for at fastsætte valide og afgrænsede priskrav i forhold til ydelseskategorien, f.eks. afhængigt af tidspunktet for leverancen. Det skal sikres, at priskravene kan opfylde kravene til beregning og dokumentation, og om opdelingen tilgodeser kravet om fri og lige konkurrence mellem leverandørerne.

Pris pr. time praktisk hjælp kan eksempelvis opsplittes i pris for henholdsvis rengøring, indkøb og tøjvask og eventuelt anden praktisk hjælp.

Pris for madservice kan eksempelvis opsplittes, så der fastsættes særlige priser for diæter eller enkelte retter (f.eks. hovedret og bilet).

Pris pr. time personlig hjælp på øvrige tider kan eksempelvis opsplittes på pris for timer leveret i tidsrummene aften, nat og weekend.

I situationer, hvor selve leverancen berører flere priskrav, f.eks. når den personlige og praktiske hjælp leveres af samme leverandør, skal de specificerede priser anvendes i forbindelse med afregning til leverandøren.

Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at kravet om det frie leverandørvalg betyder, at der skal være mulighed for at vælge forskellige leverandører til henholdsvis personlig pleje og praktisk hjælp. Kommunalbestyrelsen kan ikke stille krav om, at leverandøren af den praktiske hjælp også skal kunne varetage den personlige pleje.

Opgørelse af priskrav

136. Det følger af bekendtgørelsen § 12, stk. 1, at kommunalbestyrelsen mindst én gang om året fastsætter priskrav om personlig og praktisk hjælp. Den årlige fastsættelse af priskrav skal ske for at sikre sammenhængen mellem prisfastsættelsen og kommunens serviceniveau, som den bl.a. kommer til udtryk ved den årlige udarbejdelse af kvalitetsstandard for personlig og praktisk hjælp. Med en årlig fastsættelse af priskravene tilgodeses tillige hensynet til prisstabilitet for en periode hos leverandørerne af personlig og praktisk hjælp.

Kommunalbestyrelsen kan undtagelsesvis revidere priskravene, inden der er gået et år. Det kan være nødvendigt, hvis det konstateres, at de stillede priskrav til en eller flere ydelser ikke er i overensstemmelse med de faktiske omkostninger ved leverancen af den eller de pågældende ydelser. Ekstraordinære ændringer i kvalitetsstandard, herunder kvalitetskravene, eller forventede effektiviseringer kan også begrunde en revision af priskravet inden 1 år, jf. bekendtgørelsen § 16, stk. 1 og 2.

Fastsættes priskravet ud fra den kommunale leverandørvirksomhed, skal priskravet for personlig og praktisk hjælp i hjemmet opgøres som timeprisen for personlig og praktisk hjælp leveret i hjemmet, jf. bekendtgørelsen § 12, stk. 2. Det betyder, at kommunens samlede omkostninger til personlig og praktisk hjælp skal sættes i forhold til den reelle og faktisk leverede tid. I opgørelsen af den kommunale leverandørvirksomheds – eller den private hovedleverandørs – leverede timer hos modtageren indgår den tid, som anvendes hos modtageren, sammen med modtageren eller f.eks. til indkøb eller lignende aktiviteter, der forestås fra hjemmet. Opgørelse af de leverede timer i hjemmet skal ske med udgangspunkt i registrerede data om den faktiske tid, der leveres i hjemmet, og for de omfattede ydelser, dvs. som minimum personlig pleje i hverdagstimerne, personlig pleje på øvrige tider og praktisk hjælp i hjemmet, jf. også bekendtgørelsen § 13, stk. 1. Skal der beregnes særskilte priskrav i hjemmet i henhold til bekendtgørelsen § 13, stk. 3, opgøres de leverede timer særskilt for disse.

Opgørelsen af den reelle og faktisk leverede tid skal ske enten ved en direkte registrering af de leverede timer eller ved at gennemføre en stikprøve ved brug af BTP-modellen som dokumentation for de leverede timer i hjemmet. BTP-modellen er tilgængelig på www.brugertidsprocent.dk og www.kl.dk.

Priskravet opgjort pr. time personlig og praktisk hjælp kan illustreres således:

$$\text{Pris pr. time} = \frac{\text{Samlede omkostninger for periode X}}{\text{Samlede antal leverede timer i periode X}}$$

For ydelser leveret uden for hjemmet fastsættes priskravet pr. ydelse. Denne bestemmelse er møntet på centrale ordninger som tøjvask, indkøb mv., jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 3.

For at sikre den fornødne fleksibilitet i forholdet mellem myndighed og leverandør kan der være behov for at definere en bagatelgrænse for, hvornår der er grundlag for at afvige i forhold til den afregningspris, der er begrundet i afgørelsen. I den forbindelse skal det fremhæves, at afregningstiden er baseret på den gennemsnitlige tid for den faktiske levering af ydelser hos modtageren, og at der må forventes mindre afvigelser herfra i perioder.

Det er op til kommunalbestyrelsen at definere en sådan bagatelgrænse, inden for hvilken der ikke ændres i afregningsprisen. Ved fastlæggelse af bagatelgrænsen bør kommunalbestyrelsen som minimum beskrive omfang og karakter af de ydelser, leverandøren må være indstillet på at levere uden ændringer i afregningen. Grænsen skal ses i sammenhæng med de krav, der stilles til leverandørerne om indberetning til kommunalbestyrelsen.

Prisfastsættelse ved kommunal leverandørvirksomhed

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 14. Kommunalbestyrelsen fastsætter priskrav ud fra en kalkulation af de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved den kommunale leverandørvirksomhed af personlig og praktisk hjælp, jf. dog § 15.

Stk. 2 ...

Stk. 3...

Stk. 4...

137. Priskravet fastsættes ud fra en kalkulation af de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved den kommunale leverandørvirksomhed af personlig og praktisk hjælp.

Omkostningskalkulationen skal foretages for at skabe åbenhed om den kommunale leverandørvirksomhed og for at undgå konkurrenceforvridning mellem leverandører. Omkostningskalkulationen skal sikre, at den offentlige leverandørvirksomhed medtager alle omkostninger ved levering af personlig og praktisk hjælp.

Omkostningskalkulationen forudsætter, at myndighedsfunktionen er klart økonomisk adskilt fra den kommunale leverandørvirksomhed. Omkostningskalkulationen skal omfatte de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, og ikke udgifterne, som de fremgår af kommunens budget/regnskab. Det skyldes for det første, at det kommunale budget/regnskab ikke omfatter forrentning og afskrivning, som er en del af omkostningerne. For det andet, at omkostninger ved levering af personlig pleje og praktisk hjælp ikke er opført direkte i tilknytning til aktiviteten i regnskabet, f.eks. kan omkostninger til lønadministration være opført under kommunens centrale lønadministration.

Kalkulationen foretages som minimum for hver ydelseskategori og omfatter både de direkte og indirekte omkostninger ved personlig og praktisk hjælp.

Kalkulation af kommunens omkostninger ved den kommunale leverandørvirksomhed af personlig og praktisk hjælp skal således omfatte:

- 1) Alle direkte omkostninger, der er forbundet med levering af personlige og praktiske hjælp, f.eks. løn til udførende personale, inkl. pensionsbidrag og andre løndelev, over- og merarbejde, materialer mv.
- 2) Alle indirekte omkostninger, der er forbundet med levering af personlig og praktisk hjælp, f.eks.. indirekte lønomkostninger, andel af fællesomkostninger til f.eks. ledelse, administration, husleje, udstyr, forsikringer, pensionsforpligtigelser, forrentning af drifts- og anlægskapital og afskrivning af anlægsaktiver samt beregnede omkostninger for faciliteter i øvrigt, der er stillet til rådighed ved levering af personlig og praktisk hjælp mv.

Hovedreglen er, at alle omkostninger, der er forbundet med at levere en hjemmehjælpsydelse, skal medtages i prisberegningen. For såvel de direkte som de indirekte omkostninger gælder det, at der som udgangspunkt altid skal henføres det faktisk forbrugte beløb. Der skal være fuld gennemsigtighed i beregningerne og de data, der indgår heri, jf. bekendtgørelsen § 17.

Prisberegningen skal ske med udgangspunkt i det senest afsluttede regnskabsår, jf. bekendtgørelsen § 14, stk. 2.

I de tilfælde, hvor det er nødvendigt at anvende en fordelingsnøgle for andelen af omkostninger til en ydelseskategori, skal valg af fordelingsnøgle nærmere begrundes, jf. bekendtgørelsen § 14, stk. 4. Omkostninger, der direkte kan henføres til en bestemt ydelseskategori, kan således ikke blot fordeles på alle ydelseskategorier. Et eksempel på en fordelingsnøgle kan være andelen af en lønudgift, antal ansatte eller lokaleudgifter mv. Se kapitel 9.3 i vejledning om omkostningskalkulationer i Budget og regnskabssystem for kommuner

Kommunalbestyrelsen må kun indregne de tilskud i timeprisen, som de private leverandører også har mulighed for at indregne, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 5.

Er henførelsen af omkostninger mv. undtagelsesvis baseret på skøn, skal skønnet begrundes.

Afskrivning

138. Afskrivninger skal medtages i prisberegningen. Afskrivning vil normalt være en indirekte omkostning. Aktiver i kommuner vil typisk være bygninger til forskellige formål, diverse tekniske anlæg, større maskiner, transportmidler og inventar.

Af Budget- og regnskabssystem for kommuner fremgår det bl.a., at der i de kommunale regnskaber skal medtages aktiver til afskrivning, hvor:

- Aktivets forventes at have en levetid på mere end ét regnskabsår
- Aktivets værdi kan måles pålideligt
- Aktivet har en vis økonomisk værdi, det vil sige over 100.000 kr.

Aktiver af en værdi fra 50.000 kr. og op til 100.000 kr. kan medtages.

Aktiver, der ikke opfylder ovenstående betingelser medtages i omkostningskalkulationen i det år, udgiften betales (straksafskrivning).

Kommunerne skal som udgangspunkt værdiansætte til den historiske kostpris, og denne pris er afskrivningsgrundlaget. Kommunerne skal anvende den lineære afskrivningsmetode. Det årlige afskrivningsbeløb findes ved at dele aktivets historiske kostpris med den forventede levetid. Det vil sige, at der afskrives samme beløb hvert år hen over afskrivningsperioden. I »Budget og regnskabssystem« for kommuner er der autoriseret levetider for forskellige typer af anlægsaktiviteter.

Bygninger

139. Kommunerne skal som nævnt ovenfor værdiansætte bygningerne til den historiske kostpris. Som en undtagelse fra reglen om anvendelse af kostprisen gælder, at bygninger anskaffet før 1. januar 1999 skal måles til den offentlige ejendomsvurdering pr. 1. januar 2004 korregeret for af- og nedskrivninger samt opskrivninger, der er foretaget i 2004 og efterfølgende år. Det gælder også i tilfælde, hvor kostprisen på bygninger anskaffet før 1. januar 1999 er kommunen kendt. En anden metode kan være at sidestille ejede bygninger med lejede bygninger ved opgørelsen. Det kan således undlades at medregne afskrivninger, såfremt der til gengæld indregnes et beløb svarende til markedslejen for de pågældende bygninger eller lokaler.

Forrentning af driftskapital og anlægskapital indgår i omkostningskalkulationen

140. Forrentning af driftskapital indregnes i omkostningskalkulationen, såfremt der knytter sig væsentlige omkostninger til likviditetsmæssige udlæg i forbindelse med opgavens udførelse. Hvis betaling sker

løbende, kan der ses bort fra forrentning af driftskapital. Den anvendte rente skal være en kort rentesats og svare til markedsrenten.

Ved beregning af omkostninger til forrentning af anlægskapital indgår alle større anlægsaktiver, uanset om de optræder som en del af drifts- eller anlægsbudgettet. Det er det enkelte anlægs karakter, der er afgørende for, hvilken rentefod der skal anvendes ved kalkulationen af forrentningen af aktivets værdi. F.eks. anvendes en rentefod, der er et gennemsnit over en længere periode ved aktiver med en lang levetid.

Yderligere vejledning

141. For reglerne om kommuners indregning, måling og afskrivning af materielle og immaterielle aktiver henvises til kapitel 8 i »Budget- og regnskabssystem for kommuner».

For fremgangsmåde ved anvendelse af omkostningskalkulationer kan i øvrigt henvises til den generelle vejledning for udarbejdelse af omkostningskalkulationer, jf. kapitel 9 i »Budget- og regnskabssystem for kommuner«. Der er i vejledningen beskrevet eksempler på omkostningskalkulation.

Endelig skal der gøres opmærksom på kapitel 7.2 i det kommunale budget og regnskabssystem: Regnskabsmæssig redegørelse for omkostningskalkulationer ved kommunal leverandørvirksomhed af personlig og praktisk bistand. Heraf fremgår, at der er krav om, at der i årsregnskabet skal optages en oversigt over beregningsgrundlaget i leverandørvirksomheden for de kommunale myndigheders priskrav.

»Budget- og regnskabssystem for kommuner« kan findes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets hjemmeside; www.sum.dk

Prisfastsættelse på baggrund af privat(e) leverandør(er)

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 16. ...

Stk. 2. I tilfælde, hvor der ikke er en kommunal leverandørvirksomhed for de relevante ydelseskategorier, fastsætter kommunalbestyrelsen priskravene som de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved den eller de private leverandørers levering af ydelserne. Kommunalbestyrelsen kan fravige den prisfastsættelse der er nævnt i 1. pkt., hvis det er begrundet i forventede effektiviseringer hos leverandørerne, ændringer i kommunens kvalitetsstandard eller ændringer i aftaleforholdet mellem kommunalbestyrelsen og den eller de private leverandører, jf. stk. 1.

Stk. 3. Prisfastsættelsen efter § 14 kan ligeledes fraviges, hvis kommunalbestyrelsen vælger at gennemføre et udbud indenfor godkendelsesmodellens rammer. Det er en forudsætning for et sådant udbud, at den leveran-

dør, der vinder udbuddet, lader sig konkurrenceudsætte i overensstemmelse med godkendelsesmodellens regler, herunder at der er offentlighed om aftalegrundlaget mellem myndighed og leverandør. Priskravet til øvrige leverandører, der ønsker godkendelse i kommunen, vil i disse tilfælde være de faktiske omkostninger ved kommunalbestyrelsens kontrakt med den private leverandør, der har vundet udbuddet om leverancen.

Stk. 4...

142. Hvis kommunen ønsker at gøre brug af godkendelsesmodellen og der ikke på tidspunktet for prisfastsættelsen er en kommunal leverandørvirksomhed i kommunen, fastsættes priserne som udgangspunkt ud fra de omkostninger, kommunalbestyrelsen har haft til den eller de private leverandører, der hidtil har leveret den personlige og praktiske hjælp, jf. bekendtgørelsen § 16, stk. 2.

Det kan være aktuelt i de tilfælde, hvor der i perioden forud for fastsættelsen af priskravet alene har været private leverandører inden for den pågældende ydelseskategori. Priskravet skal efter denne bestemmelse opgøres som kommunalbestyrelsens omkostninger til de private leverandørers levering inden for den pågældende ydelseskategori. Perioden for beregning af de gennemsnitlige, langsigtede omkostningerne er som udgangspunkt den forudgående kontraktperiode. Prisfastsættelsen kan også fraviges efter bekendtgørelsen § 16, stk. 2, på samme grundlag som efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1, jf. ovenfor.

Prisfastsættelse ved brug af udbud indenfor godkendelsesmodellen

143. Såfremt der ønskes en privat hovedleverandør i stedet for en kommunal hovedleverandør, kan kommunalbestyrelsen gennemføre et udbud inden for godkendelsesmodellen i overensstemmelse med retningslinierne i bekendtgørelsen § 16, stk. 3. Dette kan være aktuelt, hvis kommunalbestyrelsen ønsker at skabe priskonkurrence på levering af den personlige og praktiske hjælp, uden at sætte begrænsninger for hvor mange kvalificerede leverandører, der kan opnå godkendelse i kommunen. Priskravet til øvrige leverandører, der ønsker godkendelse i kommunen, vil i disse tilfælde være de faktiske omkostninger ved kommunalbestyrelsens kontrakt med den private leverandør, der har vundet udbuddet om leverancen.

Der er flere betingelser, der skal være opfyldt for at gennemføre et udbud inden for godkendelsesmodellens rammer. Det skal fremgå af udbudsmaterialet, at den private leverandør, der vinder udbuddet (hovedleverandøren) efter bekendtgørelsens § 16, stk. 3, skal acceptere at lade sig konkurrenceudsætte, således at andre kvalificerede private leverandører får adgang til at tilbyde deres ydelser til hjemmehjælpsmodtagerne på samme vilkår som hovedleverandøren. Det betyder bl.a., at kommunalbestyrelsen skal godkende andre leverandører, hvis de lever op til de kvalitets- og priskrav, der er fastsat i kontrakten med hovedleverandøren. Aftalegrundlaget mellem myndighed og leverandør er således offentligt – også med hensyn til kvalitets- og priskravene.

Opfølgning, offentliggørelse og fravigelse af principper for prisfastsættelse

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 16. Prisfastsættelse efter § 14 kan delvis fraviges, når fravigelsen er begrundet i forventede effektiviseringer i den kommunale leverandørvirksomhed eller ændringer i kommunens kvalitetsstandard, jf. § 1. Der skal tages bevillingsmæssig stilling i forhold til det kommunale budget, hvis forventede effektiviseringer i den kommunale leverandørvirksomhed eller ændringer i kvalitetsstandard indgår ved fastsættelsen af priskravet, jf. 1. pkt.

Stk. 2. I tilfælde, hvor der ikke er en kommunal leverandørvirksomhed for de relevante ydelseskategorier, fastsætter kommunalbestyrelsen priskravene som de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved den eller de private leverandørers levering af ydelserne. Kommunalbestyrelsen kan fravige den prisfastsættelse der er nævnt i 1. pkt., hvis det er begrundet i forventede effektiviseringer hos leverandørerne, ændringer i kommunens kvalitetsstandard eller ændringer i aftaleforholdet mellem kommunalbestyrelsen og den eller de private leverandører, jf. stk. 1.

Stk. 3. Prisfastsættelsen efter § 14 kan ligeledes fraviges, hvis kommunalbestyrelsen vælger at gennemføre et udbud indenfor godkendelsesmodellens rammer. Det er en forudsætning for et sådant udbud, at den leverandør, der vinder udbuddet, lader sig konkurrenceudsætte i overensstemmelse med godkendelsesmodellens regler, herunder at der er offentlighed om aftalegrundlaget mellem myndighed og leverandør. Priskravet til øvrige leverandører, der ønsker godkendelse i kommunen, vil i disse tilfælde være de faktiske omkostninger ved kommunalbestyrelsens kontrakt med den private leverandør, der har vundet udbuddet om leverancen.

Stk. 4. § 14, stk. 3 og 4, gælder tilsvarende for § 15, stk. 2 og 3.

144. Kommunalbestyrelsen kan lade de forventede, ændrede omkostninger indgå i grundlaget for priskrav til leverandørerne i tre situationer, jf. bekendtgørelsen § 15, stk. 1.

- 1) Hvis det er en konsekvens af kommunalbestyrelsens ønske om effektivisering af den kommunale leverandørvirksomhed for derved at sænke priskravet til den personlige og praktiske hjælp.
- 2) Hvis det er en konsekvens af kommunalbestyrelsens beslutning om ændring i kommunens kvalitetsstandard.
- 3) Hvis det er en konsekvens af ændringer i aftaleforholdet mellem kommunalbestyrelsen og den eller de private leverandører.

Det er en forudsætning, at kommunalbestyrelsen ved fastsættelsen af priskravet på ovenstående grundlag indregner effektiviseringer eller ændringer i kvalitetsstandarder i budgettet og dermed tager bevillingsmæssig stilling i forhold til det kommunale budget.

Dokumentation for priskrav

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 14. ...

Stk. 6. I forbindelse med kommunalbestyrelsens aflæggelse af årsregnskab, skal der ske opfølgning og kontrol af, om priskravet har været fastsat korrekt, herunder om de i § 16, stk. 1 nævnte forventede effektiviseringer eller ændringer i kvalitetsstandarder er gennemført jf. § 20.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen skal justere priskravet for personlig og praktisk hjælp fremadrettet senest to måneder efter, at kommunalbestyrelsen bliver bekendt med, at der er misforhold mellem priskravet og de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, jf. § 20.

145. For at sikre den lige konkurrence er det centralt, at de priskrav, kommunalbestyrelsen fastsætter og offentliggør til de enkelte ydelseskategorier, er i overensstemmelse med de faktiske omkostninger, der er forbundet med leveringen heraf. Det betyder, at der skal være gennemsigtighed omkring priskravene, og at der skal være offentlighed om dokumentationen for, at priskravene er i overensstemmelse med de faktiske omkostninger. Dokumentationsforpligtelsen kan generelt opfyldes ved at offentliggøre omkostningskalkulationen på en sådan måde, at det tydeligt fremgår, hvilke omkostninger der er medgået i prisfastsættelsen. I tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen har måttet foretage et skøn i forhold til enkelte elementer i de gennemsnitlige langsigtede omkostninger, skal der i dokumentationen indgå en begrundelse for skønnet. I de tilfælde, hvor priskravet er fastsat efter et udbud inden for godkendelsesmodellen, skal de priser, der har ligget til grund for kontrakten med den leverandør, der har vundet udbuddet, offentliggøres.

Det følger af ovenstående, at kommunalbestyrelsen skal kunne fremlægge dokumentation, som kan begrunde, at priskravet ikke fuldt ud er beregnet efter en omkostningskalkulation i henhold til bekendtgø-

relsens § 14. I denne dokumentation skal der som minimum indgå en omkostningskalkulation beregnet i henhold til bekendtgørelsens § 14. Desuden skal der indgå en beskrivelse af de konkrete, forventede effektiviseringer, ændringer i kvalitetsstandarden eller ændringer i aftaleforholdet mellem kommunalbestyrelsen og leverandøren, der kan begrunde fastsættelsen af et priskrav delvis beregnet i henhold til bekendtgørelsen § 16. Beskrivelsen af baggrunden for forventningerne skal illustrere sammenhængen mellem de beskrevne ændringer og de fastsatte priskrav. Dokumentationspligten er begrundet i risikoen for konkurrenceforvridning mellem leverandørerne.

Ændringer i priserne

146. Kommunalbestyrelsen har efter bekendtgørelsens § 14 pligt til at fastsætte priskravet ud fra en kalkulation af de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, dog kan bestemmelsen delvis fraviges, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 1. Endvidere skal priskravet offentliggøres i medfør af bekendtgørelsen § 17, og kalkulationsgrundlaget skal i medfør af de almindelige regler for offentlighed i forvaltningen være offentligt tilgængeligt.

Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med aflæggelse af årsregnskab foretage opfølgning og kontrol af, om priskravet har været fastsat korrekt, herunder om de i bekendtgørelsen § 16, stk. 1, nævnte forventede effektiviseringer eller ændringer i kvalitetsstandarden er gennemført. Hvis kommunalbestyrelsen bliver bekendt med, at der er misforhold mellem de faktiske omkostninger ved leverandørvirksomheden og de kommunale priskrav, har kommunalbestyrelsen efter bekendtgørelsens § 14, stk. 4, og de almindelige offentligretlige regler pligt til at rette op på dette forhold. Kommunalbestyrelsen skal således justere priskravet fremadrettet, så de igen bliver i overensstemmelse med reglerne, og offentliggøre den nye pris. Justeringen af priskravene skal ske senest to måneder efter, at kommunalbestyrelsen er blevet opmærksom på, at priskravet ikke er i overensstemmelse med de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved leverandørvirksomheden.

Der skal i øvrigt henvises til kapitel 7.2 i Budget og regnskabssystem for kommuner.

Kapitel 33

Frit valg af leverandør af madservice

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 4. Kommunalbestyrelsen træffer, inden leveringen af ydelser bringes i udbud efter § 3, stk. 1, nr. 2, beslutning om, hvorvidt der efter udbuddet skal indgås kontrakt med 2, 3, 4 eller 5 leverandører af henholdsvis personlig og praktisk hjælp. Kommunalbestyrelsen træffer inden udbud af madservice beslutning om, hvorvidt der efter udbuddet skal indgås kontrakt med 2 eller flere leverandører. Kommunalbestyrelsens beslutning skal fremgå af udbudsmaterialet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal efter en udbudsforretning efter § 3, stk. 1, nr. 2, indgå

kontrakt med de leverandører af henholdsvis personlig pleje og praktisk hjælp samt for madservice minimum de 2 leverandører, der har afgivet de økonomisk mest fordelagtige tilbud, jf. stk. 1, 3 og 4.

Stk. 3...

147. Kommunalbestyrelsen skal efter servicelovens § 83 tilbyde madservice. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om hjælp til borgeren, som visiteres til madservice på baggrund af en konkret og individuel vurdering af behovet for denne hjælp. Madservice til borgere, som er omfattet af reglerne om frit valg af leverandør, skal som udgangspunkt udgøre dagens hovedmåltid. Kommunalbestyrelsen er endvidere forpligtet til at sikre, at tilbuddet til borgeren er tilpasset den enkeltes behov. Madservice er tilbud, hvor måltidet produceres uden for modtagerens hjem. Måltidet kan enten bringes ud til modtageren i hjemmet eller være et tilbud til modtageren om at spise på f.eks. et cafeteria, en lokal kro eller et nærliggende plejecenter. Det er hensigten, at frit leverandørvalg skal give modtagerne mulighed for at vælge mellem både madserviceleverandører og menuvariationer.

Det er efter servicelovens § 139, udmøntet i §§ 1 og 2 i bekendtgørelse nr. 299 af 25. marts 2010 om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v., den enkelte kommunalbestyrelse, der træffer beslutning om serviceniveauet i kommunen, herunder om hvilke tilbud der skal stilles til rådighed og omfanget af disse. Det er ligeledes kommunalbestyrelsens ansvar at sikre, at den mad, der leveres til modtagerne, lever op til kommunens serviceniveau for madservice. Serviceniveauet skal fremgå af kommunernes kvalitetsstandarder.

Det kommunale serviceniveau må gerne omfatte tilbud ud over det lovpligtige tilbud om et dagligt måltid. Der sondres således imellem, hvad der stilles som lovkrav, og hvad det kommunale serviceniveau lovligt må indeholde. Ud over forpligtelsen til at tilbyde modtageren dagens hovedmåltid tilpasset den enkeltes behov, kan kommunalbestyrelsen beslutte, at modtageren skal tilbydes valgmuligheder inden for rammerne af dette måltid. Kommunalbestyrelsen kan eksempelvis beslutte, at alle leverandører skal tilbyde menuer hvorfra, der kan vælges forskellige retter, således at der tilbydes modtageren en generel variation af måltider.

Kommunalbestyrelsen kan også beslutte, om tilbuddet om et måltid skal bestå af forskellige komponenter. Eksempelvis, om det daglige måltid skal bestå i en hovedret, eller om det både skal omfatte en hovedret og en forret/dessert. Kommunalbestyrelsen beslutter endvidere, om serviceniveauet skal indeholde tilbehør til måltidet, eksempelvis forret, såsom salat, og dessert. Kommunalbestyrelsen beslutter også, om serviceniveauet skal indeholde kvalitetsjusteringer, således at særlige ønsker og præferencer tilgodeses, såsom religiøse madtraditioner og vegetarkost.

En kommunal leverandør må alene tilbyde de behovsbestemte ydelser, kommunalbestyrelsen er forpligtet til at tilbyde efter servicelovens § 83, og som følger af det kommunalt fastlagte serviceniveau for madservice. De private leverandører skal have mulighed for at tilbyde ydelser herudover, såsom tilbud om madpakker, kage til eftermiddagskaffen, vin og portioner til gæster.

Madservice kan dermed både defineres ud fra, om det er aftensmad eller frokost/middagsmad, og om der er tale om én eller flere retter. Der kan endvidere være behov for at tage hensyn til flere typer af særlige diæter og til individuelle præferencer hos modtagerne. Det er op til kommunalbestyrelsen at beskrive, hvad et måltid er, samt hvad der er det kommunale serviceniveau på området.

Der skal som udgangspunkt fastsættes særskilte kvalitets- og priskrav for ydelseskategorierne madservice med udbringning og for madservice uden udbringning, jf. bekendtgørelsens §§ 10 og 13. Kommunal-

bestyrelsens tilrettelæggelse af tilbuddene skal resultere i, at der skabes reelle valgmuligheder såvel for borgere, der modtager madservice med udbringning, som for borgere, der modtager madservice uden udbringning. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at modtagerne får mulighed for at vælge mellem at få måltidet leveret eller selv sørge for at hente måltidet eller spise hos leverandøren (f.eks. et plejecenter eller en kro). Der kan ikke stilles krav om, at alle leverandører skal kunne tilbyde madservice med udbringning til hjemmet, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 1.

Madservice efter godkendelsesmodellen

148. I lighed med den personlige og praktiske hjælp efter servicelovens § 83 er der efter godkendelsesmodellen krav om, at hovedleverandøren – normalt den kommunale leverandør – skal lade sig konkurrenceudsætte af alle godkendte leverandører. Hvis kommunalbestyrelsen træffer beslutning om at anvende godkendelsesmodellen betyder det, at alle leverandører, der opfylder de kvalitets- og priskrav på området, som kommunalbestyrelsen har fastsat, har ret til at blive godkendt som leverandører i kommunen.

Madservice efter udbudsmodellen

149. Hvis madservice bringes i udbud, skal kommunalbestyrelsen som minimum indgå kontrakt med to leverandører inden for hver ydelseskategori. Der er intet lovgivningsmæssigt loft over det antal af leverandører, som kommunalbestyrelsen må indgå kontrakt med inden for madservice. Det skal af udbudsmaterialet fremgå, hvor mange leverandører kommunalbestyrelsen ønsker at indgå kontrakt med. Se også kapitel 25 om udbud.

Krav til leverandørerne af madservice

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 9. ...

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan ikke stille kvalitetskrav til leverandører af madservice, der bevirker, at alle leverandører skal benytte en bestemt produktionsform.

Kvalitetskrav til leverandører af madservice

150. Kommunalbestyrelsen skal efter bekendtgørelsens § 8 stille en række generelle kvalitetskrav, som alle leverandører af madservice skal leve op til, uanset om de tilbyder udbringning eller ej. Disse generelle kvalitetskrav skal sikre, at de måltider, som modtageren kan vælge imellem, lever op til kommunalbestyrelsens beslutninger om kvalitet, ernæringsindhold og servering.

Kvalitetskravene skal også, som for de øvrige ydelseskategorier, indeholde en beskrivelse af den godkendte leverandørs observationsforpligtelse og forpligtelse til at meddele kommunalbestyrelsen om observerede forandringer i modtagerens behov.

I henhold til § 9, stk. 5, i bekendtgørelsen kan kommunalbestyrelsen ikke stille som kvalitetskrav til leverandører af madservice, at leverandørerne skal benytte en bestemt produktionsform, det vil sige eksempelvis kølevakuummad eller varmholdt mad. Ved produktionsform skal dermed forstås produktets beskaffenhed. Kommunalbestyrelsen har således ikke adgang til at fastsætte særskilte ydelseskategorier baseret på produktionsform. Der er fri adgang for leverandørerne til at tilbyde alle produktionsformer i overensstemmelse med priskravet. Dette er begrundet i, at modtagerens mulighed for at vælge mellem

forskellige måltider tilsidesættes, hvis ydelseskategorier inden for madservice fastsættes helt eller delvist ud fra en bestemt produktionsform.

Kvalitetskravene til leverandører af madservice skal medvirke til at give modtagerne et forskelligartet udbud af måltider at vælge imellem. Det medfører, at der på visse områder må stilles differentierede krav til leverandørerne. Kommunalbestyrelsen skal derfor stille særskilte kvalitetskrav til almindelige måltider samt til ernæringstætte menuer, det vil sige menuer med højt kalorieindhold, og særlige diæter. Modtagere af madservice har derimod ikke en generel ret til at kunne vælge mellem forskellige variationer af det lovpligtige måltid.

Der kan ikke stilles krav om, at alle leverandører skal kunne levere både normale menuer, ernæringstætte menuer og særlige diæter. Det skal fremgå af orienteringsmaterialet til modtagerne af madservice, hvilke måltidstyper de forskellige godkendte leverandører tilbyder.

Endvidere bør det i kvalitetskravene fremgå, hvilken frist der gælder for modtagerens bestilling og afbestilling af måltider. Kvalitetskravene til leverandører af madservice kan derudover indeholde krav om brugerinddragelse og brugerindflydelse.

Kvalitetskravene kan f.eks. også indeholde krav til det udførende personales uddannelse og arbejdsmiljø.

Det er centralt for kvaliteten af måltiderne, at enhver leverandør af madservice lever op til de gældende regler om hygiejne og egenkontrol. Kommunalbestyrelsen kan i øvrigt inddrage fødevareregionernes vurdering i forbindelse med leverandørtilsynet.

Der henvises i øvrigt til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris generelle regler for håndtering af fødevarer mv.

For inspiration ved fastsættelse af kvalitetskravene for madservice kan henvises til »Anbefalinger for den danske institutionskost«, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Fødevarestyrelsen, www.foedevarestyrelsen.dk.

Priskrav til leverandører af madservice

151. Alle leverandører, der godkendes af kommunalbestyrelsen til at levere madservice, skal kunne tilbyde modtagerne et måltid i overensstemmelse med kommunens priskrav. Dermed sikres det, at alle modtagere, uanset valg af leverandør, tilbydes et måltid med den samme egenbetaling. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte priskrav for følgende tilbud:

- Et måltid udbragt til modtagerens eget hjem.
- Et måltid uden udbringning til modtagerens eget hjem.

Er der tale om en kommunal leverandør, skal priskravet til madservice svare til de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, som den kommunale leverandør har ved leveringen af ydelsen. Priskravet fastsættes pr. ydelse (f.eks. et måltid udbragt til modtagerens eget hjem) og ikke pr. time. Priskravet beregnes ved, at samtlige omkostninger til produktion og udbringning af madservice i en periode divideres med antal måltider, der er udbragt i denne periode. For madservice uden udbringning skal omkostningerne til udbringning ikke medtages, når de samlede omkostninger opgøres.

For dokumentationen af priskravene til leverandører af madservice gælder det, at den skal indeholde en omkostningskalkulation, og at det tydeligt skal fremgå, hvilken andel af priskravet der består af henholdsvis det kommunale tilskud og modtagerens egenbetaling.

I de tilfælde, hvor der ikke på tidspunktet for udregningen af prisen er en kommunal leverandør, vil priskravet skulle beregnes på baggrund af de omkostninger, som kommunalbestyrelsen har, ved den eller de private leverandørers levering af ydelserne, jf. bekendtgørelsens § 15, stk. 2 og 3. Den egentlige opgørelse skal laves med udgangspunkt i kommunens lokale omkostningsposter. Der henvises til vejledningens punkt 137 og 152 om omkostningskalkulationer.

Prisen kan differentieres, hvis kommunalbestyrelsen ønsker det, eksempelvis i forhold til særlige diæter.

Beslutter kommunalbestyrelsen at fastsætte kvalitetskrav for flere ydelseskategorier end de, som er lovpligtige, skal der også ske en prisfastsættelse af disse. Priskravene for madservice kan eksempelvis opsplittes, så der fastsættes særlige priser for diæter eller enkelte retter (f.eks. hovedret og forret/dessert).

Samtidig skal alle leverandører have mulighed for at tilbyde andre måltider og/eller måltidssammensætninger udover det lovpligtige måltid, jf. punkt 147. Det gælder for den kommunale leverandørs tilbud herom, at priserne for disse måltider maksimalt kan udgøre tilbuddets gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, jf. afsnit 7 om modtagerens betaling for tilbud efter § 83, da kommunalbestyrelsen ikke må tjene på tilbuddene. For disse måltider vil et eventuelt kommunalt tilskud til modtagerne af tilbuddet om det lovpligtige måltid være uændret. Det kommunale tilskud kan dog aldrig være større end den valgte leverandørs pris. I tilfælde, hvor det kommunale tilskud er større end prisen for det måltid, som modtageren af madservice har valgt, vil det kommunale tilskud blive reduceret tilsvarende og modtagerens egenbetaling bortfalde. Leverandørernes forskellige tilbud skal fremgå af informationsmaterialet til modtagerne.

Betaling af leverandører af madservice

Leverandører af madservice skal betales med det kommunale tilskud suppleret med modtagerens egenbetaling. Det kommunale tilskud må dog ikke overstige den faktiske pris på måltidet eller leverancen heraf.

Modtagerens betaling for madservice

Ved fastsættelse af modtagerens betaling for madservice kan kommunalbestyrelsen, jf. bekendtgørelse nr. 668 af 16. juni 2010 om betaling for generelle tilbud og for tilbud om personlig og praktisk hjælp mv. efter servicelovens §§ 79, 83 og 84, medregne de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der er forbundet med produktion og levering af ydelsen, jf. afsnit 7 om borgerens betaling.

Kapitel 34

Regnskab og kontrol

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 21. Kommunalbestyrelsen foretager løbende registrering af indtægter og omkostninger ved den kommunale leverandørvirksomhed.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen forestår en regnskabsmæssig redegørelse for de kommunale omkostninger ved den kommunale leverandørvirksomhed af personlig og praktisk hjælp, herunder eventuelle afvigelser i forhold til omkostningskalkulationen i henhold til §§ 14 og 16.

152. Kommunalbestyrelsen har pligt til at sikre, at priskravene til personlig og praktisk hjælp, der er fastsat ud fra en omkostningskalkulation, er i overensstemmelse med de faktiske omkostninger, jf. servicelovens § 91, stk. 6.

Kommunalbestyrelsen skal foretage en regnskabsmæssig redegørelse for omkostningskalkulationerne ved den kommunale leverandørvirksomhed, jf. bekendtgørelsens § 21.

Det omfatter to forhold:

I kommunernes årsregnskab optages hvert år en oversigt, der angiver, hvorledes kommunerne senest har beregnet priskravene til leverandørerne af personlig og praktisk hjælp, jf. bekendtgørelsens § 14 og 15.

I kommunernes årsregnskab optages endvidere en redegørelse for de faktiske omkostninger ved leverandørvirksomheden, herunder eventuelle afvigelser i forhold til omkostningskalkulationen, jf. bekendtgørelsens § 21.

Der er ikke særlige formkrav til oversigten. Kommunalbestyrelsen kan derfor vælge at optage de i forvejen udarbejdede omkostningskalkulationer og redegørelser i regnskabet.

For yderligere oplysninger om regnskabsmæssige redegørelser efter disse bestemmelser henvises til kapitel 7.2.2.1.p i »Budget- og regnskabssystem for kommuner«.

Kapitel 35

Offentliggørelse af kvalitetskrav og priskrav samt oplysninger om godkendte leverandører

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 17. Kommunalbestyrelsen skal offentliggøre de kvalitets- og priskrav til leverandører af personlig og praktisk hjælp, der er fastsat efter §§ 7-16 samt dokumentation for priskravene.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal som led i offentliggørelsen elektronisk indberette de fastsatte kvalitets- og priskrav til leverandører af personlig og praktisk hjælp til Socialministeriet, der sørger for elektronisk offentliggørelse.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsens kvalitets- og priskrav kan tidligst få virkning fra dagen for offentliggørelse af de indberettede oplysninger, jf. stk. 2.

Stk. 4. Uanset stk. 3, skal efterbetaling, jf. § 20, af private leverandører ske for hele perioden, hvor der har været et misforhold mellem priskravet og de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved leverandørvirksomheden.

153. Kommunalbestyrelsen skal elektronisk indberette kvalitets- og priskrav samt oplysninger om de leverandører, der er godkendt til at levere ydelser, til Socialministeriets fritvalgsdatabase. De oplysninger, der er indberettet til databasen skal til enhver tid være de gældende oplysninger. Servicestyrelsen administrerer databasen, der findes på www.fritvalgsdatabasen.dk.

Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at offentliggøre kravene, jf. § 17, stk. 2, samt indberette oplysninger om godkendte leverandører, er opfyldt gennem indberetningen til Fritvalgsdatabasen. Servicestyrelsen vil umiddelbart efter kommunalbestyrelsens indberetning gøre oplysningerne offentligt tilgængelige. Kommunalbestyrelsen har desuden pligt til at offentliggøre de fastsatte kvalitetskrav til leverandørerne i kvalitetsstandard, jf. § 1, stk. 4, og kan herudover vælge at offentliggøre og informere om kvalitets- og priskravene gennem andre medier mv.

De indberettede kvalitets- og priskrav kan tidligst få virkning fra dagen for offentliggørelse af de indberettede oplysninger på fritvalgsdatabasen.

Se punkt 157 om efterbetaling.

Fritvalgsdatabasen

154. Det er kun kommunale myndigheder, der kan indberette informationer til databasen. Alle informationer i databasen er tilgængelige for offentligheden.

Databasen består dels af en række kommuneoplysninger som stamdata om kommunen samt eventuel distriktsopdeling. Dels af generelle leverandørkrav; f.eks. leveringsgaranti, afrapporteringskrav, arbejdsmiljø, brugerundersøgelser, samt endelig kvalitets- og priskrav til de enkelte ydelseskategorier. Derudover indeholder databasen en oversigt over godkendte leverandører, stamdata på godkendte leverandører samt til hvad og i hvilket distrikt leverandøren er godkendt. Desuden er der etableret en række benchmarking-faciliteter på databasen.

Kommunalbestyrelsen kan indberette materiale om leverandører i form af det markedsføringsmateriale, som leverandøren evt. har udarbejdet til modtagere af personlig og praktisk hjælp, jf. servicelovens § 92, stk. 2. Databasen har tre overordnede formål.

For det første skal databasen være det offentligt tilgængelige medie, hvor alle kommuner skal indberette deres kvalitets- og priskrav mv., jf. lovens § 91 stk. 1, 4 og 8, og § 93, stk. 2, samt kommunens valg af kontraktform.

For det andet giver databasen borgere, kommuner, leverandører og andre interessenter let adgang til de offentliggjorte kvalitets- og pris- og leverandørkrav samt godkendte leverandører.

For det tredje fungerer databasen som det sted, hvor kommunale myndigheder kan få en oversigt over alle leverandører, der er godkendt til levering af madservice, personlig og/eller praktisk hjælp i de enkelte kommuner. Leverandører, der har indgået kontrakt med en eller flere kommuner, skal som udgangspunkt anses for generelt kvalificeret til at udføre disse opgaver, jf. lovens § 92. Der henvises til punkt 116.

Kapitel 36

Betaling af leverandører af personlig og praktisk hjælp og madservice

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 19. Kommunalbestyrelsen betaler alle godkendte leverandører af personlig og prak-

tisk hjælp mv., jf. § 18, i overensstemmelse med de offentliggjorte priskrav og de nærmere betingelser i kontrakten mellem kommunalbestyrelsen og den enkelte leverandør.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen betaler for levering af ydelser efter et udbud, jf. § 3, stk. 1, nr. 2, i overensstemmelse med betingelserne i kontrakten mellem kommunalbestyrelsen og den enkelte leverandør.

Stk. 3. Betaling af madservice sker i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse om betaling for generelle tilbud og for tilbud om personlig og praktisk hjælp m.v. og således, at modtageren betaler for en eventuel difference mellem kommunalbestyrelsens tilskud og prisen på det valgte tilbud.

155. Vælger kommunalbestyrelsen godkendelsesmodellen til at gennemføre frit valg af leverandører af personlig og praktisk hjælp, betales alle godkendte leverandører i overensstemmelse med de offentliggjorte priskrav og de nærmere betingelser i kontrakten mellem kommunalbestyrelsen og leverandøren.

Vælger kommunalbestyrelsen udbudsmodellen, betales leverandøren i overensstemmelse med kontrakten mellem kommunalbestyrelsen og leverandøren.

Leverandører af madservice skal betales med det kommunale tilskud, suppleret med modtagerens egenbetaling. Det kommunale tilskud må dog ikke overstige den faktiske pris på måltidet eller leverancen.

De kommunale priskrav fastsættes med moms.

Moms ved afregning

156. Udgangspunktet er, at kommunerne ikke er afgiftspligtige ved levering af sociale ydelser efter momsloven, men for at sikre ligestilling mellem alle leverandører, herunder også leverandører der henholdsvis bruger underleverandører og har in-houseproduktion, er der fra 1. juli 2006 indført momspligt for private leverandører, der leverer ydelser efter § 83 og er omfattet af reglerne om frit leverandørvalg. Leverandørerne har fra denne dato ret til at fradrage moms på indkøb af disse ydelser. Kommunalbestyrelsen skal afregne med leverandørerne til en pris inklusiv moms og har derefter adgang til at få refunderet udgifterne til moms via den kommunale momsrefusionsordning.

For nærmere information om momsreglerne henvises til Skatteministeriet. For nærmere information om den kommunale momsrefusionsordningen henvises til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Efterbetaling

Bekendtgørelse om kvalitetsstandarder og frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp m.v.:

§ 20. Kommunalbestyrelsen skal efterbetale private leverandører i de tilfælde, hvor det ef-

terfølgende viser sig, at de fastsatte priskrav er lavere end leverandørvirksomhedens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved levering af personlig og praktisk hjælp, jf. § 14, og § 16, stk. 2 og 3.

Stk. 2. Efterbetalingen skal ske senest to måneder efter, at kommunalbestyrelsen er blevet opmærksom på, at priskravet er lavere end leverandørvirksomhedens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved levering af personlig og praktisk hjælp. Efterbetalingen skal omfatte hele perioden, hvor priskravet har været fastsat for lavt.

157. Kommunalbestyrelsens pligt til at foretage efterbetaling over for private leverandører gælder fra den 20. maj 2005, hvor lov nr. 329 af 18. maj 2005 trådte i kraft.

Det følger af bekendtgørelsens § 20, at kommunalbestyrelsen skal efterbetale private leverandører i de tilfælde, hvor det efterfølgende viser sig, at de fastsatte priskrav er lavere end leverandørvirksomhedens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved levering af personlig og praktisk hjælp, jf. servicelovens § 91, stk. 9. Efterbetaling skal ske for at sikre, at der ikke sker konkurrenceforvridning ved, at priskravet sættes for lavt, så de private leverandører betales for lidt i forhold til de faktiske omkostninger ved den kommunale leverandørvirksomhed.

Er der tale om en privat hovedleverandør, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 3, skal der ligeledes ske efterbetaling efter samme principper, som hvis det var en kommunal hovedleverandør.

I forbindelse med kommunalbestyrelsens aflæggelse af årsregnskab skal der ske opfølgning og kontrol af, om priskravet har været beregnet korrekt, herunder om de forventede effektiviseringer er blevet gennemført som planlagt, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 6. Hvis det viser sig, at effektiviseringerne ikke til fulde er gennemført, eller at timepriserne i øvrigt ikke afspejler de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved levering af personlig og praktisk hjælp, skal kommunalbestyrelsen ændre timepriserne fremadrettet, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 7, og efterbetale de private leverandører senest 2 måneder efter, at kommunalbestyrelsen er blevet opmærksom på, at priskravet ikke svarer til de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, jf. bekendtgørelsens § 20. Efterbetaling skal omfatte hele perioden med for lavt fastsatte priser og udgøre differencen mellem det oprindelige priskrav og det priskrav, der efter en ny beregning er i overensstemmelse med de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved leverandørvirksomheden. Kommunerne skal i deres årsregnskab optage en redegørelse for de faktiske omkostninger ved leverandørvirksomheden, herunder eventuelle afvigelser i forhold til omkostningskalkulationen, jf. bekendtgørelsens § 21. For yderligere oplysninger om regnskabsmæssige redegørelser efter disse bestemmelser henvises til Indenrigs- og Sundhedsministeriets Budget- og regnskabssystem for kommuner og regioner.

Private leverandører er ikke forpligtet til at tilbagebetale kommunalbestyrelsen, hvis priserne har været fastsat for højt. Baggrunden herfor er, at det er kommunalbestyrelsens ansvar at fastsætte priserne korrekt, og at de private leverandører har valgt at søge godkendelse på baggrund af de pågældende priskrav.

Uanset, at kvalitets- og priskrav tidligst har virkning fra dagen for offentliggørelse på fritvalgsdatabasen, skal efterbetaling af private leverandører af personlig og praktisk hjælp ske for hele den periode, hvor der har været et misforhold mellem priskravet og de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved leverandørvirksomheden, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 4.

Kapitel 37

Kommunale samarbejder

158. Lovgivningen om frit valg af leverandører af personlig og praktisk hjælp ændrer ikke på de nuværende regler for kommuners adgang til at samarbejde med andre kommuner, herunder deltagelse i de kommunale fællesskaber, jf. den kommunale styrelseslovs § 60.

For så vidt angår spørgsmålet om regelgrundlaget for kommunale fællesskaber, jf. den kommunale styrelseslovs § 60, skal der henvises til Indenrigs- og Sundhedsministeriets vejledning af 28. juni 2001 om regeludstedelse i forhold til kommunerne, pkt. 4.1.8. Vejledningen kan findes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets hjemmeside. Det fremgår heraf, at kommunalbestyrelsen ikke kan delegere beføjelser til et kommunalt fællesskab. Hvis et kommunalt fællesskab skal varetage kommunale opgaver, skal det derfor ske ved en overførsel af selve kompetencen i overensstemmelse med reglerne om oprettelse af kommunale fællesskaber med deraf følgende krav om tilsynsmyndighedernes godkendelse. Der gælder ingen begrænsninger med hensyn til, hvilke opgaver og hvilken kompetence kommunalbestyrelser kan tillægge kommunale fællesskaber med mindre andet følger af lovgivningen. For så vidt angår opgaver vedrørende myndighedsudøvelse – det vil sige i hvert fald den del, der består i at regulere borgernes retsforhold – typisk i form af meddelelse af forbud, påbud og tilladelser - vil det normalt kræve, at der er holdepunkter i loven for at antage, at opgaven kan overføres til et kommunalt fællesskab.

Der er ikke i den sociale lovgivning hjemmel til, at de kommunale myndigheder kan delegere kompetencen til myndighedsudøvelse til f.eks. at træffe afgørelser om personlig eller praktisk hjælp, eller føre tilsyn med levering af disse ydelser, til kommunale fællesskaber.

Kommunal leverandørvirksomhed til andre kommuner

159. Kommunalfuldmagtsreglerne, herunder kommunernes adgang til ud fra værdispildsbetragtninger at udnytte overskudskapacitet, giver kommunalbestyrelsen hjemmel til i et vist begrænset omfang at lade den kommunale leverandørvirksomhed levere personlig og praktisk hjælp til andre offentlige myndigheder.

Der henvises til Indenrigs- og Sundhedsministeriets vejledning om regeludstedelse i forhold til kommunerne, oktober 2001, punkt 4.5, hvor kommunalfuldmagtsreglerne, herunder reglerne om udnyttelse af overskudskapacitet, er beskrevet.

Udover den begrænsede hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne er der endvidere hjemmel til sådanne aktiviteter i lov nr. 548 af 8. juni 2006 om kommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder og kommuners og regioners deltagelse i selskaber. Loven giver hjemmel til, at kommuner kan udføre opgaver for andre offentlige myndigheder, som kommuner efter gældende regler i øvrigt kan løse for sig selv. For de nærmere regler herom henvises til bekendtgørelse nr. 533 af 28. juni 1995 med senere ændringer samt vejledning nr. 107 af 30. juni 1995.

Fra 1. januar 2007 kan kommuner ikke længere udføre opgaver med hjemmel i loven, hvis den enkelte opgaves værdi overstiger EU's udbudsgrænse for tjenesteydelser. Tærskelværdien er i 2007 på 1.570.203 kr.

Disse opgaver kan således kun udføres i selskabsform, forudsat at lovens betingelser herom er opfyldt. Loven indeholder bl.a. krav om privat deltagelse på mere end 25 % i selskabet, og krav om, at kommunalbestyrelsen skal trække sig ud af selskabet, hvis mere end 25 % af selskabets omsætning stammer fra salg til andre end kommuner.

Nedenfor beskrives nogle særlige forhold kommunerne skal være opmærksomme på, hvis de ønsker at levere personlig og praktisk hjælp til andre kommuner, i overensstemmelse med såvel servicelovens regler om frit leverandørvalg som de generelle regler for kommuners adgang til at levere til andre kommuner, som der er henvist til ovenfor.

Central i denne forbindelse er bestemmelsen om, at såfremt værdien af en opgave overstiger 500.000 kr., kan en kommunalbestyrelse kun afgive tilbud på og indgå aftale om udførelse af opgaven for andre kommuner, når opgaven har været i udbud.

I forhold til godkendelsesmodellen betyder dette, at en kommunal leverandørvirksomhed under nedenævnte forudsætninger kan godkendes som leverandør af personlig og praktisk hjælp i en anden kommune, hvis den mulige værdi af opgavevaretagelsen ikke overstiger tærskelværdien på 500.000 kr.

Ved opgaver, der omfatter løbende driftsarbejder, skal værdien af opgaven opgøres for den samlede kontraktperiode, dog højst for en 48 måneders periode. Konkret stilles der krav om, at det ud fra en samlet afvejning af ydelseskategoriernes art og omfang må lægges til grund, at værdien af opgavevaretagelsen ikke overstiger tærskelværdien.

Da en kommune ikke må yde tilskud til en anden kommune, må den pågældende kommune alene afgive tilbud på, og indgå aftale om, leveringen til en pris, der enten svarer til eller ligger over den af leverandørkommunen foretagne omkostningskalkulation efter bekendtgørelse nr. 533. Da det følger af serviceloven, at den ordregivende kommune skal fastsætte priskrav, som alle leverandører skal overholde, vil en anden kommune således alene kunne indgå aftale om opgaven med hjemmel i lov nr. 548, hvis den fastsatte pris enten svarer til eller ligger over det beløb, som leverandørkommunen er kommet frem til, efter at have udført den tidligere nævnte omkostningskalkulation.

Hvis der gennemføres en udbudsforretning inden for godkendelsesmodellens rammer, jf. bekendtgørelsen § 15, stk. 3, er der dog mulighed for, at én kommunes leverandørvirksomhed kan blive hovedleverandør for en anden kommunal myndighed. De nærmere betingelser for at gennemføre en udbudsforretning inden for godkendelsesmodellens rammer er beskrevet i punkt 117.

Beslutter kommunalbestyrelsen at anvende udbudsmodellen som ramme for at godkende og skrive kontrakt med leverandører af personlig og praktisk hjælp, er der ikke noget til hinder for, at en kommunal leverandør kan afgive tilbud til andre kommunale myndigheder, med henblik på at blive godkendt og skrive kontrakt om leverance af personlig og praktisk hjælp.

Tærskelværdien har ingen betydning i denne situation, idet servicelovens betingelser for udbud er analoge til udbudsbetingelserne i lov nr. 548.

I disse tilfælde skal den tilbudsgivende kommune tillige overholde reglerne om omkostningskalkulation i lov nr. 548, ligesom kommunalbestyrelsen alene må afgive tilbud på udførelse af en opgave til en pris, der enten svarer til eller ligger over den af kommunalbestyrelsen foretagne omkostningskalkulation efter bekendtgørelse nr. 533.

Afsnit VII

Betaling for tilbud efter servicelovens kap 16

Kapitel 38

Borgerens betaling for tilbud efter §§ 79, 83 og 84

§ 79. ...

Stk. 3. Socialministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler om betaling for tilbud efter stk. 1, herunder om beregningsgrundlaget for betalingen.

§ 161. Socialministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler om betaling for tilbud

efter kapitel 16 og om beregnings- og indkomstgrundlaget for betalingen.

Stk. 2. Der opkræves ikke betaling for personaleomkostninger, når hjælpen efter § 83, stk. 1, og §§ 84 og 85 er varig.

Stk. 3. Uanset bestemmelsen i stk. 2 kan der opkræves betaling for personaleomkostninger til madservice-ordninger og til midlertidig hjælp efter § 83, stk. 1.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter nærmere regler om modtagerens maksimale egenbetaling for madservice efter § 83, stk. 1, nr. 3, herunder om regulering af egenbetalingen.

160. Kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om betaling for tilbud efter servicelovens §§ 79, 83 og 84, nærmere bestemt:

- 1) Hjælp efter §§ 83 og 84 (personlig og praktisk hjælp samt afløsning og aflastning),
- 2) madservice efter § 83, hvor maden produceres uden for modtagerens hjem, og
- 3) tilbud efter § 79 (generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte).

Beregning og fastsættelse af borgerens betaling

161. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet fastsætte en takst for det kommende budgetår for de omtalte kommunale tilbud. Takstfastsættelse skal ske med udgangspunkt i det omkostningsbaserede regnskab for året forud for takstfastsættelsen og vedtagelsen af årsbudgettet. Rammen for beregningen af borgerens egenbetaling skal dermed tage udgangspunkt i kommunalbestyrelsens regnskabstal.

Kommunalbestyrelsen skal sikre, at et eventuelt overskud indregnes som en reduktion af taksten senest to år efter det år, hvor overskuddet er opstået. Kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om, hvorvidt et eventuelt underskud skal indregnes som en hel eller delvis forøgelse af taksten, eller om underskuddet slet ikke skal indregnes, senest to år efter det år, hvor underskuddet er opstået.

Eksempel:

Det vil sige, at beregningen af taksten for betaling for eksempelvis år 2012 skal vedtages af kommunalbestyrelsen i efteråret 2011 på grundlag af regnskabstallene for regnskabsåret 2010. Hvis der i 2010 har været et over- eller underskud, skal dette ved takstfastsættelsen for 2012 indregnes som en overført indtægt eller udgift fra tidligere år, der nedsætter eller forhøjer taksten for 2012. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at underskuddet udgør et tilskud til borgerne.

Grundlaget for fastsættelsen af taksten for 2012 er dermed det pågældende budgetårs

forventede omkostninger, korrigeret for overskud og korrigeret for et eventuelt underskud i 2010. Kommunalbestyrelsen skal anvende faktiske regnskabstal, når korrektionen beregnes.

Kommunalbestyrelsen kan vælge at have et underskud på de forskellige tilbud efter servicelovens §§ 79, 83 og 84, men må ikke have et overskud. Kommunalbestyrelsen kan dermed træffe beslutning om at fastsætte betalingen til et lavere beløb end de gennemsnitlige langsigtede omkostninger og dermed give borgerne, der modtager tilbuddet, et tilskud. En sådan beslutning skal i givet fald omfatte alle borgere, der modtager det pågældende tilbud.

Hvis der er tale om en madserviceordning omfattet af et loft over modtagerens egenbetaling, udgør loftet den maksimale beløbsgrænse for modtagerens betaling, hvis kommunalbestyrelsens omkostninger til tilbuddet udgør et højere beløb end loftets størrelse. Der henvises til punkt 168.

Der henvises til vejledningens punkt 137 og 152 om omkostningskalkulationer.

Hvilke omkostninger medregnes?

162. Kommunalbestyrelsen må højst medregne de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger til tilbuddet. Det vil sige kommunalbestyrelsens omkostninger til tilbuddet under ét efter den pågældende bestemmelse, herunder omkostningerne ved køb af tilbud hos private og regionale leverandører. Dette inkluderer: Direkte omkostninger, det vil sige de omkostninger, der direkte kan henføres til det pågældende tilbud, som for eksempel råvarer, løn (kan dog kun medregnes i taksten for tilbud efter § 79 og for madservice efter § 83), køb af materialer og tjenesteydelser mv. og indirekte omkostninger, som for eksempel andel af fællesomkostninger til lokaler, administration m.v. samt afskrivning og forrentning af kapitalapparatet.

Derimod indgår ikke det tidsforbrug, som medarbejdere i den kommunale forvaltning anvender til opgaver relateret til tilbuddene efter § 79 og madservice efter § 83. Det er her vigtigt at skelne mellem omkostningerne knyttet hhv. til leverandørens opgaver og til den kommunale myndigheds opgaver i forbindelse med produktionen og leveringen af tilbuddet til modtagerne. Omkostningerne knyttet til den kommunale myndighed skal holdes helt ude af omkostningsberegningerne.

De gennemsnitlige, langsigtede omkostninger er udtryk for, at udgifterne jævnes ud over år. Taksten er dermed udtryk for tilbuddenes faktiske produktions- og leveringsomkostninger i det enkelte år. Borgeren kommer således til at betale de reelle omkostninger og dermed det faktiske ressourceforbrug, medmindre kommunalbestyrelsen vælger at yde et tilskud, hvormed betalingens størrelse nedbringes.

Personaleomkostninger

163. Kommunalbestyrelsen kan ikke opkræve betaling for omkostninger til personale i forbindelse med

- 1) Hjælp efter servicelovens § 83, stk. 1, nr. 1 og 2, der er tildelt varigt eller i forbindelse med pasning af døende, jf. servicelovens kapitel 23, og
- 2) hjælp efter servicelovens § 84, som er omfattet af servicelovens §§ 41, 42, 96 eller 100 om merudgifter, tabt arbejdsfortjeneste og ansættelse af hjælpere.

Madserviceordninger

164. Kommunalbestyrelsen kan opkræve betaling for omkostninger til personale, når der er tale om madservice efter § 83, stk. 1, nr. 3.

Betaling for madservice, når beboerne i plejeboliger, botilbud mv. deltager i madfremstillingen som led i personlig og praktisk hjælp efter § 83

165. Når beboerne i plejeboliger mv. deltager i køkkenaktiviteter, herunder i madproduktion efter servicelovens § 83 som aktivitet, og uden at det er på foranledning af visitation til behovsbestemte ydelser, kan dette ske uden, at kommunalbestyrelsen skal foretage en forholdsmæssig beregning af beboerens betaling for madservice efter servicelovens § 161. Det afgørende er, at beboerens deltagelse ikke er behovsbestemt som led i genoptræning, vedligeholdelsestræning og/eller som led i en socialpædagogisk indsats, der har til formål at opretholde eller forbedre beboerens funktionsevne. Det forudsættes videre, at beboeren, der på baggrund af sit funktionsniveau er visiteret til madservice, ikke stabilt og kontinuerligt vil kunne varetage væsentlige aktiviteter i forbindelse med madproduktionen, herunder at beboerens deltagelse ikke kan påregnes i madproduktionen.

Kommunalbestyrelsen har pligt til at tilbyde en borger personlig hjælp og pleje samt hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet efter servicelovens § 83, stk. 1, på baggrund af en konkret og individuel vurdering af behovet for denne hjælp. Kommunalbestyrelsen skal således holde sig tilbuddets formål for øje og administrere det efter, hvorvidt der er tale om et tilbud, hvor det er beboerne selv, der forestår madlavningen med støtte fra personalet i form af praktisk hjælp efter servicelovens § 83, eller om tilbuddet beror på, at det er personalet, der fremstiller maden til beboerne.

Beboerens egenbetaling skal afspejle omfanget af hjælpen, der gives til henholdsvis madservice, træning, socialpædagogisk bistand eller støtte til madlavning som praktisk hjælp. Det er i den forbindelse den enkelte kommunes vurdering af de enkelte plejeboliger mv., som skal ligge til grund for fordelingen af omkostninger i forhold til de forskellige arbejdsfunktioner med det formål at adskille omkostninger til madproduktion og omkostninger til eksempelvis socialpædagogisk bistand. Alene omkostninger forbundet med madservice efter servicelovens § 83, stk. 1, nr. 3, må medregnes i beboernes egenbetaling, jf. servicelovens § 161, når hjælpen ydes varigt.

Betaling for madservice, når beboerne i plejeboliger, botilbud mv. deltager i madfremstillingen som led i socialpædagogisk bistand efter § 85

166. Når beboerne i plejeboliger mv. deltager i køkkenaktiviteter, herunder i madproduktion efter servicelovens § 85 som led i socialpædagogisk bistand, skal kommunalbestyrelsen foretage en forholdsmæssig beregning af beboerens betaling for madservice efter servicelovens § 161. Ankestyrelsen har truffet to principafgørelser om beboerens betaling, når beboeren medvirker i madproduktionen: Se C-43-05 og C-46-01, som illustrerer dette forhold.

167. Kommunalbestyrelsen kan opkræve betaling for alle de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der er forbundet med at producere og levere madservice. Derimod indgår ikke det tidsforbrug, som medarbejdere i den kommunale forvaltning anvender til opgaver relateret til madproduktionen. Det er her vigtigt at skelne mellem omkostningerne knyttet til produktionskøkkenets opgaver og den kommunale myndigheds opgaver i forbindelse med madproduktionen til modtagerne. Omkostningerne knyttet til den kommunale myndighed skal holdes helt ude af produktionskøkkenets omkostningsberegninger.

Modtagerens egenbetaling for madservice beregnes ud fra samtlige omkostninger knyttet til madservice, dvs. produktion og udbringning af mad i en periode divideret med antal måltider leveret i samme periode fratrullet det kommunale tilskud til standardmåltidet. For madservice uden udbringning skal omkostningerne til udbringning ikke medtages, når de samlede omkostninger fastsættes.

Kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om, hvorvidt modtagernes egenbetaling skal nedbringes ved, at der ydes et tilskud til det lovpligtige måltid.

Hvis kommunalbestyrelsen yder et sådant tilskud, skal det samme tilskud gives til alle modtagere, uanset hvilken leverandør og hvilket måltid modtageren har valgt. Det kommunale tilskud kan dog aldrig være større end den valgte leverandørs pris. I tilfælde, hvor det kommunale tilskud er større end prisen

for det måltid, som modtageren af madservice har valgt, vil det kommunale tilskud blive reduceret tilsvarende og modtagerens egenbetaling bortfalde.

Loft over borgerens egenbetaling for madservice i plejeboliger og plejehjem m.v.

168. Kommunalbestyrelsen må ved fastsættelse af modtagernes egenbetaling for madservice efter lov om social service § 83, stk. 1, nr. 3, i plejeboliger og plejehjem, botilbud efter servicelovens §§ 107 og 108 og lignende boligenheder, hvortil der er knyttet omsorgs- og servicefunktioner med tilhørende personale, herunder friplejeboliger, højst opkræve 3.111 kroner pr. måned i 2010 for madservice i form af fuld forplejning. Det er således ikke muligt at opkræve mere i betaling pr. måned for fuld forplejning hos beboere, der er visiteret til madservice i disse boformer, end denne maksimale beløbsgrænse tilsiger.

Ved midlertidige ophold på mindre end en måneds varighed i de ovennævnte boformer fastsættes betalingen ved en forholdsmæssig reduktion af det maksimale beløb. Der kan f.eks. være tale om botilbud efter lov om social service § 107, og der kan være tale om aflastningsophold efter § 84, hvor modtageren ligeledes er visiteret til madservice efter servicelovens § 83.

Modtagere af madservice efter reglerne om frit leverandørvalg og modtagere af madservice i boformer efter servicelovens §§ 109 og 110 er ikke omfattet af loftet over betaling for madservice på 3.111 kr. i 2010.

Der er ikke fastsat nærmere regler for, hvordan kommunalbestyrelsen tilrettelægger tilvalg og fravalg af enkelte måltider og forplejning hele dage, herunder frister for modtagernes afbestilling m.v., når modtagerens ophold er varigt. Kommunalbestyrelsen kan vælge f.eks. at reducere taksten for modtagerens betaling ved at reducere det maksimale beløb forholdsmæssigt, hvis en modtager fravælger, herunder afbestiller, enkelte måltider og/eller fuld forplejning på dagsbasis eller måltidsbasis.

Der henvises til bilag x, som indeholder KLs og det daværende Indenrigs- og Socialministeriums eksempler på forholdsmæssig beregning af den maksimale beløbsgrænse angivet ved beregning af en dagstakst.

Loft over borgerens egenbetaling for modtagere omfattet af frit valg

Modtagere af madservice efter servicelovens § 83, stk. 1, nr. 3, som er omfattet af frit valg af leverandør efter servicelovens §§ 91 og 92, skal tilbydes mindst ét dagligt måltid i form af en hovedret til maksimalt 45 kr. pr. måltid, uanset hvilken af kommunens leverandører, som borgeren vælger. Borgeren betaler altid den valgte hovedrets pris fratrukket et eventuelt kommunalt tilskud, uanset hvilken leverandør, borgeren har valgt.

Kommunalbestyrelsens tilbud om madservice til borgere i eget hjem skal som udgangspunkt udgøre et dagligt måltid mad i form af en hovedret, der er tilpasset den enkeltes behov og har den rette næringsværdi.

Kommunalbestyrelsen skal sikre, at modtageren, uanset valg blandt kommunens leverandører, tilbydes mindst ét dagligt måltid i form af en hovedret til maksimalt 45 kr. pr. måltid udbragt til modtagerens eget hjem. Tilsvarende skal modtageren af madservice uden udbringning tilbydes mindst ét dagligt måltid i form af en hovedret til maksimalt 45 kr. pr. måltid.

Tilbyder kommunalbestyrelsen eksempelvis en dessert ud over tilbuddet om en hovedret til maksimalt 45 kr. pr. måltid, kan kommunalbestyrelsen opkræve, hvad det koster at producere og levere desserten i betaling hos modtageren, der tilvælger en sådan. Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at beslutte, om hovedretten udgør tilbuddet om det daglige måltid, eller om tilbuddet også omfatter eksempelvis en dessert.

Der henvises til vejledningens punkt 151 om priskrav til leverandører af madservice.

Der henvises endvidere til vejledningens punkt 177 om kommunalbestyrelsens afregning med modtageren i tilfælde af opsigelse eller dødsfald.

Det gælder for prislofterne, at kommunalbestyrelsen fortsat ikke må opkræve mere i betaling for tilbudet om madservice, end ydelsens produktions- og leveringsomkostninger kan begrunde. Dvs. at såfremt produktions- og leveringsomkostningerne udgør et lavere beløb end den maksimale beløbsgrænse, er det produktions- og leveringsomkostningerne, der udgør overgrænsen for takstens størrelse. Der henvises til vejledningens punkt 161.

Prislofterne gælder uanset modtagerens indkomst- og formueforhold. Beløbene reguleres hvert år den 1. januar efter lov om en satsreguleringsprocent og afrundes til nærmeste kronebeløb.

Vælger kommunalbestyrelsen at tilrettelægge ydelsen madservice på en måde, hvor maden produceres i modtagerens eget hjem, vil ydelsen være en del af praktisk hjælp efter servicelovens § 83, stk. 1, nr. 2. Kommunalbestyrelsen kan som en del af den praktiske hjælp tilberede maden i borgerens eget hjem på baggrund af en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for denne hjælp.

Lavere betaling

169. Kommunalbestyrelsen kan - såvel for tilbud, der gives efter behov, jf. §§ 83-84, som for generelle tilbud, jf. § 79 - træffe beslutning om at fastsætte betalingen til et lavere beløb end de faktiske omkostninger eller helt undlade at opkræve betaling.

En sådan beslutning skal i givet fald omfatte alle modtagere af det pågældende tilbud.

Kapitel 39

Fastsættelse af betaling for midlertidig personlig og praktisk hjælp

170. Kommunalbestyrelsen træffer efter servicelovens § 161, stk. 3, beslutning om, hvorvidt der skal opkræves betaling for midlertidig personlig og praktisk hjælp efter § 83, stk. 1, herunder for hvilke ydelseskategorier, der skal opkræves betaling, og om en eventuel bagatelgrænse for, hvornår der skal opkræves betaling. Kommunalbestyrelsens beslutning om at opkræve egenbetaling for midlertidig hjælp vil gælde alle modtagere i kommunen af midlertidig hjælp.

Træffer kommunalbestyrelsen beslutning om at opkræve betaling for midlertidig hjælp, beregner kommunalbestyrelsen modtagerens egenbetaling på grundlag af modtagerens og en eventuel ægtefælles indkomstgrundlag, sådan som det fremgår af bekendtgørelsens § 3, stk. 2-8.

Opgørelsen af indkomstgrundlaget sker på baggrund af de samme indkomstbegreber, som anvendes i skattelovgivningen. Da indtægtsgrundlaget efter pensionsloven opgøres på grundlag af de samme skattemæssige indkomstbegreber, henvises der til Vejledning om folkepension efter lov om social pension for en mere uddybende beskrivelse af skattelovgivningens indkomstbegreber og opgørelsen af disse.

Samlevende, der gennem kontante bidrag, arbejde i hjemmet eller lignende bidrager til den fælles husførelse, og hvor samlivet kan føre til ægteskab efter dansk ret, sidestilles med gifte, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 7. Der henvises til pensionslovens praksis for, hvornår samlevende sidestilles med gifte.

Der beregnes kun betaling, hvis indkomstgrundlaget overstiger visse grænser. Indkomstgrundlaget opgøres på grundlag af indkomsten for det senest afsluttede indkomstår, så det indkomstgrundlag, der anvendes i 2010, opgøres på basis af indkomsten i 2008, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Hvis midlertidig hjælp ændres til varig hjælp, skal betalingen ophøre fra det tidspunkt, hvor det vurderes, at modtageren ikke længere er i stand til at klare sig selv. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse herom på baggrund af en konkret, individuel vurdering af borgerens behov for hjælp.

Kommunalbestyrelsen kan efter praksis indgå aftale med personer, der modtager social pension, om, at pensionistens eventuelle betaling for midlertidig hjælp fradrages, før pensionen udbetales. Sådanne aftaler kan når som helst tilbagekaldes af pensionisten.

Eventuel manglende betaling kan inddrives efter reglerne for inddrivelse af personlige skatter.

Fastsættelse af betaling for aflastning og afløsning

171. For hjælp i form af aflastning og afløsning efter servicelovens § 84, som ikke er omfattet af §§ 41, 42, 96 eller 100 i lov om social service, beregner kommunalbestyrelsen modtagerens egenbetaling på samme måde, som hvis der opkræves betaling for midlertidig personlig og praktisk hjælp, og som det fremgår af betalingsbekendtgørelsens § 3, stk. 2-8.

Beregning af betaling for midlertidig hjælp efter § 83 og for hjælp efter § 84, som ikke er omfattet af §§ 41, 42, 96 eller 100

172. I bekendtgørelsens § 4, stk. 1, er der fastsat regler om beregning af betalingen for midlertidig hjælp og for afløsning og aflastning, som ikke er omfattet af §§ 41, 42, 96, og 100 i lov om social service. Efter disse regler betales der 3 kr. pr. time, hvis det indkomstgrundlag, der er opgjort efter reglerne i bekendtgørelsens § 3, udgør 2.701 kr. eller derover. Betalingen forhøjes med 1 kr. pr. time for hver 2.700 kr., det beregnede indkomstgrundlag overstiger 2.701 kr. Der er dog fastsat en maksimumgrænse for den timebetaling, der kan opkræves. Dette beløb reguleres hvert år den 1. januar efter lov om en satsreguleringsprocent og afrundes til nærmeste kronebeløb. Beløbet er 116 kr. i 2010.

Der kan kun opkræves betaling for det timeforbrug, som anvendes til udførelsen af den hjælp, borgeren modtager.

Bagatelgrænse for opkrævning af betaling for hjælp

173. For opkrævning af betaling for hjælp efter servicelovens § 84 gælder der en bagatelgrænse på 67 kr. (2010-niveau), som det fremgår af betalingsbekendtgørelsen § 4, stk. 1. Bagatelgrænsen er indført for, at kommunalbestyrelsen ikke behøver at opkræve betaling for hjælp i situationer, hvor de administrative omkostninger til opkrævning overskrider borgerens egenbetaling.

Kommunalbestyrelsen kan i forbindelse med, at der træffes beslutning om at opkræve betaling for midlertidig personlig og praktisk hjælp, beslutte også at indføre en bagatelgrænse for, hvornår der skal opkræves betaling for denne hjælp.

Nedsættelse/forhøjelse af betaling for midlertidig hjælp og for hjælp efter § 84, som ikke er omfattet af §§ 41, 42, 96 eller 100

174. Efter bekendtgørelsens § 4, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen i ganske særlige tilfælde nedsætte eller forhøje den betaling, der er beregnet efter reglerne i bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Nedsættelsen eller forhøjelsen skal ske på grundlag af en konkret vurdering af modtagerens og eventuelle familiemedlemmers situation.

Kommunalbestyrelsen kan eksempelvis nedsætte betalingen til et beløb, der skønnes rimeligt, hvis en modtager i en kortere periode skal have hjælp i et betydeligt antal timer, og det er vanskeligt for den pågældende at betale det fulde beløb for de timer, der modtages hjælp i.

Forhøjelse af betalingen kan eksempelvis ske i tilfælde, hvor modtagerens og/eller ægtefællens indkomstgrundlag er nedsat på grund af fradrag, som udelukkende er af skatteteknisk karakter.

Kapitel 40

Fastsættelse af betaling for midlertidige døgnophold § 84 og for generelle tilbud efter § 79

Midlertidigt døgnophold efter servicelovens § 84

175. Ved midlertidigt døgnophold til personer, der i en periode har særligt behov for omsorg og pleje, herunder aflastningsophold, skal den samlede betaling for ydelser efter §§ 83 og 84 fastsættes således,

at den pågældende bevarer et beløb til dækning af husleje og andre omkostninger i forbindelse med opretholdelsen af den hidtidige bolig.

Kommunalbestyrelsen kan ikke opkræve betaling for boligdelen ved midlertidigt døgnophold efter servicelovens § 84, herunder aflastningsophold. Dette gælder uanset boligform. Hvis kommunalbestyrelsen f.eks. vælger at benytte en ældrebolig/plejebolig til aflastningsophold, må kommunalbestyrelsen derfor afholde udgifterne til husleje mv.

Almene, generelle tilbud efter servicelovens § 79

176. Kommunalbestyrelsen kan opkræve de faktiske omkostninger, der er forbundet med ydelsen efter servicelovens § 79, jf. punkt 162.

Betaling i rater

177. Hvis kommunalbestyrelsen træffer beslutning om at indføre en ordning, der indebærer, at modtagerne betaler for de enkelte tilbud i rater, skal kommunalbestyrelsen tage stilling til, hvordan der skal afregnes i tilfælde af, at en modtager opsiges tilbuddet, f.eks. madserviceordningen, eller dør.

Kommunalbestyrelsen skal informere modtageren om, hvorvidt kommunalbestyrelsen i tilfælde af opsigelse eller dødsfald tilbagebetaler et eventuelt forudbetalt beløb forholdsmæssigt eller om betalingen vedvarer en kortere tid efter opsigelsen eller dødsfaldet, f.eks. indtil udgangen af en måned.

Kapitel 41

Moms

Leje af bolig samt el og varme

178. Levering af ydelserne bolig, el og varme anses som social forsorg og bistand efter momsloven, når ydelserne er visiteret, dvs. tildelt borgerne efter en konkret vurdering af funktionsevne mv. Det betyder, at kommunerne ikke er afgiftspligtige ved levering af visiteret bolig, el og varme.

Tilbud efter servicelovens § 83 til beboere i plejebolig mv.

179. Tilbud til borgerne efter servicelovens § 83 anses som social forsorg og bistand efter momsloven, idet ydelserne er visiteret, dvs. tildelt borgerne efter en konkret vurdering af funktionsevne mv.

Kommunerne er ikke afgiftspligtige ved levering af disse tilbud til beboere i plejebolig mv. (dvs. beboere i de oplistede botilbud nævnt i serviceloven § 93, stk. 1).

For så vidt angår moms ved afregning af leverandører omfattet af reglerne om frit leverandørvalg, fastsættes de kommunale priskrav inklusiv moms. Der henvises til punkt 156.

Spørgsmål om moms

180. Alle spørgsmål om momsplicht mv. skal rettes til Told- og skatteforvaltningen. Told- og skatteforvaltningen træffer - med rekurs til Landsskatteretten - afgørelse i sager om moms.

Afsnit VIII

Pasning af nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom

Kapitel 42

Formål

181. Formålet med servicelovens § 118 er i en kortere periode at give mulighed for at ansætte en person til at varetage pasnings- og omsorgsopgaver for en nærtstående med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med indgribende kronisk eller langvarig, herunder uhelbredelig, sygdom.

Med bestemmelsen gives der mulighed for at varetage praktiske og personlige opgaver for den nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom i en kortere periode, hvor det enten overvejes, hvilke foranstaltninger der er behov og mulighed for på længere sigt, eller hvor der er behov for i en afgrænset periode at varetage pleje- og omsorgsopgaver, der er uforenelige med at passe et erhvervsarbejde. Formålet kan også være at varetage særlige omsorgsopgaver, som f.eks. deltagelse i behandlinger på sygehus samt praktiske og sociale støttefunktioner. Formålet med ordningens fleksibilitet er at understøtte opfyldelsen af de meget forskelligartede og skiftende behov for pleje og omsorg, der ofte kendetegner alvorlige sygdomsforløb og handicap.

§ 118 supplerer de øvrige muligheder i serviceloven for pasning af børn og voksne med handicap eller alvorlig sygdom samt døende.

Ret til orlov i pasningsperioden

182. Lønmodtagere mv. har ret til orlov i forbindelse med pasningsforholdet efter reglerne i lov om lønmodtageres ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager, hvis lønmodtageren ikke har ret til orloven efter andre regler, som f.eks. overenskomst. Spørgsmål om ret til fravær fra arbejdet rettes til Beskæftigelsesministeriet.

Kapitel 43

Personkreds

Den nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom

183. § 118 omfatter både børn, voksne og ældre, der har betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, herunder også borgere med demens. Bestemmelsen omfatter desuden personer med kronisk eller langvarig, herunder uhelbredelig, alvorlig sygdom. Ved langvarig sygdom forstås normalt lidelser, der forventes at vare et år eller mere. Ved uhelbredelig, alvorlig sygdom forstås f.eks. tilfælde, hvor der ydes livsforlængende behandling, dvs. behandling, hvor der ikke er udsigt til helbredelse, bedring eller lindring, men alene en vis livsforlængelse. Bestemmelsen er derfor også målrettet f.eks. personer med cancer, alvorlige hjertelidelser mv., men ikke døende. Døende med terminalerklæring er derimod omfattet af servicelovens § 119. Vedrørende § 119 henvises til kapitel 49 om etablering af plejeordning.

Grænsen mellem denne ordnings personkreds og personkredsen i ordningen om pasning af døende efter servicelovens § 119 skal i de konkrete tilfælde baseres på en lægelig vurdering. Det er en generel betingelse for at give hjælp i forbindelse med pasning af døende efter § 119, at en læge har fastslået, at helbredende behandling er udsigtsløs, og at prognosen er kort levetid, oftest 2 til 6 måneder.

Personer, der har været passet efter § 118 stk. 1, vil kunne blive omfattet af en ny pasningsordning, hvis der tilstøder den pågældende en anden indgribende kronisk eller langvarig og herunder uhelbredelig lidelse eller en anden betydelig og varig fysisk eller psykisk funktionsevnenedsættelse, og betingelserne for etablering af en pasningsordning i øvrigt er opfyldt.

Den ansatte

184. Som person med mulighed for ansættelse anses f.eks. ægtefælle, samlever, børn, forældre og andre, herunder også personer uden slægtskabsrelation med en så tæt tilknytning til personen med handicap eller alvorlig sygdom, at det er nærliggende, at pasningen og omsorgen varetages af den pågældende. Kommunalbestyrelsen kan ansætte flere personer under samme pasningsordning, hvis de alle opfylder betingelserne for ansættelse. Der er dermed mulighed for, at flere personer kan dele et ansættelsesforhold efter denne bestemmelse.

Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med behandlingen af ansøgningen om ansættelse vurdere, at der ikke er afgørende hensyn, der taler imod, at det er den eller de pågældende, der varetager pasningen. Kommunalbestyrelsen bør dog som udgangspunkt godkende pasningsforholdet, hvis der er enighed mellem den person, der skal varetage pasningen, og den nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom, hvis der ikke er afgørende hensyn af f.eks. helbredsmæssig eller sygeplejemæssig art, der taler imod etableringen af pasningsforholdet.

Den person, der ansættes til at varetage pasningsopgaven, skal have tilknytning til arbejdsmarkedet. Selvstændigt erhvervsdrivende og dagpengemodtagere er også omfattet af muligheden for ansættelse til pasning. Kontanthjælpsmodtagere vil efter en konkret vurdering kunne komme i betragtning, hvis kravet om tilknytning til arbejdsmarkedet kan anses for at være opfyldt.

Kapitel 44

Kriterier for ordningen

§ 118. En person med tilknytning til arbejdsmarkedet, der ønsker at passe en nærtstående med betydelig og varigt nedsat funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig, herunder uhelbredelig, lidelse i hjemmet, skal ansættes af kommunalbestyrelsen, når

- 1) alternativet til pasning i hjemmet er døgnophold uden for hjemmet eller plejebehovet svarer til fuldtidsarbejde,
- 2) der er enighed mellem parterne om etableringen af pasningsforholdet og
- 3) kommunalbestyrelsen vurderer, at der ikke er afgørende hensyn, der taler imod, at det er den pågældende person, der passer den nærtstående.

Stk. 2....

185. I forbindelse med kommunalbestyrelsens sagsbehandling skal det vurderes, om betingelserne for ordningen er opfyldt, jf. § 118, stk. 1.

Det er en betingelse for ordningen, at alternativet til pasning i hjemmet er døgnophold uden for hjemmet f.eks. i plejebolig, botilbud eller lignende, eller at plejebehovet svarer til fuldtidsarbejde. Ved vurderingen af plejebehovet bør indgå overvejelser om, der i forbindelse med handicappet eller sygdommen er særlige omstændigheder, der medfører et behov for, at den ansatte deltager ved kontrol, behandling eller indlæggelse f.eks. pga. den nærtståendes alder, svækkelse, udviklingshæmning mv. Kommunalbestyrelsen bør samtidig overveje, om den person, der skal varetage pasningen, har opgaver med kørsel til kontrol eller behandling af den nærtstående handicappede eller syge, ligesom det bør indgå i overvejelserne, om der er behov for at varetage pleje- og omsorgsopgaver, der er uforenelige med at passe et erhvervsarbejde.

Det er en betingelse, at parterne er enige om at indgå et pasningsforhold. Ligesom det er en betingelse for pasningsordningen, at der ikke er afgørende hensyn, der taler imod, at det er den pågældende person, der passer den nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom.

Udgangspunktet er, at kommunalbestyrelsen skal godkende pasningsforholdet, hvis der er enighed mellem den person, der skal varetage pasningen, og den nærtstående med handicap eller alvorlig syg-

dom. Der kan dog i visse tilfælde være særlige faglige hensyn f.eks. af sygeplejemæssig art, der taler imod etableringen af pasningsforholdet. Kommunalbestyrelsen skal desuden vurdere, om pasnings- og omsorgsopgaverne er så fysisk eller psykisk belastende for den person, der skal varetage pasningsopgaven, at det ikke vurderes at være til gavn for hverken personen eller den nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom at etablere pasningsforholdet.

Det er en forudsætning, at den person, der skal varetage pasningen, og den nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom bor sammen, eller at parterne bor så tæt på hinanden, at det er muligt at varetage opgaverne i forbindelse med pasningsorloven.

Sygehusophold

186. Pasningsforholdet kan efter en konkret vurdering etableres eller opretholdes i forbindelse med hospitalsophold. Det kan gælde f.eks. i situationer, hvor der er tale om indlæggelse af børn, hvor behandlingen finder sted i en anden landsdel end bopælen, eller hvor der er tale om et behandlingsforløb med flere kortvarige indlæggelser som f.eks. ved behandling af cancer. Der henvises til punkt 181 om formålet med bestemmelsen og punkt 194 om pasningsorlovens længde, opdeling mv.

Behandling i udlandet mv.

187. § 118 er omfattet af bestemmelserne i bekendtgørelse om ydelser efter lov om social service under midlertidige ophold i udlandet. En pasningsordning kan dermed medtages f.eks. i forbindelse med behandling på sygehuse i udlandet, kortvarige genoptrænings- eller rekreationsophold mv.

Kapitel 45

Sagsbehandling, vejledningsforpligtelse mv.

188. Ansøgning om pasningsordning rettes til den kommune, hvor den nærtstående person med handicap eller alvorlig sygdom bor, jf. retssikkerhedslovens kapitel 3. Der henvises desuden til retssikkerhedsvejledningen.

Kommunalbestyrelsen skal ved ansøgning om hjælp efter denne bestemmelse være særlig opmærksom på retssikkerhedslovens § 3 om pligt til at behandle en ansøgning om hjælp så hurtigt som muligt. Det gælder især sager, hvor behandlingen af sagen ikke kan udsættes, uden at formålet med ansøgningen forpasses.

Udover det ovenfor beskrevne henvises for en nærmere beskrivelse af kommunalbestyrelsens retlige forpligtelser som led i sagsbehandlingen til retssikkerhedsvejledningen.

Kommunernes vejledningsforpligtelse

189. Da der er tale om en foranstaltning af kortere varighed, bør det indgå i sagsbehandlingen, om andre bestemmelser i serviceloven kan være relevante i forhold til den konkrete sag. I forbindelse med sager om børn med handicap eller langvarig sygdom kan det f.eks. være, servicelovens bestemmelser om tabt arbejdsfortjeneste og dækning af merudgifter. I forbindelse med sager med voksne med handicap eller alvorlig sygdom kan det eksempelvis være servicelovens bestemmelser om hjælp i hjemmet, aflastning eller borgerstyret personlig assistance.

Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med sagsbehandlingen være opmærksom på sin vejledningspligt i henhold til forvaltningslovens § 7, retssikkerhedslovens § 5 og den udvidede pligt til at yde rådgivning og vejledning til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne efter servicelovens § 12. Der henvises til vejledning nr.1 til serviceloven.

Kommunalbestyrelsen skal være opmærksom på bestemmelserne i lov om lønmodtageres ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager og informere den ansatte om kravet om varsling af den hidtidige arbejdsgiver i forbindelse med påbegyndelse og afslutning af orlovsforløbet.

190. Kommunalbestyrelsen bør sikre, at der i god tid inden pasningsforholdets ophør er taget kontakt til den handicappede eller syge eller personens værge/pårørende, så der ved fortsat pasnings- og plejebehov oplyses og vejledes om mulighederne for dækning af behovet ud fra en helhedsorienteret tilgang. For voksne med handicap kan der f.eks. udarbejdes en handlingsplan efter servicelovens § 141. I forbindelse med overvejelserne om mulighederne for at varetage den praktiske og personlige hjælp, pleje mv. bør der også indgå overvejelser om boligforhold, f.eks. midlertidig botilbud, plejebolig eller boligændringer i hjemmet.

Vurdering af ansøgning om pasningsordning

191. Kommunalbestyrelsen skal vurdere, om den nærtstående med handicap eller alvorligt sygdom er omfattet af personkredsen og opfylder kriterierne for at kunne omfattes af ordningen. Kommunalbestyrelsen kan f.eks. indhente lægelige oplysninger i forbindelse med sagsbehandlingen. Der henvises til retssikkerhedslovens §§ 10-12 om sagsoplysning, herunder samtykkekrav. Kommunalbestyrelsen skal samtidig foretage en vurdering af, at der ikke efter servicelovens § 118, stk. 1, nr. 3, er afgørende hensyn, der taler i mod, at det er den udpegede person, der passer den nærtstående handicappede eller syge.

Kapitel 46

Ansættelse, lønforhold mv.

§ 118.

Stk. 2. Personen skal ansættes af den kommune, hvor den nærtstående bor. Lønnen udgør 16.556 kr. om måneden. Der betales pensionsbidrag med i alt 12 pct. hvoraf de 4 pct. tilbageholdes i lønnen, mens arbejdsgiveren betaler 8 pct. af lønnen.

Stk. 3. Personen kan ansættes i indtil 6 måneder med henblik på at passe den nærtstående. Pasningsperioden kan forlænges med indtil 3 måneder, hvis særlige forhold taler herfor. Pasningen kan opdeles i perioder af hele måneder. Efter aftale med den arbejdsgiver, som har givet orlov til pasning af en nærtstående, kan pasningen opdeles i kortere perioder. Pasningen kan deles af flere personer, hvis de alle opfylder betingelserne for ansættelse efter stk. 1.

Stk. 4. Hvis to eller flere personer deles om pasningsordningen, kan den samlede aflønning ikke overstige den aflønning, der nævnes i stk. 2. Lønnen udbetales forholdsmæssigt i forhold til delingen af pasningsordningen.

Stk. 5. Der kan ydes én pasningsordning til ét sammenhængende sygdomsforløb eller handicap. Samme nærtstående kan dog blive omfattet af pasningsordningen igen, hvis der tilstøder den pågældende en anden lidelse eller

funktionsevnenedsættelse, som anført i stk. 1, og hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Stk. 6. Der indgås en ansættelsesaftale mellem personen og kommunalbestyrelsen, hvor de nærmere vilkår i forbindelse med ansættelsesforholdet beskrives, herunder angivelse af, hvem den nærtstående er, periodens længde, arbejdsopgaverne, opsigelsesvarsler m.v. Hvis ansættelsen på grund af undskyldelige omstændigheder afbrydes i ansættelsesperioden, udbetaler kommunen løn til den ansatte i 1 måned efter udgangen af den måned, hvor ophøret finder sted. Såfremt personen får et andet forsørgelsesgrundlag inden for denne periode, bortfalder kommunens forpligtelse.

192. Kommunalbestyrelsen ansætter en person til at varetage pasnings- og omsorgsopgaver for den nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom, jf. servicelovens § 118, stk. 2 og 6. Der skal udarbejdes en ansættelseskontrakt for pågældende, hvor de nærmere vilkår i forbindelse med ansættelsesforholdet beskrives, herunder periodens længde, arbejdsopgaverne, opsigelsesvarsler mv.

Kommunalbestyrelsen bør sikre, at den ansattes pligter med hensyn til dokumentation af afholdte arbejdstimer mv. over for kommunalbestyrelsen som arbejdsgiver ikke udgør en uforholdsmæssig byrde, der kan begrænse udnyttelsen af ordningen. Dette gælder særligt udnyttelsen af mulighederne for en fleksibel sammensætning og løbende ændring af pasningsordningen.

Ansættelseskontrakt

193. Ansættelseskontrakten skal udformes i overensstemmelse med lov om arbejdsgiverens pligt til at underrette lønmodtageren om vilkårene for ansættelsesforholdet, som hører under Beskæftigelsesministeriets ansvarsområde.

En tilrettelagt pasningsordning kan ændres, hvis behovet for pasning ændrer sig. Pasningsordningen kan således forlænges, opdeles eller sammenlægges efter behov. Dette vilkår skal fremgå af den ansættelseskontrakt, som kommunalbestyrelsen udformer.

Ansættelsen kan medregnes ved optjening af beskæftigelseskravet. Hvis to eller flere deles om ordningen, vil der for hver af de ansatte kunne medregnes et antal løntimer, som forholdsmæssigt svarer til den del, som pågældende får af den samlede løn. Dette skal fremgå af den ansættelseskontrakt, som kommunalbestyrelsen udformer.

Spørgsmål om fortolkning af ansættelsesaftalen, herunder f.eks. misligholdelse, kan ikke indbringes for Det Sociale Nævn. Spørgsmål om, hvorvidt arbejdsgiveren har overholdt sin oplysningspligt efter loven, afgøres af Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg, jf. ansættelsesbevisloven § 5.

Pasningsorlovens længde, opdeling mv.

194. Personen kan ansættes i indtil 6 måneder til at passe den nærtstående handicappede eller syge. Ansættelsesperioden kan opdeles i flere perioder af ned til 1 måneds varighed, hvis den nærtståendes pasningsbehov mv. begrundes en sådan tilrettelæggelse. Der vil f.eks. kunne være tale om, at behandlingsforløbet er tilrettelagt på en sådan måde, at der er behov for en periodisk pasningsordning. F.eks. kan der være et behov for pasning forinden en indlæggelse på sygehus, og behov for pasning efter den

nærtstående er udskrevet. En pasningsordning vil i sådanne tilfælde kunne deles i to pasningsperioder afbrudt af en periode, hvor den nærtstående er indlagt. Kommunalbestyrelsen bør dog ved vurderingen af pasningsforløbet overveje, om der i forbindelse med handicappet eller sygdommen er særlige omstændigheder, der medfører behov for, at den ansatte deltager ved kontrol, behandling eller indlæggelse f.eks. på grund af den nærtståendes alder, svækkelse, udviklingshæmning mv.

Med accept fra den arbejdsgiver, der giver orloven, er der mulighed for, at pasningen af en nærtstående kan opdeles i kortere perioder end hele måneder. Det vil f.eks. kunne være et ønske i tilfælde, hvor to ansatte deler pasningen. En pasning vil f.eks. kunne deles med en uge skiftevis til hver.

En tilrettelagt pasningsordning kan ændres, hvis behovet for pasning ændrer sig. Pasningsordningen kan således forlænges, opdeles eller sammenlægges efter behov.

Forlængelse af pasningsorloven

195. En pasningsordning kan forlænges i indtil 3 måneder i umiddelbar tilknytning til den aftalte pasning, hvis særlige forhold taler herfor. Et eksempel på et særligt forhold, der vil kunne begrunde en forlængelse af pasningsorloven, kan være, at der viser sig behov for et nyt eller længere behandlingsforløb end oprindeligt antaget. Et andet eksempel på et særligt forhold, som vil kunne begrunde en forlængelse af pasningsperioden er, at der ydes livsforlængende behandling. Ved livsforlængende behandling forstås behandling, hvor der ikke er udsigt til helbredelse, bedring eller lindring, men alene til en vis livsforlængelse, jf. sundhedslovens § 26, stk. 3.

En forlængelse af pasningsordningen vil f.eks. kunne komme på tale, hvis den nærtstående endnu ikke er døende med mulighed for etablering af et plejeforhold efter servicelovens § 119, men må forventes at overgå til den terminale fase kort tid efter ophøret af pasningsordningens 6 måneder. I sådanne tilfælde kan forlængelsen sikre, at pasningsforløbet ikke afbrydes i overgangen mellem ordningerne. I vurderingen af, om der er grundlag for en forlængelse af pasningsperioden på grund af en livsforlængende behandling, vil indgå en lægelig vurdering. Muligheden for at forlænge en pasningsperiode betyder, at pasningen i særlige tilfælde vil kunne strække sig over maksimalt 9 måneder.

Løn, pension og feriepenge mv.

196. Den kommune, hvor den nærtstående handicappede eller syge bor, afholder udgifterne til løn mv.

Den ansatte person aflønnes efter det lønniveau, der er fastlagt i § 118, stk. 2, i lov om social service. Lønniveauet reguleres en gang årligt, jf. § 176, stk. 5, i lov om social service. Lønniveauet offentliggøres i Socialministeriets »Vejledning om satser« – der kan findes på www.social.dk, under »Tal og satser«. Hvis en aftale om pasning løber hen over årsskiftet, reguleres lønnen for den del af pasningsperioden, der ligger efter 1. januar i det nye år med den nye gældende sats.

Der kan samlet udbetales løn svarende til én fuldtidsansættelse uanset, at en pasning deles af flere ansatte. Deler flere ansatte pasningen, aflønnes de forholdsmæssigt. Hvis der ved en deling af pasningsordningen opstår spørgsmål om ret til supplerende dagpenge, vil de almindelige regler om ret til supplerende dagpenge finde anvendelse. Spørgsmål herom rettes til Arbejdsdirektoratet.

Ud over lønnen skal der betales pensionsbidrag på i alt 12 pct., hvoraf de 4 pct. tilbageholdes i lønnen, mens kommunalbestyrelsen som arbejdsgiver betaler et bidrag på 8 pct. af lønnen. Kommunalbestyrelsen tilbageholder desuden A-skat, lønmodtagerens eget bidrag til ATP, Arbejdsmarkedsbidrag samt øvrige lovpligtige bidrag efter de gældende regler. Kommunalbestyrelsen skal som arbejdsgiver betale sin andel af ATP og arbejdsmarkedspension, jf. ovenfor, samt feriepenge efter ferielovens regler.

Bidrag til arbejdsmarkedspension indbetales af kommunalbestyrelsen til personens egen pensionskasse, forsikringsselskab eller lignende, hvor det hidtidige pensionsbidrag er blevet indsat. Hvis dette ikke kan lade sig gøre, eller hvis der ikke tidligere er indbetalt til arbejdsmarkedspension, kan kommunalbestyrelsen oprette en pensionsordning, f.eks. i Kommunernes Pensionsforsikring, i et forsikringsselskab eller en

bank, efter forudgående aftale med den ansatte. Hvis det pga. den ansattes alder ikke er muligt at oprette en pensionsordning, og en sådan ikke eksisterer, kan pensionsbidraget udbetales med lønnen.

Opsigelse

197. Hvis ansættelsesforholdet ophører inden den aftalte periodes udløb, skal lønmodtagere, der har orlov fra deres arbejde, uden ugrundet ophold give deres tidligere arbejdsgiver meddelelse om, at arbejdet ønskes genoptaget. Dette skal ses i sammenhæng med reglerne om varsel i lov om lønmodtageres ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager. For ansatte, der ikke har orlov, og som uden gyldig grund opsiges ansættelsesforholdet i utide, finder de almindelige regler om selvforskyldt ledighed anvendelse. Spørgsmål herom rettes til Arbejdsdirektoratet.

Hvis ansættelsesforholdet af undskyldelige omstændigheder afbrydes i ansættelsesperioden, f.eks. på grund af den nærtståendes død, egen sygdom eller andre personlige forhold, der gør det umuligt at udføre pasnings- og omsorgsopgaverne, skal kommunalbestyrelsen udbetale løn til den ansatte i en måned efter udgangen af den måned, hvor ansættelsen ophører.

Eksempel

Malene har passet sin mand i 2 måneder, da han er alvorligt syg. Manden dør pludseligt den 6. august. Kommunalbestyrelsen skal derefter udbetale løn for hele august og september måned til Malene, med mindre hun ønsker og får mulighed for at vende tilbage til sin tidligere arbejdsplads inden udgangen af september – og dermed får en lønindtægt derfra.

Hvis Malene f.eks. starter på sin tidligere arbejdsplads den 15. september, ophører kommunalbestyrelsens forpligtelse til at betale løn, pension mv. fra denne dato.

Kapitel 47

Behov for aflastning, arbejdsmiljø mv.

198. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med tildeling af pasningsordningen foretage en konkret og individuel vurdering af behovet for pleje og omsorg, herunder om der samtidig skal stilles hjælp til rådighed efter andre bestemmelser. Det kan være hjælp i forbindelse med pleje- og omsorgsopgaver, der kræver mere end en person, aflastning og afløsning i pasningsperioden, nødvendige tekniske hjælpemidler for at arbejdet kan udføres forsvarligt mv.

Eksempel

Hanne er delvist lammet efter en hjerneblødning – og har omfattende hjælpebehov – og samtidig behov for kørsel og deltagelse ved behandling og genoptræning. Hendes mand ønsker i første omgang en pasningsordning i 3 måneder, så familien får mulighed for at vurdere, om Hanne kan passes i hjemmet i fremtiden.

Kommunalbestyrelsen vurderer, at alternativet til pasningsordningen er døgnophold udenfor hjemmet. Pasningsbehovet er spredt på mange opgaver i løbet af døgnet, og kommunalbestyrelsen bevilger derfor samtidig hjælp efter servicelovens § 83 om praktisk og personlig hjælp i hjemmet til hjælp i nattetimerne og 6 timer ugentligt i dagtimerne samt aflastning hver 3. weekend.

Arbejdsmiljø

Kommunalbestyrelsen skal vurdere, hvordan arbejdet kan udføres på forsvarlig vis – i overensstemmelse med de gældende regler om arbejdsmiljø ved arbejde i private hjem.

Afsnit IX

Hjælp i forbindelse med pasning af døende

Kapitel 48

Generelt

Pleje af døende

199. Efter kapitel 23 i serviceloven kan der gives hjælp i forbindelse med pasning af døende. Hjælpen omfatter plejevederlag og hjælp til dækning af udgifter til sygeplejeartikler og lignende.

200. Reglerne i servicelovens kapitel 23 omfatter alene hjælp i tilknytning til pleje af døende i eget hjem. Det karakteristiske ved pleje af døende er, at vægten flyttes fra behandling med helbredende sigte til omsorg og lindring. Indsatsen koncentrerer sig således om at forbedre livskvaliteten i et kortere tidsrum. Ordningen er ikke forbeholdt bestemte sygdomskategorier. Blandt de oftest forekommende sygdomme vil være kræftlidelser, men der kan også være tale om f.eks. langt fremskredne lunge/hjertesygdomme, nyresygdomme og andre lidelser.

Kapitel 49

Etablering af en plejeordning

Serviceloven:

§ 119. Personer, som passer en nærtstående, der ønsker at dø i eget hjem, er efter ansøgning berettiget til at få plejevederlag som nævnt i § 120. Det er en betingelse for at yde plejevederlag, at hospitalsbehandling efter en lægelig vurdering må anses for udsigtsløs, og at den syges tilstand ikke i øvrigt nødvendiggør indlæggelse eller forbliven på sygehus, eller ophold i plejehjem, plejebolig el.lign. Det er endvidere en betingelse, at den syge er indforstået med etableringen af plejeforholdet.

Stk. 2. En arbejdsgiver, der yder løn til en ansat under dennes fravær fra arbejdet i forbindelse med pasning af en nærtstående efter stk. 1, således at den ansatte ikke har en tabt arbejdsindtægt, er berettiget til at få udbetalt det beløb, som den ansatte ellers ville være berettiget til i plejevederlag efter § 120, stk. 1.

Kort levetid

201. Det er en generel betingelse for at give hjælp i forbindelse med pasning af døende efter kapitel 23, at en læge har fastslået, at hospitalsbehandling er udsigtsløs, og at prognosen er kort levetid, oftest 2 til 6 måneder. Der er dog ikke fastsat nogen bestemt tidsgrænse for, hvor længe der kan ydes hjælp

efter kapitel 23. Hjælp kan ydes, så længe lovens betingelser er opfyldt, herunder betingelsen om, at den døende er plejekrævende.

Forsvarligt

202. Lægen skal desuden vurdere, at den plejekrævenes tilstand ikke nødvendiggør indlæggelse eller forbliven på sygehus eller ophold i plejehjem, plejebolig o.l. Det skal altså være muligt og hensigtsmæssigt at pleje den døende i hjemmet. Der må med henblik herpå foretages en vurdering af patientens tilstand, ligesom det må sikres, at boligforholdene ikke udelukker muligheden for pleje i hjemmet.

Det er endvidere en forudsætning for etablering af plejeforholdet, at kommunalbestyrelsen vurderer, at plejeren kan løfte opgaven.

Plejekrævende

203. Det karakteristiske ved pleje af døende er, at vægten flyttes fra behandling med helbredende sigte til omsorg og lindring. Indsatsen koncentrerer sig således om at forbedre livskvaliteten i et kortere tidsrum. En plejeordning vil i de fleste tilfælde blive etableret i umiddelbar forlængelse af et sygehusophold. Det er dog ikke en forudsætning for at etablere en plejeordning, at den døende udskrives direkte fra sygehus til eget hjem.

Nærtstående

204. Som nærtstående anses f.eks. ægtefælle, samlever, børn, forældre og andre, der er så nært knyttet til den døende, at det vil være nærliggende, at denne person yder plejen. Der kan således ikke stilles krav om et egentligt slægtskabsforhold. Det er heller ikke en betingelse, at der har været fælles bopæl forud for plejeforholdets etablering.

Eget hjem

205. Det har ingen betydning, om plejeordningen etableres i den døendes hjem, eller om den døende tager ophold hos plejeren. Der vil således f.eks. kunne udbetales plejevederlag, når den døende tager ophold hos plejeren, uanset om den døende bevarer sin hidtidige bopæl eller ej.

Plejebolig, plejehjem o.l.

206. Plejevederlag kan ikke udbetales, når den døende bor i plejebolig, plejehjem, hospice o.l. Ophold i plejehjem, plejebolig, hospice o.l., hvor plejen i overvejende grad varetages af et tilknyttet døgnpersonale, sidestilles med indlæggelse eller forbliven på sygehus. Det er således en generel forudsætning for at etablere eller fortsætte en plejeordning, at den døendes tilstand ikke nødvendiggør ophold i institutionslignende boformer, hvor plejen varetages af et tilknyttet døgnpersonale.

Frivillig aftale

207. Den døende og den, der påtager sig plejeopgaven, skal være enige om, at der etableres en plejeordning i eget hjem. Det er en grundlæggende forudsætning for etablering af et plejeforhold, at det er baseret på frivillighed. Reglerne om plejevederlag må således ikke bruges som pressen over for nærtstående, som ikke mener, at de er i stand til at påtage sig plejeopgaven, eller over for den døende, som ikke selv ønsker at blive plejet af en nærtstående.

Information

208. Pleje af døende i hjemmet kan være en stor fysisk og psykisk belastende opgave. Det er derfor vigtigt, at den døende og den, der ønsker at påtage sig plejeopgaven, informeres grundigt om sygdommen, det forventede forløb og de hjælpemuligheder, der kan tilbydes under et plejeforløb i hjemmet.

Det er samtidig vigtigt, at plejeren og den døende informeres om forhold, der kan få økonomisk betydning, herunder særlige ønsker, som f.eks. valg af sikringsgruppe. I denne forbindelse bør kommunalbestyrelsen informere om muligheden for at skifte sikringsgruppe. Overflytning mellem sikringsgruppe 1 og 2 sker ved henvendelse til kommunalbestyrelsen med virkning 14 dage efter, kommunalbestyrelsen har modtaget skriftlig anmodning herom.

Kommunalbestyrelsen bør desuden informere plejeren om mulighederne for at få plejevederlag og om, hvor stort et beløb, der i givet fald kan udbetales.

Det er dog ikke en betingelse for at etablere en plejeordning, at plejeren modtager plejevederlag. Etablering af en plejeordning kan have betydning for muligheden for hjælp til sygeplejeartikler og lignende, se punkt 252.

Ekstra hjælp fra kommunen

209. Kommunalbestyrelsens almindelige tilbud om hjælp til syge og personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne skal også gives til døende, der plejes i hjemmet af en nærtstående. Kommunalbestyrelsen skal således oplyse om mulighederne for at få f.eks. personlig og praktisk hjælp, hjemmesygepleje, døgnpleje, hjælpemidler, boligændringer, smertebehandling og aflastningsophold. Selv om en nærtstående påtager sig plejeopgaven, vil der ofte være behov for, at kommunalbestyrelsen giver ekstra hjælp.

Samarbejde

210. Der bør lige fra plejeforholdets etablering være et nært samarbejde mellem den praktiserende læge, plejeren, den døende og kommunalbestyrelsen. Det kan være en fordel, at kommunalbestyrelsen udpeger en kontaktperson, som kan koordinere indsatsen. Det vil normalt også være en forudsætning for at kunne passe en døende i hjemmet, at der er mulighed for at få bistand fra læge og kommune uden for normale træffetider.

Kapitel 50

Ansøgning, udbetaling m.v.

Ansøgning om plejevederlag

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område

§ 9 b. ...

Stk. 2. Plejevederlag og hjælp til sygeplejeartikler og lign., jf. §§ 120 og 122 i lov om social service, udbetales af den kommune, hvori plejeforholdet finder sted.

211. Ansøgning om plejevederlag skal indgives til den kommune, som plejeforholdet ønskes etableret i. Når plejeforholdet er etableret, er det den kommune, hvori plejeforholdet finder sted, som skal udbetale plejevederlag og hjælp til sygeplejeartikler. Dette fremgår af § 9 b, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Der henvises til Socialministeriets vejledning af 3. oktober 2006 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Plejerer bor i udlandet, og den døende bor i Danmark

212. Enhver, der opholder sig lovligt i Danmark, har ret til hjælp efter serviceloven. En pårørende med bopæl i udlandet, som har mulighed for at tage lovligt ophold i Danmark, vil derfor kunne få plejevederlag ved pasning af en herboende døende.

Pårørende, der efter bestemmelser i EU-retten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, herunder reglerne om sygedagpenge, kan få plejevederlaget beregnet på grundlag af det sygedagpengebeløb, som de pågældende er berettiget til, se servicelovens § 120, stk. 1. Ellers vil den pårørende være berettiget til plejevederlagets basisbeløb, se lovens § 120, stk. 2.

Den døende bor i udlandet

213. Der kan som hovedregel ikke udbetales plejevederlag til pleje af en døende i udlandet. EU-retten betyder dog, at der i nogle tilfælde er ret til plejevederlag ved pasning af en døende, der bor inden for EU, EØS og Schweiz.

Hvis den døende bor inden for EU, EØS og Schweiz, og modtageren af plejevederlaget er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende og i medfør af forordning nr. 883/2004 er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, eller som pensionist har ret til sygeforsikring for dansk regning, vil fællesskabsrettens regler medføre, at plejevederlaget kan udbetales inden for EU, EØS og Schweiz.

Hjælpen ydes i dette tilfælde af plejerens opholdskommune. Kommunalbestyrelsen må indhente de nødvendige oplysninger til at behandle sagen fra den pågældende borger, som søger om plejevederlag. I det omfang dette ikke er muligt, kan kommunalbestyrelsen tage kontakt til myndighederne i det pågældende land. Ifølge forordning 1408/71, artikel 84, skal medlemsstaternes myndigheder og institutioner yde hinanden bistand med henblik på anvendelsen af denne forordning.

En døende med bopæl i udlandet kan efter forordning nr. 883/2004 have ret til hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter servicelovens § 122, hvis den døende i medfør af fællesskabsretten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring. Hjælpen ydes af bopælsstaten efter dennes lovgivning. Bopælsstaten vil da have mulighed for at rette et refusionskrav mod den danske stat. Hjælp efter § 122 til en døende i udlandet forudsætter altså, at denne ydelse også findes i bopælsstatens lovgivning. I modsat fald kan den døende få hjælpen udleveret under kortvarigt lovligt ophold i Danmark.

Pensionsstyrelsen vejleder om, hvorvidt en person er omfattet af dansk lovgivning under ophold eller bopæl i EU, EØS og Schweiz.

Både den døende og plejeren bor i udlandet

214. Det fremgår af de to foranstående punkter, at der i dette tilfælde kan være ret til plejevederlag, hvis den døende bor inden for EU, EØS og Schweiz området, og plejeren i medfør af fællesskabsretten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, eller som pensionist har ret til sygeforsikring for dansk regning.

Refusion til arbejdsgiveren

215. Plejevederlaget kan udbetales som refusion til arbejdsgiveren. En arbejdsgiver, der yder fuld løn til en ansat under dennes fravær fra arbejdet, således at den ansatte ikke har en tabt arbejdsindtægt, er berettiget til at få udbetalt det beløb, som den ansatte ellers ville være berettiget til i plejevederlag efter servicelovens § 120, stk. 1.

Kapitel 51

Tjenestefrihed m.v.

216. Lønmodtagere har en lovmæssig ret til fravær i forbindelse med pasning af døende efter servicelovens § 119, jf. lov om lønmodtagernes ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager.

217. Lønmodtagere har ret til fravær fra arbejdet i den eller de perioder, hvor lønmodtageren modtager plejevederlag i henhold til § 119 i lov om social service

Loven anvendes dog ikke, hvis lønmodtageren er omfattet af en kollektiv overenskomst, der giver tilsvarende rettigheder.

En lønmodtager, der ønsker at udnytte den lovmæssige ret til fravær, skal senest samtidig med indgivelse af ansøgning om plejevederlag til kommunalbestyrelsen give arbejdsgiveren meddelelse om det forventede tidspunkt for plejeorlovens påbegyndelse og om den forventede varighed af plejeorloven.

Lønmodtageren skal senest 2 hverdage efter den nærtståendes død underrette arbejdsgiveren om, hvornår arbejdet genoptages. Lønmodtageren har pligt til at genoptage arbejdet 14 dage efter den nærtståendes død, medmindre andet aftales med arbejdsgiveren.

I tilfælde af afbrydelse af plejeforholdet skal lønmodtageren underrette arbejdsgiveren herom hurtigst muligt og samtidig hermed underrette arbejdsgiveren om, hvornår arbejdet genoptages. Lønmodtageren har pligt til at genoptage arbejdet senest 14 dage efter plejeforholdets afbrydelse, medmindre andet aftales med arbejdsgiveren.

Loven om ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager, herunder ved pasning af døende efter servicelovens § 119, hører under Beskæftigelsesministeriet. Spørgsmål om disse regler skal derfor rettes til.

Kapitel 52

Beregning af plejevederlag, beskatning m.v.

Serviceloven:

§ 120. Plejevederlag efter § 119 udgør 1,5 gange det dagpengebeløb, som modtageren i tilfælde af egen sygdom ville have ret til efter lov om sygedagpenge, jf. dog stk. 2. Selvstændigt erhvervsdrivende, der ikke er tilmeldt den frivillige forsikring, eller som i henhold til den frivillige forsikring har ret til dagpenge fra tredje fraværsdag, kan få udbetalt plejevederlag fra første fraværsdag. Plejevederlaget kan ikke overstige den hidtidige indtægt, jf. § 47 i lov om sygedagpenge.

Stk. 2. Personer, som ikke er berettiget til plejevederlag efter stk. 1, får udbetalt 11.609 kr. månedligt i plejevederlag. Personer, som er berettiget til plejevederlag efter stk. 1, kan vælge i stedet at få udbetalt et plejevederlag som anført i 1. pkt. Plejevederlaget kan i dette tilfælde, jf. 1. og 2. pkt., ikke udbetales sammen med en anden offentlig forsørgelsesydelse. Hvis flere personer deles om plejeopgaven, nedsættes beløbet svarende til den pågældendes forholdsmæssige andel af plejeopgaven.

Stk. 3. Hvis flere personer deles om plejeopgaven, kan det samlede plejevederlag ikke overstige 1,5 gange det maksimale sygedagpengebeløb efter § 50, stk. 1, i lov om sygedagpenge.

Stk. 4. I ganske særlige tilfælde kan kommunalbestyrelsen beslutte at yde plejevederlag med et højere beløb end anført i stk. 1-3.

Generelt

218. Plejevederlaget udgør enten et beløb, som beregnes ud fra det dagpengebeløb, som plejeren ville være berettiget til i tilfælde af egen sygdom, se lovens § 120, stk.1, eller et i loven fastsat beløb på 13.340 kr. i 2010-niveau (basisbeløbet), se lovens § 120, stk. 2. Personer, der er berettiget til at få beregnet plejevederlag på grundlag af sygedagpengebeløbet, kan vælge i stedet at få udbetalt basisbeløbet, hvis dette skønnes mere fordelagtigt.

Personer, der ikke er berettiget til sygedagpenge i tilfælde af egen sygdom, får udbetalt basisbeløbet. Hvis de forud modtog en anden offentlig forsørgelsesydelse, som f.eks. social pension, efterløn mv. forudsættes denne at ophøre i den periode, hvor de modtager plejevederlag.

Kapitel 53

Beregning af plejevederlag når plejeren har ret til sygedagpenge

Beregning

219. Plejevederlaget udgør 1,5 gange det beløb, som modtageren i tilfælde af egen sygdom ville være berettiget til efter § 50, stk. 1, i lov om sygedagpenge. Plejevederlaget kan dog ikke overstige plejerens hidtidige indtægt opgjort efter § 47 i lov om sygedagpenge. Plejevederlagets størrelse er uafhængigt af plejerens eller den døendes økonomiske forhold.

Arbejdsledige

220. Arbejdsledige modtager det samme beløb i sygedagpenge, som de kunne have modtaget i dagpenge fra deres arbejdsløshedskasse. Plejevederlaget kan ikke overstige den hidtidige indtægt. Arbejdsledige vil derfor modtage et plejevederlag, der svarer til det beløb, som de hidtil har modtaget i arbejdsløshedsdagpenge. Da der skal betales arbejdsmarkedsbidrag af plejevederlag, men ikke af arbejdsløshedsdagpenge, vil det udbetalte beløb dog være mindre. Hvis der skønnes fordelagtigt, vil den arbejdsledige kunne vælge i stedet at få udbetalt basisbeløbet efter servicelovens § 120, stk. 2.

Pasning af nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom

221. En person, der passer en nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom efter servicelovens § 118, er ansat af kommunalbestyrelsen. Den pågældende er i tilfælde af egen sygdom berettiget til sygedagpenge beregnet på grundlag af indtægten i dette ansættelsesforhold. Såfremt den pågældende overgår til at modtage plejevederlag efter servicelovens § 119, vil den pågældende være berettiget til et plejevederlag beregnet på grundlag af det sygedagpengebeløb, som pågældende ville være berettiget til i tilfælde af egen sygdom. Dette sygedagpengebeløb beregnes på grundlag af indtægten i den forudgående § 118-periode. Plejevederlaget kan ikke overstige den hidtidige indtægt, som i dette tilfælde er indtægten i § 118-perioden.

Deltidspleje

222. Hvis en nærtstående nedsætter sin arbejdstid for at udføre plejeopgaven, beregnes plejevederlaget forholdsmæssigt svarende til den nedsatte arbejdstid.

Feriepenge

223. Plejeren optjener ikke feriepenge i plejeperioden, da der ikke er tale om et ansættelsesforhold.

Kapitel 54

Om ret til sygedagpenge

Arbejdsmarkedsstyrelsen

224. Reglerne om sygedagpenge hører under Beskæftigelsesministeriet (Arbejdsmarkedsstyrelsen). Der henvises til lov om sygedagpenge. Spørgsmål herom skal derfor rettes til Arbejdsmarkedsstyrelsen. Nedenfor er alene anført nogle hovedpunkter vedrørende disse regler, som derfor ikke kan danne grundlag for sagsbehandlingen.

Personkreds

225. Ret til at modtage sygedagpenge fra kommunalbestyrelsen i tilfælde af egen sygdom har lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende, der opfylder kravet om uarbejdsdygtighed og beskæftigelseskravet i sygedagpengeloven.

Personer, der modtager løn under sygdom, f.eks. funktionærer, er også berettiget til plejevederlag.

Selvstændigt erhvervsdrivende har ret til plejevederlag fra første hele fraværsdag i plejeperioden. Det er ikke en betingelse, at den selvstændige har tegnet en frivillig sygedagpengeforsikring.

Beskæftigelseskrav for lønmodtagere

226. Ret til sygedagpenge fra kommunen har lønmodtagere, se sygedagpengelovens § 32, stk. 1, der

- har været tilknyttet arbejdsmarkedet uafbrudt i de seneste 13 uger før sygdommens indtræden og i denne periode har været beskæftiget i mindst 120 timer samt ikke har ret til dagpenge fra arbejdsgiveren for samme periode og beskæftigelsesforhold, eller
- hvis uarbejdsdygtigheden ikke var indtrådt, ville have været berettiget til arbejdsløshedsdagpenge eller en ydelse, der træder i stedet herfor, se lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., eller
- inden for den seneste måned har afsluttet en erhvervsmæssig uddannelse af mindst 18 måneders varighed, eller
- er elever i lønnet praktik i en uddannelse, der er reguleret ved eller i henhold til lov, eller
- er ansat i fleksjob, jf. kapitel 13 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Ved vurderingen af om beskæftigelseskravet i sygedagpengelovens § 32, stk. 1, er opfyldt, bortses fra perioder på indtil 2 år, hvor der er ydet plejevederlag, jf. sygedagpengelovens § 32, stk. 2.

Beskæftigelseskrav for selvstændigt erhvervsdrivende

227. For selvstændigt erhvervsdrivende, herunder medarbejdende ægtefæller, er det en betingelse for retten til sygedagpenge, at den pågældende har drevet selvstændig erhvervsvirksomhed i mindst 6 måneder inden for de sidste 12 måneder, heraf den seneste måned før fraværet, se sygedagpengelovens § 42, stk. 1.

Den selvstændige erhvervsvirksomhed skal være udøvet i mindst halvdelen af den normale overenskomstmæssige arbejdstid.

Ved vurderingen af om beskæftigelseskravet i sygedagpengelovens § 42, stk. 1, er opfyldt, bortses fra perioder på indtil 2 år, hvor der er ydet plejevederlag, jf. sygedagpengelovens § 42, stk. 2.

Om indtægtsgrundlaget ved beregning af sygedagpenge for lønmodtagere

228. Efter sygedagpengelovens § 47, stk. 1, beregnes sygedagpengene som hovedregel på grundlag af det ugentlige timetal og den timefortjeneste, som lønmodtageren ville være berettiget til under sygefraværet efter betaling af arbejdsmarkedsbidrag. I timefortjenesten indgår foruden grundlønningen sædvanlige tillæg, f.eks. personlige tillæg m.v. Derimod omfatter timefortjenesten ikke feriegodtgørelse, pensionsbidrag og ATP-bidrag.

Der betales arbejdsmarkedsbidrag af plejevederlaget. Det forhold, at grundlaget for beregningen af plejevederlaget (via sygedagpengene) er en timeindtægt efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag, har ikke betydning for spørgsmålet om, hvorvidt der skal betales arbejdsmarkedsbidrag af plejevederlaget.

Om indtægtsgrundlaget ved beregning af sygedagpenge for selvstændige

229. Sygedagpenge til selvstændigt erhvervsdrivende, herunder medarbejdende ægtefæller, beregnes på grundlag af arbejdsfortjenesten ved erhvervsvirksomheden. Som dokumentation for arbejdsfortjenesten anvendes skattemyndighedernes årsopgørelse for det seneste regnskabsår.

Når den selvstændige kun har drevet virksomhed i en kortere periode og derfor ikke har kunnet indgive selvangivelse som selvstændig for et helt regnskabsår, anvendes som dokumentation enten den seneste årsopgørelse som lønmodtager eller et revisorattesteret regnskab for virksomheden, som er opgjort efter de samme principper som årsopgørelsen.

Kapitel 55

Beregning af plejevederlaget når plejeren ikke har ret til sygedagpenge

Fast beløb

230. Når plejeren ikke er berettiget til sygedagpenge, udgør plejevederlaget et fast beløb (basisbeløbet), se servicelovens § 120, stk. 2. Beløbet er et skattepligtigt. Personer, der er berettiget til at få beregnet plejevederlag på grundlag af sygedagpengebeløbet, kan vælge i stedet at få udbetalt basisbeløbet.

Samordning med andre offentlige forsørgelsesydelse

231. Basisbeløbet kan ikke udbetales sammen med en anden offentlig forsørgelsesydelse, f.eks. social pension, efterløn m.v., som ikke er betinget af, at modtageren skal udnytte sine arbejdsmuligheder. Modtager ansøgeren en anden forsørgelsesydelse, skal udbetalingen heraf derfor ophøre i den periode, hvor der udbetales plejevederlag. Ansøgeren overgår dermed fra den hidtidige forsørgelsesydelse til at være modtager af plejevederlag. Det kan have afledte konsekvenser. Ydelser, der forudsætter, at pågældende modtager en anden offentlig forsørgelsesydelse (som bortfalder), vil dermed også bortfalde. F.eks. vil en folkepensionist, der overgår til at modtage plejevederlag, ikke kunne modtage boligydelse samtidig med plejevederlaget. Hvis der er en anden folkepensionist i husstanden, kan husstanden dog fortsat modtage boligydelse.

Oplysningspligt

232. En ansøger om plejevederlag har pligt til at oplyse kommunalbestyrelsen om, hvorvidt pågældende modtager andre forsørgelsesydelser. Ansøgeren har også oplysningspligt over for den myndighed, som hidtil har udbetalt den pågældende forsørgelsesydelse. Kommunalbestyrelsen skal gøre ansøgeren opmærksom på denne oplysningspligt.

Udbetalingsregler

233. Der er ikke fastsat regler om, hvordan plejevederlaget udbetales. Kommunalbestyrelsen kan således tilrettelægge udbetalingen på den måde, der skønnes mest hensigtsmæssig. Kommunalbestyrelsen kan herunder bestemme, om udbetalingen skal ske forud eller bagud. Udbetalingen kan ske, når der er truffet

afgørelse om bevilling af plejevederlag, og betingelserne for udbetaling heraf i øvrigt er til stede (f.eks. at plejeren ikke modtager en anden forsørgelsesydelse).

Særligt vedrørende samordning med social pension

234. I § 38 a i lov om social pension og i § 37 a i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. er fastsat, at pensionsudbetalingen standser med virkning fra den 1. i måneden efter, at der er bevilget plejevederlag. Det er en forudsætning, at der kan udbetales plejevederlag fra tidspunktet for ophøret af pensionsudbetalingen.

Udbetalingen af pension genoptages med virkning fra den 1. første i den måned, hvor den døende dør, eller modtageren af plejevederlag anmoder herom. Derved sikres det, at plejeren har ret til efterlevelseshælp, hvis der var tale om to gifte eller samlevende pensionister. Ligeledes vil den pågældende kunne være berettiget til boligydelse i den måned.

Hvis der er udbetalt plejevederlag for dødsfaldsmåneden, skal dette tilbagebetales. Der kan dog ikke kræves tilbagebetalt mere, end der er dækning for i den pågældende måneds pension.

Genoptagelse af pensionsudbetalingen sker uden ansøgning. Pensionssagen skal således ikke genoptages i forbindelse med, at pensionsudbetalingen genoptages.

Rådgivning

235. Det kan i nogle tilfælde være vanskeligt at overskue, om det er mere fordelagtigt at modtage plejevederlag end en anden offentlig forsørgelsesydelse. Det vil f.eks. ofte gælde for folkepensionister, da der skal tages hensyn til konsekvenserne for pågældendes boligydelse, varmetillæg og andre ordninger, som forudsætter, at pågældende modtager pension. Det samme kan gøre sig gældende i forhold til andre offentlige forsørgelsesydelser. I den forbindelse er kommunalbestyrelsen forpligtet til at rådgive den pågældende om, hvad der er mest fordelagtigt for den enkelte.

Flere deler plejeopgaven

236. Hvis en person deler plejeopgaven med andre nærtstående, nedsættes plejevederlaget (basisbeløbet) svarende til den pågældendes forholdsmæssige andel af plejeopgaven.

Hvis en person, som ikke deler plejeopgaven med andre nærtstående, men på grund af f.eks. fortsat erhvervsarbejde efter kommunalbestyrelsens konkrete vurdering kun påtager sig en vis andel af plejeopgaven, nedsættes plejevederlaget (dvs. basisbeløbet) tilsvarende forholdsmæssigt.

Kapitel 56

Fælles beregningsregler, skat, arbejdsmarkedsbidrag m.v.

Maksimumsgrænse for det samlede plejevederlag

237. Hvis flere personer udfører plejeopgaven, kan det samlede plejevederlag ikke overstige et beløb, der svarer til 1,5 gange det højeste beløb efter sygedagpengelovens § 50, stk. 1, se dog punkt 219.

En overskridelse af maksimumsgrænsen vil kun kunne forekomme, hvis en del af plejeopgaven varetages af personer, der modtager hjælp efter servicelovens § 120, stk. 1, dvs. får beregnet plejevederlag med udgangspunkt i sygedagpengereglerne. Disse personers samlede plejevederlag reduceres svarende til overskridelsen. Plejevederlaget til personer, der modtager en andel af basisbeløbet, svarende til deres andel af plejeopgaven, se punkt 236, berøres ikke.

Undtagelsesvis højere beløb

238. Kommunalbestyrelsen kan i ganske særlige tilfælde beslutte at udbetale et plejevederlag, der er højere end 1,5 gange det højeste sygedagpengebeløb. Kommunalbestyrelsen afgør efter en konkret

vurdering, om der foreligger særlige forhold. Som eksempler kan nævnes store forsørgerbyrder eller andre høje, faste og rimelige udgifter, som ellers kunne hindre ansøgeren i at pleje den døende.

Dækning af plejerens udgifter

239. Plejeren kan ikke få dækket udgifter, som pågældende måtte have i tilknytning til plejeopgaven, f.eks. udgifter til kørsel.

Skat m.v.

240. Plejevederlaget udbetales af kommunalbestyrelsen, men der er ikke tale om et ansættelsesforhold med kommunalbestyrelsen som arbejdsgiver. Kommunalbestyrelsen skal dog alligevel indeholde A-skat og arbejdsmarkedsbidrag. Kommunalbestyrelsen skal ikke trække ATP-bidrag i plejevederlaget, da der ikke skal betales ATP-bidrag af plejevederlag. Plejevederlaget er skattepligtigt og skal derfor selvangives.

Det forudsættes, at de sociale myndigheder oplyser skattemyndighederne om det udbetalte plejevederlag.

Kapitel 57

Ophør af plejeforhold og plejevederlag

Serviceloven:

§ 121. Retten til plejevederlag ophører ved plejeforholdets afslutning. Ved den plejekrævenes død bevares retten til plejevederlag i indtil 14 dage efter dødsfaldet. Den plejekrævenes indlæggelse af kortere varighed på sygehus eller lignende medfører ikke i sig selv bortfald af plejevederlag.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan undtagelsesvis træffe afgørelse om ophør af retten til plejevederlag, hvis pleje i hjemmet ikke fortsat kan anses for hensigtsmæssig.

Ophør ved dødsfald

241. Plejevederlaget ophører ved den plejekrævenes død. Plejeren har dog ret til at få udbetalt plejevederlag indtil 14 dage efter dødsfaldet.

Baggrunden for denne bestemmelse er, at det ikke kan forventes, at plejeren begynder at arbejde umiddelbart efter dødsfaldet. Hvis plejeren begynder at arbejde før udløbet af 14 dages-perioden ophører udbetalingen af plejevederlag.

Ophør af andre grunde

242. Udbetaling af plejevederlag kan bringes til ophør, når betingelserne for ydelse af plejevederlag ikke længere er til stede.

Det forhold, at den døendes situation tilsyneladende er stabiliseret (pågældende bliver ikke dårligere), eller at tilstanden har strakt sig væsentligt udover det oprindeligt forventede tidsrum, kan ikke i sig selv begrunde, at plejevederlaget bringes til ophør. Det afgørende er i den forbindelse vurderingen af, hvorvidt det fortsat efter en lægelig bedømmelse gælder, at prognosen er kort levetid (oftest 2-6 måneder).

Det er ligeledes en betingelse, at den døende fortsat har et behov for pleje og omsorg. Det kommer an på en konkret vurdering, om dette er opfyldt.

Hvis plejeforholdet ophører af andre grunde end den plejekrævendes død, ophører plejevederlaget, når plejeforholdet afsluttes.

Plejeren og den plejekrævende kan til hver en tid og uden varsel bringe plejeforholdet til ophør. Kommunalbestyrelsen kan desuden undtagelsesvis beslutte, at plejevederlaget skal ophøre, hvis det viser sig, at pleje i hjemmet ikke mere kan anses for hensigtsmæssig; f.eks. fordi det skønnes for uforsvarligt.

Midlertidig indlæggelse

243. Selv om plejen foregår i hjemmet, kan der blive behov for, at den døende indlægges midlertidigt, f.eks. som led i aflastning. Efter servicelovens § 84 skal kommunalbestyrelsen sørge for tilbud om afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Kortvarige ophold i sygehus, plejebolig, plejehjem o.l., medfører ikke i sig selv, at plejevederlaget bortfalder. Der kan ikke fastsættes nogen bestemt tidsgrænse for længden af et kortere ophold. Det må bero på en konkret vurdering, hvori kan indgå, om indlæggelsen sker med udskrivning til videre plejeforhold for øje.

Kapitel 58

Anden hjælp i stedet for plejevederlag

Andre muligheder i serviceloven m.v.

244. Hvis den nærtstående ikke ønsker at få plejevederlag, kan kommunalbestyrelsen eventuelt yde hjælp efter andre bestemmelser:

- a) *Den døende kan ansætte den pårørende.* Hvis den døende modtager personlig og praktisk hjælp i mere end 20 timer om ugen, er der mulighed for, at den døende efter servicelovens § 95, stk. 2, kan få udbetalt et kontant beløb i stedet for at få naturaliehjælp. Personkredsen for servicelovens § 95, stk. 2, er personer med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Den døende kan herefter selv ansætte en person - f.eks. en pårørende - til at udføre opgaverne.
- b) *Den døende kan selv udpege hjælperen.* Der er også mulighed for, at den døende vælger at gøre brug af retten til selv at udpege en person til at udføre personlig eller praktisk hjælp, se servicelovens § 94. Den udpegede person skal godkendes og ansættes af kommunalbestyrelsen.

Både løsning a. og b. indebærer, at den pårørende overtager de opgaver, som plejepersonalet ellers skulle udføre. Vedkommende påtager sig dermed et ansvar for at levere den nødvendige personlige og praktiske hjælp til den døende i overensstemmelse med afgørelsen om den tildelte hjælp. Kommunalbestyrelsens visitator bør nøje vurdere, om det vil være hensigtsmæssigt at vælge disse løsninger som følge af det ansvar, der følger af at være henholdsvis arbejdsgiver og arbejdstager.

- c) *Merudgiftsydelse.* I nogle situationer vil det også være muligt at kompensere den døende via særlige tilskud. Efter servicelovens § 100 yder kommunalbestyrelsen hjælp til dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse til personer mellem 18 år og folkepensionsalderen (der i dag er 65 år) med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når merudgiften er en følge af den nedsatte funktionsevne. Med varigt nedsat funktionsevne forstås en langvarig lidelse, hvis konsekvenser for den enkelte er af indgribende karakter i den daglige tilværelse, og som medfører, at der må sættes ind med betydelige hjælpeforanstaltninger.
- d) *Plejetillæg.* Personer, der får førtidspension efter de regler, der var gældende før 1. januar 2003, er ikke berettiget til merudgiftsydelse, med mindre de tillige er bevilget personlig hjælpeordning efter servicelovens § 96. De kan i stedet søge om et plejetillæg efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. Plejetillæg kan tilkendes personer i alderen

18 år til folkepensionsalderen (der i dag er 65 år), der har fået tilkendt pension efter de regler, der var gældende før 1. januar 2003. Plejetillæg udbetales med en fast ydelse, som den berettigede selv kan disponere over til dækning af behovet. Plejetillægget tildeles efter en konkret vurdering af plejebehovet sammenholdt med den hjælp, der i øvrigt ydes den pågældende.

De ovenfor nævnte andre muligheder for hjælp er ikke udtømmende, f.eks. kan der være mulighed for hjælp efter servicelovens kapitel 22 om pasning af nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom, og efter servicelovens § 42 om hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste ved pasning af børn med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse.

Kapitel 59

Hjælp til sygeplejeartikler og personlig og praktisk hjælp

Serviceloven:

§ 122. Kommunalbestyrelsen kan, såfremt udgiften ikke dækkes på anden vis, yde hjælp til sygeplejeartikler og lign., når

- 1) nærtstående i forbindelse med et etableret plejeforhold, jf. § 119, passer en døende,
- 2) kommunen varetager plejen helt eller delvis eller kommunalbestyrelsen yder tilskud efter § 95 til hjælp, som familien selv antager, eller
- 3) et hospice varetager plejen.

Stk. 2. Hjælpen ydes uden hensyn til den pågældendes eller familiens økonomiske forhold.

Formål

245. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at døende personer, som ønsker at blive plejet i hjemmet, ikke påføres udgifter til sygeplejeartikler og lignende, som de ikke ville have haft under indlæggelse på sygehus.

Udtrykket »kan yde hjælp« i lovteksten skal ikke forstås sådan, at kommunalbestyrelsen frit kan vælge, om den vil yde hjælp til nogle af de ydelser, som er omfattet af § 122. Udtrykket »kan yde hjælp« skal forstås således, at hjælpen skal ydes efter en konkret, individuel vurdering af, om betingelserne er opfyldt, herunder om hjælpen er sagligt begrundet sammenholdt med bestemmelsens formål. Der henvises til bemærkningerne til L 54 fremsat d. 1. november 1989 samt til Ankestyrelsens afgørelse C 51-03.

Efter § 122 kan der ydes hjælp til sygeplejeartikler og lignende uden hensyn til den døendes og familiens økonomiske forhold.

Personkreds

246. Hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter servicelovens § 122 kan ydes til plejekrævende personer, som vælger at dø i eget hjem eller i et hospice.

Hospice

247. Hospice er en institution, som yder pleje og omsorg til alvorligt syge og døende. Et selvejende hospice, som har indgået driftsoverenskomst med regionsrådet, skal i medfør af sundhedsloven yde

vederlagsfri behandling og pleje, herunder sørge for sygeplejeartikler, medicin m.v. Ophold på et hospice med driftsoverenskomst er således at sidestille med sygehusophold. Der kan ikke ydes plejevederlag, når den døende opholder sig på hospice.

Eget hjem

248. Der kan gives hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter servicelovens § 122 til døende, der plejes i hjemmet af nærtstående i forbindelse med et etableret plejeforhold efter lovens § 119. Det er uden betydning, om plejeren modtager plejevederlag. Hjælpen kan også ydes, når kommunalbestyrelsen helt eller delvis varetager plejeopgaven eller yder tilskud efter § 95 i serviceloven til hjælp, som familien selv antager.

Plejehjem, plejebolig o.l.

249. Beboere i plejehjem, plejebolig eller lignende, hvor plejen i overvejende grad varetages af et tilknyttet døgnpersonale, har ikke ret til hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter § 122, da der kun kan ydes hjælp i tilknytning til pleje af personer, der vælger at dø i eget hjem eller hospice.

Ikke hjælp til medicin efter servicelovens § 122

250. Der kan ikke efter servicelovens § 122 ydes hjælp til dækning af medicinudgifter. Hjælp hertil ydes efter sundhedsloven.

Hjælp til medicin efter sundhedsloven

251. I medfør af sundhedslovens § 148 kan personer, der vælger at dø i eget hjem, herunder på plejehjem eller plejebolig, efter ansøgning fra den behandlende læge til Lægemiddelstyrelsen få bevilliget hjælp til køb af lægeordineret medicin (terminaltilskud). Det er i den forbindelse en forudsætning, at lægen har fastslået, prognosen er kort levetid, og at sygehusbehandling med henblik på helbredelse er udsigtsløs.

Såfremt en person er tildelt terminaltilskud af Lægemiddelstyrelsen, modtager vedkommende 100 pct. tilskud til køb af lægeordnede lægemidler (både håndkøbslægemidler og receptpligtige lægemidler). Baggrunden for denne hjælp til lægeordineret medicin er, at alvorligt syge og døende, som ønsker at blive plejet i eget hjem, ikke skal påføres medicinudgifter, som de ikke ville have haft under indlæggelse på sygehus.

Omfanget af den døendes plejebestand er i øvrigt ikke afgørende for at opnå terminaltilskud efter sundhedslovens 148.

Sygeplejeartikler o.l.

252. Hjælp til udgifter til sygeplejeartikler og lignende (f.eks. sondeernæring og ernæringspræparater) ydes efter et konkret skøn i hvert enkelt tilfælde. I skønnet indgår en vurdering af, om den ansøgte hjælp ville være blevet givet under indlæggelse på sygehus. Der kan ydes hjælp til egenudgiften til f.eks. sondeernæring, ekstra vask af tøj og sengelinned. Ved hjælp til f.eks. egenbetalingen til sondeernæring kan ikke fratrækkes sparede kostudgifter.

Der kan også ydes hjælp til egenudgiften til fysioterapi og psykologisk bistand, hvis denne hjælp kan antages at ville være blevet givet til den døende under indlæggelse på sygehus.

Hjælp til egenudgiften

253. Der kan kun ydes hjælp efter servicelovens § 122 til udgifter, som ikke dækkes efter anden lovgivning. Det betyder, at der kun kan ydes hjælp efter denne bestemmelse til den pågældendes egen andel af udgiften til sygeplejeartikler og lignende. Der kan kun ydes tilskud efter § 122 til den del af udgiften, som ikke kan dækkes efter f.eks. sundhedsloven eller fra Sygeforsikringen Danmark.

Hvis betingelserne er opfyldt for at få hjælp til udgifter til sygeplejeartikler o.l. efter § 122, skal kommunalbestyrelsen dog ikke vurdere, om der kan gives hjælp til disse udgifter efter §§ 14 og 14 a i lov om social pension (personligt tillæg, helbredstillæg), eller §§ 17 og 18 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. (personligt tillæg, helbredstillæg), servicelovens § 112 (hjælpemidler m.v.) eller aktivlovens § 81 (enkeltudgifter). Lovens § 122 går forud for de nævnte bestemmelser.

Personlig og praktisk hjælp

254. For personlig og praktisk hjælp efter reglerne i servicelovens kapitel 16, der ydes i tilslutning til pleje af døende, kræves der ikke betaling for udgifter til personale, uanset om den tildelte hjælp er midlertidig eller varig, se servicelovens § 161 og Socialministeriets bekendtgørelse nr. 616 af 15. juni 2006 om betaling for generelle tilbud og tilbud om personlig og praktisk hjælp m.v.

Hjælpemidler

255. Hvis den døende får behov for hjælpemidler eller hjælp til boligindretning, kan denne hjælp ydes efter reglerne i servicelovens §§ 112 og 116. Personer, der får hjælp efter kapitel 23, må anses for at opfylde betingelserne i §§ 112 og 116 om varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Et hospice forudsættes at have de redskaber, hjælpemidler og lignende til rådighed, som normalt anvendes i forbindelse med ophold, pasning og pleje af døende i plejehjem, plejebolig o.l. Sådanne hjælpemidler kan således ikke ydes efter servicelovens § 112 til døende, der passes i et hospice.

Hjælpemidler, som den døende herudover har behov for, kan ydes efter servicelovens § 112, såfremt betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Kapitel 60

Særligt om opholdskommune, mellemkommunal refusion og finansiering

Opholdskommune

256. Den sociale lovgivnings almindelige bestemmelser om opholdskommune og mellemkommunal refusion fremgår af retssikkerhedslovens kapitel 3.

Plejevederlag og anden hjælp efter servicelovens kapitel 23 udbetales af den døendes opholdskommune, da det er den døendes forhold, som er afgørende for, om der kan gives hjælp.

Hvis den døende tager ophold i en anden kommune for at blive plejet i plejerens hjem, men beholder sin egen bopæl, anses plejerens opholdskommune som den døendes midlertidige opholdskommune. Den midlertidige opholdskommune yder hjælp til plejevederlag m.v. efter servicelovens kapitel 23. Det følger af retssikkerhedslovens § 9 b, stk. 2.

Hvis den døende har bopæl uden for Danmark, ydes plejevederlaget af plejerens opholdskommune, se nærmere herom i vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven.

Hvis både den døende og plejeren har bopæl uden for Danmark, udbetales plejevederlaget af den kommune i Danmark, som plejeren hører til. For så vidt angår opholdskommune for personer med bopæl i udlandet henvises til §§ 5-8 i bekendtgørelse nr. 1121 af 27. september 2010 om retssikkerhed og administration på det sociale område

En døende med bopæl i udlandet kan efter forordning nr. 883/2004 have ret til hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter servicelovens § 122, hvis den døende i medfør af fællesskabsretten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring. Hjælpen ydes af bopælsstaten efter dennes lovgivning. Bopælsstaten vil da have mulighed for at rette et refusionskrav mod den danske stat.

Ansøgning om plejevederlag skal indgives til den kommune, som plejeforholdet ønskes etableret i. Hvis den døende har bopæl uden for Danmark, indgives ansøgningen til plejerens opholdskommune.

Mellemkommunal refusion

257. En eventuel midlertidig opholdskommune, se ovenfor, kan få sine udgifter til plejevederlag m.v. refunderet af opholdskommunen, jf. retssikkerhedslovens § 9 c, stk. 6, og punkt 307 i vejledning af 3. oktober 2006 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Finansiering

258. Udgifterne til hjælp efter kapitel 23 finansieres af kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 173. I de tilfælde, hvor udgifterne til hjælp og støtte for en person under 67 år i en konkret sag overstiger en vis årlig udgift, refunderer staten en vis del af udgiften, jf. servicelovens § 176, stk. 1.

Afsnit X

Særlige klage og tilsynsregler

Kapitel 61

Særlige klageregler

259. Reglerne om klageadgang findes i retssikkerhedslovens kapitel 10 og servicelovens § 166, som henviser til retssikkerhedsloven. Hovedreglen er, at afgørelser efter serviceloven kan indbringes for Det Sociale Nævn, medmindre andet er bestemt i loven. Der kan læses mere om disse klageregler i vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område samt til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven. I dette kapitel gives alene en oversigt over de særlige klageregler, der findes i forhold til personlig og praktisk hjælp.

Klage over magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten

260. Der henvises til Socialministeriets vejledning om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne, servicelovens § 82 og kapitel 24.

Særlige klageregler i forhold til frit valg af levering af personlig og praktisk hjælp

261. Udgangspunktet for reglerne om frit valg af leverandør af personlig og praktisk hjælp er, at der ikke må ske konkurrenceforvridning mellem leverandører. I tilfælde, hvor der er begrundet tvivl om, hvorvidt dette princip er overholdt, eller reglerne om frit leverandørvalg er overtrådt på anden vis, har leverandøren flere klagemuligheder. Nedenfor beskrives disse muligheder.

Det bemærkes generelt, at en leverandør – inden vedkommende eventuelt retter henvendelse til en anden (klage)myndighed – altid bør rette henvendelse til forvaltningen eller kommunalbestyrelsen i den kommune, som leverandøren har indgået eller ønsker at indgå kontrakt med. Herved får kommunalbestyrelsen mulighed for at genoverveje sine beslutninger, inden en egentlig klageprocedure iværksættes.

Klage over fastsættelse af priskrav og efterbetaling

262. Klage over, at de fastsatte priskrav (§ 91) indeholder konkurrenceforvridende støtte rettes til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, der er sekretariat for Konkurrencerådet. Klage over manglende eller forkert beregnet efterbetaling (§ 91, stk. 9) kan ligeledes rettes til Konkurrencerådet via Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Konkurrencerådet kan ifølge konkurrenceloven undersøge, hvorvidt en offentlig myndighed tilbyder private leverandører af ydelser omfattet af frit valg en afregningspris, der er fastsat i overensstemmelse med regler fastsat i anden lovgivning om frit valg.

Hvis afregningsprisen er lavere eller skønnes lavere end den pris, som den offentlige myndighed skulle have anvendt efter de pågældende regler for frit valg, kan Konkurrencerådet udstede påbud til den offentlige myndighed om, at den offentlige myndighed skal

- 1) ophøre med at beregne og fastsætte afregningspriser, der er i strid med reglerne for frit valg,
- 2) anvende bestemte beregningsgrundlag, beregningsmetoder eller afregningspriser over for private leverandører af ydelser omfattet af frit valg og
- 3) efterbetale et beløb til private leverandører af ydelser omfattet af frit valg, der svarer til forskellen mellem den afregningspris, som myndigheden har anvendt, og den afregningspris, som myndigheden burde have anvendt, jf. nr. 1.

Klage over fastsættelse af kvalitetskrav

263. En klage over, at der stilles forskellige kvalitetskrav til leverandørerne, og at der derfor sker en forskelsbehandling af leverandørerne, vil i visse tilfælde være omfattet af konkurrenceloven. Henvendelse herom kan ske til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Tidligere afgørelser om dette emne kan findes på www.konkurrenceogforbrugerstyrelsen.dk.

Andre spørgsmål om lovligheden af kommunalbestyrelsens fastsættelse af kvalitetskrav kan indbringes for den tilsynsførende direktør for statsforvaltningen, jf. lov om kommunernes styrelse § 47, stk. 2. Der henvises til afsnit 11.2. Hvis statsforvaltningen beslutter, at der er grundlag for at rejse en tilsynssag, vil denne kunne tage stilling til, om fastsættelsen af kvalitetskravene er i overensstemmelse med lovgivningen, herunder om reglerne i bekendtgørelsen generelt er opfyldt. Se www.statsforvaltning.dk.

Klage over udbud af ydelser

264. En virksomhed kan klage til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen eller Klagenævnet for Udbud over et offentligt udbud, hvis der er grund til at tro, at udbudsreglerne ikke er overholdt.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er et uformelt klageorgan, der på en uformel måde søger at rette op på eventuelle fejl, der måtte være begået under en udbudsproces. Styrelsen har ikke kompetence til at træffe afgørelser i en konkret sag om udbud, men udtaler sig alene vejledende herom. Enhver kan rette henvendelse til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen med eventuel klage over et udbud. Klager over udbud skal dog som udgangspunkt rettes til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen inden kontrakten er indgået, idet styrelsens mulighed for at rette op på udbuddet efter kontraktindgåelse er udtømt.

Klagenævnet for Udbud er en uafhængig administrativ klageinstans - et såkaldt domstolslignende klageorgan. Nævnet kan afgøre en sag i realiteten, herunder annullere ulovlige beslutninger eller pålægge en ordregiver at lovliggøre en udbudsforretning. Nævnet kan tillige i visse tilfælde udstede påbud om, at ordregiver skal bringe kontrakten til ophør og/eller pålægge ordregiver en økonomisk sanktion. Klager til Klagenævnet for Udbud kan indgives af enhver med retlig interesse i sagen, Konkurrencestyrelsen samt de organisationer og offentlige myndigheder, som økonomi- og erhvervsministeren har tillagt klageadgang. Endelig er organisationer i andre EU-lande og den Europæiske Frihandelssammenslutning, som svarer til de organisationer, som ministeren har tillagt klageadgang, klageberettigede. Klager over overtrædelse af EU's udbudsregler skal indbringes for klagenævnet inden for visse nærmere bestemte frister, jf. Lov nr. 492 af 12. maj 2010 om håndhævelse af udbudsreglerne m.v.

For yderligere information henvises til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside www.konkurrenceogforbrugerstyrelsen.dk

Klage over afslag på godkendelse til at levere personlig og praktisk hjælp

265. En leverandør, der har fået afslag på godkendelse, kan klage til kommunalbestyrelsen.

Efter § 91, stk. 2, har kommunalbestyrelsen som udgangspunkt pligt til at godkende og indgå kontrakt med enhver leverandør, der opfylder de af kommunalbestyrelsen fastsatte kvalitets- og priskrav.

Det er en forudsætning, at leverandøren opfylder nogle grundlæggende krav til økonomisk og faglig hæderlighed. Leverandøren skal have orden i økonomien, være hæderlig i sin erhvervsudøvelse og opfylde sine økonomiske forpligtelser med hensyn til betaling af skatter og sociale ydelser mv.

Offentlige myndigheder kan stille krav om hæderlighed ved udbud efter EU's udbudsregler. Det er hensigtsmæssigt, jf. bekendtgørelsen § 17, stk. 2, at den samme standard for økonomisk og faglig hæderlighed anvendes ved de kommunale myndigheders vurdering af, om der er grundlag for godkendelse af leverandører for personlig og praktisk hjælp.

Det fremgår af EU's udbudsregler, at enhver tjenesteyder kan udelukkes fra deltagelse i en udbudsprocedure:

- a) hvis bo er under konkurs, likvidation, skifte eller tvangsakkord uden for konkurs, som har indstillet sin erhvervsvirksomhed eller befinder sig i en lignende situation i henhold til en tilsvarende procedure, der er fastsat i national lovgivning,
- b) hvis bo er begæret taget under konkursbehandling eller behandling med henblik på likvidation, skifte eller tvangsakkord uden for konkurs eller enhver tilsvarende behandling, der er fastsat i national lovgivning,
- c) som ved en retskraftig dom er dømt for en strafbar handling, der rejser tvivl om hans faglige hæderlighed,
- d) som i forbindelse med udøvelsen af sit erhverv har begået en alvorlig fejl, som de ordregivende myndigheder bevisligt har konstateret,
- e) som ikke har opfyldt sine forpligtelser med hensyn til betaling af bidrag til sociale sikringsordninger i henhold til retsfor skrifterne i det land, hvor han er etableret, eller i den ordregivende myndigheds land.
- f) som ikke har opfyldt sine forpligtelser med hensyn til betaling af skatter og afgifter i henhold til retsfor skrifterne i det land, hvor han er etableret, eller i den ordregivende myndigheds land, eller
- g) som svigagtigt har givet urigtige oplysninger ved meddelelsen af de oplysninger, der kan kræves i henhold til dette kapitel, eller som har undladt at give disse oplysninger.

Endvidere fremgår det af EU's udbudsregler, at fra deltagelse i en udbudsprocedure udelukkes enhver tjenesteyder, mod hvem der er afsagt en endelig dom, som den ordregivende myndighed har kendskab til, af en eller flere af følgende grunde:

- a) deltagelse i en kriminel organisation som defineret i artikel 2, stk. 1 i Rådets fælles aktion 98/733/RIA
- b) bestikkelse som defineret i henholdsvis artikel 3 i Rådets retsakt af 26. maj 1997 og artikel 3, stk. 1 i Rådets fælles aktion 98/742/RIA
- c) svig som omhandlet i artikel 1 i konventionen om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser
- d) hvidvaskning af penge som defineret i artikel 1 i Rådets direktiv 91/308/EØF af 10. juni 1991 om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvaskning af penge.

Desuden skal de offentlige myndigheder ved ethvert udbud sikre sig, at kravene i lov om begrænsning af skyldnerens muligheder for at deltage i offentlige udbudsforretninger, lovbekendtgørelse nr. 336 af 13. maj 1997 (restanceloven) er opfyldt, før der indgås kontrakt med en leverandør. Kravene går i hovedtræk ud på, at det offentlige i forbindelse med udbud skal kræve en tro- og loveerklæring fra tilbudsgiverne om, at de ikke skylder over 100.000 kr. i skat mv. Hovedreglen er, at en virksomhed, der skylder mere, ikke må antages som leverandør.

Kapitel 62

Tilsyn og opfølgning

266. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for og beslutter, hvordan kommunalbestyrelsen skal planlægge og udføre sin virksomhed på det sociale område efter den sociale lovgivning, jf. retssikkerhedslovens § 15.

Kommunalbestyrelsen har efter retssikkerhedslovens § 16 pligt til at føre tilsyn med, hvordan de kommunale opgaver løses. Tilsynet omfatter både indholdet af tilbuddene og den måde, opgaverne udføres på. For vejledning om tilsynsreglerne generelt henvises til vejledning om lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven. I dette kapitel behandles alene de særlige tilsynsregler, der gælder for tilsyn med opgaver efter §§ 83 og 86.

Tilsyn med opgaver efter servicelovens §§ 83 og 86

§ 151. Den stedlige kommune, jf. § 148 a, har pligt til at føre tilsyn med, at de kommunale opgaver efter §§ 83 og 86 løses i overensstemmelse med de afgørelser, kommunalbestyrelsen har truffet efter disse bestemmelser og i henhold til kommunalbestyrelsens vedtagne kvalitetsstandarder, jf. §§ 138 og 139.

Stk. 2...

267. Kommunalbestyrelsens pligt til at føre tilsyn med løsningen af de opgaver, som myndigheden har truffet afgørelse om i henhold til §§ 83 og 86 i lov om social service, er præciseret i lovens § 151. Det fremgår af § 151, stk. 1, at kommunalbestyrelsen har pligt til at føre tilsyn med, at de kommunale opgaver efter §§ 83 og 86 løses i overensstemmelse med de afgørelser, kommunalbestyrelsen har truffet efter disse bestemmelser og i henhold til kommunalbestyrelsens vedtagne kvalitetsstandarder.

Kommunalbestyrelsens tilsynspligt

268. Kommunalbestyrelsens tilsynspligt indebærer, at kommunalbestyrelsen som myndighed har pligt til at føre tilsyn med, at opgaverne løses med den kvalitet - både fagligt og økonomisk - som myndigheden inden for lovgivningens rammer har besluttet, der skal være i kommunen. Kommunalbestyrelsen skal således aktivt, opsøgende og systematisk påse, at alle får den hjælp, som de har krav på, og at hjælpen har den kvalitet, som myndigheden har besluttet, at der skal være.

Kommunalbestyrelsens ansvar for og opgave med at føre tilsyn skal ses i sammenhæng med, at kommunalbestyrelsen også som myndighed har ansvaret for, at de personer, der er berettiget til hjælp efter den sociale lovgivning, får den hjælp, der er truffet afgørelse om.

Det er ud over det indholdsmæssige også overladt til kommunalbestyrelsen at organisere og tilrettelægge service og tilsyn på ældreområdet. Det er i den forbindelse vigtigt, at der foreligger klare veldefinerede mål for den service og de tilbud, der skal gives, således at det blandt andet via tilsynet er muligt for de politisk ansvarlige at påse, om de politiske målsætninger udmøntes i praksis. De politisk ansvarlige bør derfor løbende underrettes om udmøntningen af politikken i praksis. Dette kan bl.a. ske ved, at den overordnede ledelse i forvaltningen rapporterer til kommunalbestyrelsen.

Det er et led i pligten til at føre tilsyn, at kommunalbestyrelsen ikke kun skal reagere, hvis kommunalbestyrelsen konkret modtager information om, at der er grund til at kritisere visse dele af hjælpen. Tilsynsvirksomheden skal være aktivt, opsøgende og systematisk, og bør udføres på en sådan måde, at det også er opsøgende over for eventuelle problemer.

En målrettet og systematisk tilsynsvirksomhed har en forebyggende virkning. Der er en effekt ved, at de personer, som udfører eller er ansvarlig for at tilrettelægge hjælpen, er opmærksomme på, at kommunalbestyrelsen aktivt fører tilsyn. Problemer kan blive afværget i tide, før forhold omkring hjælpen udvikler sig på en ikke acceptabel måde.

Tilsynspligten indebærer, at kommunalbestyrelsen har pligt til at reagere, hvis medlemmerne får informationer om, at der er eller kan være grundlag for kritik. Kommer der f.eks. oplysninger frem om, at plejen og omsorgen for beboere på et plejehjem eller beboerne i et botilbud tilsyneladende ikke er i overensstemmelse med kommunens politik på området, har kommunalbestyrelsen, medmindre informationerne er åbenlyst utroværdige, pligt til at undersøge sagen og i givet fald at få rettet op på forholdene hurtigst muligt.

Tilsyn med leverandører

269. I tilfælde, hvor de kommunale opgaver udføres af andre (private), påhviler det ligeledes kommunalbestyrelsen at føre tilsyn med den, der udfører opgaven. Det hænger sammen med, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for, hvorledes opgaven udføres og derfor også pligt til at føre tilsyn hermed og følge op på tilsynet, uanset om det er en kommunal, regional eller privat leverandør, der konkret udfører en opgave for kommunalbestyrelsen.

Det bør fremgå af aftalen med leverandøren, hvordan der i forbindelse med den løbende drift skal ske kontrol af, at opgaven udføres med den aftalte og ønskede kvalitet. Der henvises til vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Tilsyn med plejehjem, plejeboliger mv.

§ 151. ...

Stk. 2. Som led i tilsynsforpligtelsen efter stk. 1 skal kommunalbestyrelsen hvert år foretage mindst ét uanmeldt tilsynsbesøg i plejehjem mv., jf. § 192, i plejeboligbebyggelser, der er omfattet af lov om almene boliger mv. eller lov om boliger for ældre og personer med handicap, og i andre tilsvarende boligenheder i kommunen. Tilsynet omfatter indsatsen over for de beboere og lejere, der modtager kommunale serviceydelser. Tilsynet må ikke varetages af leverandører eller personer, der udfører opgaver på området.

270. Som led i kommunalbestyrelsens tilsynspligt i henhold til § 151 i lov om social service skal kommunalbestyrelsen i henhold til lovens § 151, stk. 2, mindst én gang årligt gennemføre et uanmeldt tilsynsbesøg i plejehjem, plejeboliger og lignende boligenheder. Kommunalebestyrelsens tilsynspligt skal ses i sammenhæng med det sundhedsfaglige tilsyn, som embedslægen udfører. Der henvises til Indenrigs- og Sundhedsministeriet regler herom.

Tilsynspligten gælder i forhold til alle beboere, der modtager visiterede serviceydelser.

De obligatoriske tilsynsbesøg skal medvirke til, at kommunalbestyrelsen som myndighed kan foretage en løbende og systematisk opfølgning på indsatsen over for de svage ældre, mennesker med handicap mv.

Inddragelse af beboerne i tilsynet

271. Målet for tilsynet er, at myndigheden – blandt andet via beboernes oplysninger – kan sikre, at beboerne får den hjælp, de har krav på, og at hjælpen udføres på en ordentlig måde. Beboerne vil som udgangspunkt selv have en interesse i at få besøg af de tilsynsansvarlige, da opgaven for disse er at sikre beboernes rettigheder. Der er derfor ikke grundlag for at stille særlige formkrav til det samtykke, der skal gives i forbindelse med, at beboeren accepterer tilsynsbesøget.

Hvis beboerne ikke ønsker at give sit samtykke til tilsynsbesøget, vil de tilsynsansvarlige ikke kunne få adgang til beboernes bolig. De tilsynsførende kan så vælge at besøge en anden beboer.

272. Regler om delegation af tilsynsforpligtelsen og om faglige krav til de personer, der udfører tilsynet er nærmere beskrevet i vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven. Her findes også nærmere information om det kommunale tilsyn og Socialministeriets ressorttilsyn.

Kapitel 63

Tilsyn med friplejeboliger

§ 151 a. Pligten til at følge op på enkeltsager og føre tilsyn, jf. § 148, stk. 1 og 2, og § 151, stk. 1, påhviler for lejere og beboere i friplejeboliger kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor friplejeboligerne ligger.

Stk. 2. Som led i tilsynsforpligtelsen skal kommunalbestyrelsen hvert år foretage mindst ét uanmeldt tilsynsbesøg i friplejeboligerne. Tilsynet omfatter indsatsen over for de lejere og beboere, der modtager kommunale serviceydelser. Tilsynet må ikke varetages af friplejeboligleverandører eller personer, der udfører opgaver for den friplejeboligleverandør, som tilsynet omfatter.

Stk. 3

273. Pligten til at følge op på enkeltsager og føre tilsyn i friplejeboliger påhviler kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor friplejeboligerne er beliggende. Kommunalbestyrelsen har tilsvarende forpligtelse til at føre tilsyn med friplejeboliger, som den har til at føre tilsyn med plejehjem, plejeboliger mv., herunder en pligt til årligt at foretage mindst ét uanmeldt tilsynsbesøg i friplejeboligerne, jf. vejledning nr. 4 om botilbud til voksne efter reglerne i almenboligloven, serviceloven og friplejeboliloven, samt vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven.

274. Selve den praktiske opgave med at udføre tilsynet kan overlades til private. Tilsynet må dog ikke varetages af friplejeboligleverandører eller personer, der udfører opgaver for den friplejeboligleverandør, som tilsynet omfatter. Kommunalbestyrelsen vil også i den situation, hvor den praktiske opgave med at udføre tilsynet overlades til andre, have det endelige ansvar for, at tilsynet udøves i overensstemmelse

med lovgivningen. Det er derfor stadig kommunalbestyrelsen, der har det endelige ansvar for, at tilsynsopgaven bliver udført, og hvordan der bliver fulgt op på tilsynsbesøgene.

§ 151 a.

Stk. 3. Som led i hvert tilsynsbesøg skal kommunalbestyrelsen sikre, at den service, der generelt leveres i friplejeboligbebyggelsen, er i overensstemmelse med friplejeboligleverandørens certifikation.

275. For at sikre kvalitet i plejen i friplejeboliger er det kun friplejeboligleverandører, der er certificeret af Servicestyrelsen, der kan eje og drive friplejeboliger. Med certificeringen opnås, at friplejeboligleverandørerne har forudsætninger for at levere den nødvendige hjælp til beboerne. Kommunalbestyrelsen skal som led i hvert tilsynsbesøg sikre, at den service, der generelt leveres i friplejeboligbebyggelsen, er i overensstemmelse med friplejeboligleverandørens certifikation.

Kommunalbestyrelsens forpligtelser ved manglende levering af hjælp

§ 151 b. Konstaterer kommunalbestyrelsen ved tilsynsbesøget i friplejeboligerne, at borgeren ikke modtager den hjælp, som denne efter afgørelsen har krav på, skal kommunalbestyrelsen orientere borgeren og den kommune, der har truffet afgørelse efter denne lov, hvis denne ikke er identisk med beliggenhedskommunen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan meddele friplejeboligleverandøren de påbud, som er nødvendige for at sikre, at hjælpen leveres i overensstemmelse med afgørelsen. Kommunalbestyrelsen skal meddele friplejeboligleverandører, at undladelse af at levere hjælpen i overensstemmelse med afgørelsen kan medføre indberetning til Servicestyrelsen. Hvis friplejeboligleverandøren ikke kan efterkomme påbuddet, indberetter kommunalbestyrelsen straks forholdet til Servicestyrelsen. Kommunalbestyrelsen udarbejder indstilling til brug for afgørelser, der træffes af Servicestyrelsen.

276. Kommunalbestyrelsen har pligt til at informere borgeren, hvis den ved tilsynsbesøget konstaterer, at den pågældende ikke modtager den hjælp, som denne efter afgørelsen har krav på. Tilsvarende skal kommunalbestyrelsen orientere den kommune, der har truffet afgørelse om service og pleje efter serviceloven, hvis denne ikke er identisk med beliggenhedskommunen.

277. Kommunalbestyrelsen kan endvidere meddele friplejeboligleverandøren påbud om at bringe forholdene i orden, sådan at borgeren modtager den hjælp, som denne efter afgørelsen har krav på. Kommunalbestyrelsen skal påse, om friplejeboligleverandøren har efterkommet påbuddet og bragt forholdene i orden. Virkningen af, at friplejeboligleverandøren ikke efterkommer kommunalbestyrelsens påbud og fortsat ikke leverer hjælpen i overensstemmelse med afgørelsen, er, at kommunalbestyrelsen straks skal underrette Servicestyrelsen, der tager stilling til, om friplejeboligleverandørens certification skal tilbagekaldes.

Afsnit XI

Demens

Kapitel 64

Demens

278. Demens er betegnelsen for en gruppe af sygdomme, der udvikler sig i en række faser med forskellige symptomer og forskellige behov. En af de hyppigst forekommende demenssygdomme er Alzheimers sygdom. Demens er således ikke et udtryk for den normale aldringsproces, men risikoen for at få en demenssygdom stiger med alderen. Det er i dag ikke muligt at kurere demens, men der er ved nogle demenstilstande mulighed for at tilbyde behandling, der for en periode kan udskyde eller forsinke den fremadskridende forringelse af funktioner.

Der er grund til at være opmærksom på, at personer med demens er en svag gruppe, der stiller særlige krav til indsatsen fra det offentliges side. Det er væsentligt, fordi personer med demens typisk ikke selv er i stand til at formulere, hvilke behov for hjælp de har.

Det er endvidere centralt, at der sker en høj grad af samarbejde mellem aktørerne på demensområdet på tværs af primær- og sekundærsektor. Det er i den forbindelse vigtigt, at samarbejdet har en karakter, så borgeren med demens og de pårørende har klarhed over, hvor de kan henvende sig om hjælp og behandling, og hvem der har ansvaret for at yde den nødvendige indsats.

Diagnosticering

279. Med udgangspunkt i en diagnostisk udredning er det muligt at tilrettelægge en relevant og målrettet medicinsk behandling, pleje og psykosocial støtte. Kendskab til demensdiagnosen og sygdommens sandsynlige forløb er derfor et vigtigt arbejdsredskab i forbindelse med tilrettelæggelsen af indsatsen over for borgere med demens. Hertil kommer, at diagnosticering af sygdommen på et tidligt tidspunkt vil give den enkelte mulighed for i samråd med pårørende og med professionel bistand at planlægge sit fremtidige liv.

Diagnosticering af demenssygdomme er et tværfagligt anliggende, som kan involvere både den primære og den sekundære sundhedssektor samt socialsektoren.

Pårørende

280. Pårørende, der passer f.eks. en ægtefælle med demens i hjemmet, yder ofte en meget omfattende omsorgsindsats under stor fysisk og psykisk belastning. De kan være bundet til hjemmet en stor del af døgnet, da borgere med svær demens ofte ikke kan være alene.

De pårørende kan have forskellige behov for aflastning, og karakteren og omfanget af tilbud om støtte bør tage hensyn hertil. Aflastning kan både bestå i tilbud om daghjem/centeraktiviteter til borgeren med demens, tilbud om deltagelse i pårørendegrupper eller forskellige former for afløsning i hjemmet fra kommunen eller frivillige besøgsvenner. Om afløsning og aflastning se kapitel 16.

Frivillige aflastere

281. Frivillige tilbud kan bidrage til at forebygge isolation og til, at kontakten til det omkringliggende samfund kan fastholdes for borgere med demens og deres pårørende. Flere frivillige organisationer er opmærksomme på behovet for aflastning, men en væsentlig forudsætning for, at den frivillige indsats kan slå igennem, er et godt samarbejde på lokalt niveau med kommunalbestyrelsen. Det er i den forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at gruppen af personer med demens kan have særlige pleje- og omsorgsbehov samt udadreagerende adfærd, og der derfor kan være behov for professionelle medarbejders kompetencer. Endvidere er det væsentligt, at de frivilliges tilbud er målrettede de behov, som er i nærområdet, og at borgerne oplyses om tilbuddene. Servicestyrelsen har beskæftiget sig med samarbejdet mellem frivillige og kommuner på demensområdet. Der kan findes mere herom på

www.servicestyrelsen.dk

. Se endvidere vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven.

Den kommunale indsats

282. Opmærksomheden og indsatsen over for de hjemmeboende borgere med demens og deres pårørende er af stor betydning. Den kan bidrage til at forebygge pludseligt opståede situationer, hvor borgeren med demens får behov for en meget intensiv plejeindsats, der ikke vil kunne ydes i vedkommendes eget hjem.

En fleksibel, målrettet og individuel indsats kan virke forebyggende i forhold til kriser, der ellers let kan opstå i tilværelsen for borgere med demens. Akutte kriser vil ofte føre til hospitalsindlæggelse eller anden form for døgnophold.

Når kommunalbestyrelsen tilbyder personlig og praktisk hjælp til borgere med demens, er det vigtigt at etablere et godt samarbejde og tillidsforhold mellem de pårørende og personalet. Det gælder også i de tilfælde, hvor borgeren med demens bor alene. De hjemmeboende borgere med demens har normalt brug for mere og anderledes hjælp end de øvrige brugere. Der vil udover personlig og praktisk hjælp ofte også være behov for særlige tilbud uden for hjemmet, f.eks. i ældrecentre/dagcentre.

Borgere med demens vil antageligvis i højere grad end de fleste andre ældre have problemer med at modtage hjælp af et stort antal forskellige hjælpere.

Et væsentligt krav i omgangen med og plejen af borgere med demens er indlevelse. Samværet med en anden person, som kan fortolke virkeligheden, løse de praktiske problemer og berolige borgeren med demens er af afgørende betydning. Socialpædagogik kan være et godt redskab i arbejdet med borgere med demens i forhold til at forbedre dagligdagen og samarbejdet med den enkelte. Se nærmere herom i kapitel 5 og på Servicestyrelsens hjemmeside, www.servicestyrelsen.dk.

Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten

283. Som udgangspunkt må pleje og omsorg af svage grupper som borgere med demens aldrig ske ved fysisk magt eller anden tvang. I særlige tilfælde og under særlige betingelser kan medarbejdere dog opnå en tilladelse til at anvende magt i en periode, da dette kan være en forudsætning for, at der ikke sker omsorgssvigt. F.eks. kan der være tale om en person med demens, som nægter at lade sig vaske eller få børstet tænder. Der kan også være tale om dørsøgende personer med demens, som kan fare vild og dermed udsætte sig selv for fare.

Der er forskellige hensyn, som skal balanceres. Personen med demens skal på den ene side så vidt muligt bevare sin ret til at bestemme over eget liv. På den anden side skal personen med demens hjælpes i de situationer, hvor vedkommende på grund af sin sygdom ikke er i stand til at klare sig selv. Medarbej-

dere kan altså dagligt stå i svære dilemmaer. Regelsættet er med til at hjælpe medarbejderne til at løse situationerne, samtidig med at retssikkerheden for personen med demens sikres bedst muligt.

Der henvises til vejledning nr. 8 om reglerne i serviceloven om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Værgemål mv.

284. Der henvises til vejledning nr. 1 til serviceloven om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven, om værgemål mv.

Boligindretning

285. Der er de seneste år etableret bedre og tryggere boligtilbud til de ældre med svær demens. Det er f.eks. kommet til udtryk i indretning af små boenheder, også kaldet skærmede enheder.

En plejebolig med flere beboere uden »afskærmning« kan være et meget kompliceret miljø for en borger med demens. Erfaringerne har vist, at dagligdagen skal være enkel og tryk. Døgnrytmen bør indrettes efter beboerens behov og ikke foregå efter et stramt tidsskema. En borger med demens bør ikke stilles over for en række valg og aktiviteter, som ikke kan overskues. Det kan føre til, at borgeren med demens bliver endnu mere forvirret, urolig og konfus. Den fysiske indretning, den lokale tilrettelæggelse af tilbuddene og en konkret vurdering af den enkeltes behov er af afgørende betydning.

Der henvises i øvrigt til Socialministeriets Vejledning om botilbud mv. til voksne og »Vejledning om indretning af ældreboliger for fysisk plejekrævende m.fl.,» kapitel 5 om ældreboliger for borgere med demens.

Servicestyrelsen

286. Demens udgør en faglig og organisatorisk udfordring på ældreområdet. Derfor arbejder Servicestyrelsen med at udvikle viden om demens, især de socialfaglige aspekter. Servicestyrelsen har blandt andet fokus på faglige metoder i arbejdet med borgere med demens, f.eks. socialpædagogiske tilgange, samt på rådgivning og støtte til kommuner, borgere med demens, deres familier mv. Det er også Servicestyrelsen rolle at støtte samarbejdet mellem aktørerne på demensområdet, bl.a. gennem netværk for fagpersoner, der arbejder med demens. På styrelsens hjemmeside er der mere information herom.

Kapitel 65

Plejetestamenter

§ 83. ...

Stk. 4. Kommunen skal ved tilrettelæggelsen af pleje og omsorg m.v.mv. for en person med en demensdiagnose så vidt muligt respektere dennes vejledende tilkendegivelser for fremtiden med hensyn til bolig, pleje og omsorg (plejetestamenter).

287. I et plejetestamente kan personen med demens tilkendegive ønsker for den fremtidige pleje og omsorg, mens vedkommende endnu er i stand til det. Plejetestamenter understøtter en person med demens i at kunne få indflydelse på hans eller hendes eget liv. Samtidig kan plejetestamentet hjælpe medarbejdere til at give en værdig pleje, der så vidt muligt er i overensstemmelse med vedkommendes ønsker og den måde, personen med demens hidtil har levet sit liv på.

Plejetestamenter kan også medvirke til at aflaste de pårørende. Tilkendegivelserne fra personen med demens kan således hjælpe og understøtte f.eks. en ægtefælle, når han eller hun skal træffe forskellige og ofte svære valg på vedkommendes vegne.

Kommunalbestyrelsen skal i videst muligt omfang respektere de tilkendegivelser, som en borger med begyndende demens giver udtryk for i forhold til fremtidige ønsker og behov for pleje og omsorg mv.

Formål

288. Formålet med plejetestamenter er at understøtte muligheden for, at borgere med begyndende demens kan tage ansvar for eget liv samt at støtte medarbejdere og aflaste pårørende.

Plejetestamentet er vejledende for den indsats, som plejepersonalet skal udføre i forhold til plejen af en borger med demens på det tidspunkt, hvor den pågældende ikke længere er i stand til selv at give udtryk for sine ønsker. At plejetestamenter er vejledende skyldes, at forholdene for en borger med demens kan have ændret sig, siden plejetestamentet blev skrevet.

Formkrav

289. Der stilles ingen særlige krav om, at plejetestamentet skal fremgå af en særlig officiel formular eller skal underskrives af en notar. Plejetestamentet vil således også kunne fremgå af f.eks. en dvd.

Kommunalbestyrelsen kan tilbyde at være behjælpelig med at udarbejde et plejetestamente, men der foreligger ikke nogen pligt til dette.

Indhold

290. I et plejetestamente vil man kunne tilkendegive, hvordan man ønsker at blive plejet i fremtiden. Og man kan oplyse om, hvordan man hidtil har levet sit liv. Et plejetestamente kan f.eks. indeholde oplysninger om madvaner og vaner i forhold til påklædning, fritidsinteresser, hygiejne og personlig pleje. I et plejetestamente kan man f.eks. også tilkendegive, at man ikke vil ligge sin ægtefælle til last.

Man kan desuden tilkendegive, at man i fremtiden ønsker at blive udstyret med f.eks. et pejlesystem, der kan lokalisere én, hvis man farer vild. En sådan oplysning er ikke bindende for kommunalbestyrelsen/plejepersonale eller de pårørende, men kan være en måde, hvorpå en borger med demens kan få adgang til at udtrykke sit ønske herom.

I de tilfælde, hvor borgeren med demens er uden ægtefælle eller andre nære pårørende, vil plejetestamentet være en vigtig adgang for plejepersonalet til at få oplysninger om det hidtidige liv og ønsker for fremtiden for borgeren med demens.

Forpligtelse

291. Kommunalbestyrelsen/plejepersonalet er ikke forpligtet til at følge et plejetestamente. Forholdene kan ændre sig så meget for en borger med demens, at det vil være i strid med den pågældendes tarv at følge tilkendegivelserne i et plejetestamente. De skriftlige tilkendegivelser skal derfor alene bruges vejledende og i det omfang, den aktuelle situation gør det muligt og hensigtsmæssigt. I situationer, hvor tilkendegivelserne i et plejetestamente ikke længere er relevante, er det vigtigt, at personalet lytter til de pårørende, som har et mangeårigt kendskab til borgeren med demens, herunder kendskab til den pågældendes ønsker og behov.

I og med, at plejetestamentet er et støtteredskab for personalet, er det ikke forbundet med sanktioner, hvis det ikke er muligt eller hensigtsmæssigt at følge tilkendegivelserne.

Hvad der ikke kan tilkendegives i et plejetestamente

292. Et plejetestamente kan ikke bruges til, at borger med demens på forhånd tilkendegiver, at der må anvendes magt i forbindelse med f.eks. personlig pleje. Der kan dog udtrykkes ønske om, at man f.eks. gerne i fremtiden vil udstyres med et pejlesystem, der kan lokalisere én, hvis man farer vild.

Det er heller ikke muligt via et plejetestamente at betinge sig ret til at blive boende hjemme eller i et bestemt botilbud, hvis boligen/boformen ikke længere er optimal i forhold til den nedsatte funktionsevne.

Plejetestamentet kan heller ikke bruges til at udtrykke ønsker, der er omfattet af reglerne om livstestamenter i patientretsstillingsloven. Et ønske om ikke at blive behandlet blot for at forlænge livet, eller et ønske om, at man ikke vil modtage livsforlængende behandling i tilfælde af sygdom mv., vil stadig skulle fremsættes efter reglerne herom i sundhedsloven (tidligere lov om patienters retsstilling). Der henvises endvidere til sundhedslovens § 26 om livstestamenter.

Selvbestemmelse

293. Ønsker formuleret i et plejetestamente ændrer ikke på, at borgeren med demens som udgangspunkt selv tager stilling til egne forhold i alle de situationer, hvor pågældende er i stand til det og har forståelse for, hvad det drejer sig om. Giver borgeren med demens udtryk for sin vilje, uanset hvordan dette udmønter sig, skal dette så vidt muligt respekteres - også i de tilfælde, hvor den aktuelle tilkendegivelse ikke er i overensstemmelse med en tilkendegivelse i et plejetestamente.

Socialministeriet, den 15. februar 2011

BENEDIKTE KLÆR

/ Eva Pedersen

Kommunernes adgang til at levere tilkøbsydelser

Tilkøbsydelser er ikke omfattet af serviceloven. Den kommunale leverandør kan derfor ikke tilbyde tilkøbsydelser, da tilkøbsydelser ligger ud over de behovsbestemte ydelser, som kommunen er forpligtet til at tilbyde efter serviceloven § 83. Tilkøbsydelser er således ikke sociale ydelser, men ydelser, som alle borgere kan vælge at gøre brug af mod betaling.

Almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommunernes opgavevaretagelse (de såkaldte kommunalfuldmagtsregler) finder alene anvendelse i tilfælde, hvor den skrevne lovgivning ikke regulere, dvs. enten hjemler eller udelukker, kommunernes mulighed for at påtage sig opgaver. Kommuner kan efter kommunalfuldmagtsreglerne som udgangspunkt ikke uden hjemmel i skreven lov drive handel, håndværk eller industri. Kommuner kan heller ikke uden hjemmel i den skrevne lovgivning tildele ydelser – gratis eller mod en vis brugerbetaling – til enkeltpersoner, der er afgrænset efter økonomiske eller andre sociale kriterier. Dette gælder også i det begrænsede omfang, en kommunen ud fra overkapacitetsbetragtninger eller som accessorisk virksomhed lovligt kan varetage opgaver, der i øvrigt ikke er kommunale.

På den baggrund kan kommunerne ikke uden hjemmel i den skrevne lovgivning lovligt tilbyde borgerne supplerende hjemmehjælpsydelser som et tilkøb til den visiterede hjælp.

Henvendelse om kommunernes adgang til at levere tilkøbsydelser skal ske til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Eksempler på beregning af månedstakst og dagstakst

KL og Indenrigs- og Socialministeriet har i fællesskab udarbejdet et bilag med henblik på at eksemplificere beregningerne for kommunalbestyrelsen, når kommunernes omkostninger til tilbuddet om en madordning grænser til den maksimale beløbsgrænse, eller overstiger denne. Der er hverken tale om metoder, som kommunalbestyrelsen skal anvende, eller en udtømmende liste over metoder

Fast månedstakst

Kommunalbestyrelsen kan beslutte at fastsætte en fast månedstakst for madservice op til den maksimale beløbsgrænse, når ydelsen modtages varigt, og såfremt kommunens omkostninger til tilbuddet ikke overstiges.

Eksempler på beregning af fast dagstakst

Dagstaksten udregnes således, at beboerens takst for betaling maksimalt udgør 3.000 kr. pr. måned.

A. Dagstaksten udregnes i dette eksempel forholdsmæssigt i forhold til f.eks. måneder med 31 dage.

Dagstaksten udgør dermed som følger:

$$3000/31 = 96,77 \text{ kr.}$$

Udregnet ift. de enkelte måneder opnås følgende resultat:

måned	Takst pr. måned, når dagstaksten udregnes iht. loftet på 3.000 kr. og ift. måneder med 31 dage (kr.).
Januar	3.000,00
Februar	2.709,68
Marts	3.000,00
April	2.903,23
Maj	3.000,00
Juni	2.903,23
Juli	3.000,00
August	3.000,00
September	2.903,23
Oktober	3.000,00
November	2.903,23
December	3.000,00

B. Dagstaksten udregnes i dette eksempel forholdsmæssigt i forhold til det gennemsnitlige antal dage pr. måned. Kommunalbestyrelsen skal være opmærksom på, at i måneder med 31 dage vil taksten skulle rundes ned til 3.000 kr., såfremt beboeren har ophold af en måneds varighed eller over. Dagstaksten udgør dermed som følger:

$$3000/30,4 = 98,63 \text{ kr.}$$

Udregnet ift. de enkelte måneder opnås følgende resultat:

Måned	Takst pr. måned når dagstaksten udregnes iht. loftet på 3.000 kr. og ift. det gennemsnitlige antal dage pr. måned i løbet af et år (kr.).
Januar	3.000,00

Februar	2.761,64
Marts	3.000,00
April	2.958,90
Maj	3.000,00
Juni	2.958,90
Juli	3.000,00
August	3.000,00
September	2.958,90
Oktober	3.000,00
November	2.958,90
December	3.000,00

Eksempel på beregning af variabel dagstakst, med fast månedstakst

C. Dagstaksten udregnes i dette eksempel forholdsmæssigt i forhold til, at antallet af dage pr. måned varierer. Dagstaksten udgør dermed som følger:

$$3000/31 = 96,77 \text{ kr.}$$

$$3000/30 = 100,00 \text{ kr.}$$

$$3000/28 = 107,14 \text{ kr.}$$

Udregnet ift. de enkelte måneder opnås følgende resultat:

Måned	Takst pr. måned når dagstaksten udregnes iht. loftet på 3.000 kr. og ift. det varierende antal dage pr. måned (kr.).
Januar	3.000,00
Februar	3.000,00
Marts	3.000,00
April	3.000,00
Maj	3.000,00
Juni	3.000,00
Juli	3.000,00
August	3.000,00
September	3.000,00
Oktober	3.000,00
November	3.000,00
December	3.000,00

Stikordsregister

(Stikordsregistret refererer til punkter i vejledningen)

A

Afgørelser	33, 37, 95-103
- skriftlige afgørelser	96
- oplysning af sagen	97
- generelle retningslinjer	98
- yderligere oplysninger	99
- fuldt ud medhold	100
- bisidder, partsrepræsentant og værge	101
- ansøgerens samlede situation	102
- løbende tilpasning af hjælpen	103
Afløsning og aflastning	81
Afskrivning	137, 138, 141
Akutte situationer	106
Aktiverende og forebyggende tilbud	12-18
- formål	13
- målgruppe	14
- indhold	15
- tilrettelæggelse	16
- brugerinddragelse	17
- afgrænsning	18
- klageadgang	19
Ansøgerens samlede situation	102
Arbejds miljø	66, 74-80
- arbejdsmiljøloven	66
- arbejdsredskaber og hjælpemidler til levering af personlig og praktisk hjælp	75
- arbejdsmiljørelaterede redskaber/hjælpemidler	76
- personlige hjælpemidler	77
- rådgivning om arbejdsmiljø	78
- regler om arbejdsmiljø	79
- branchearbejds miljøråd	80

B

Behandling efter servicelovens § 102	82-84
Beregningsregler – skat, arbejdsmarkedsbidrag m.v.	237-240
Betaling	
- bagatelgrænse	136, 170, 173

- borgerens betaling for tilbud efter §§ 79, 83 og 84	160-169
- fastsættelse af betaling for midlertidig personlig og praktisk hjælp	170-174
- fastsættelse af betaling for midlertidige døgnophold § 84 og for generelle tilbud efter § 79	175-177
- moms ved leje af bolig samt el og varme	178-179
- af leverandører af personlig og praktisk hjælp og madservice	155-157
- madserviceordninger	164, 165-168
Bisidder	101
Branchearbejdsmiljøråd	80

D

Demens	278-286
- boligindretning	285
- diagnosticering	279
- den kommunale indsats	282
- frivillige aflastere	281
- pårørende	280
- Servicestyrelsen	286
Det Sociale Nævn	259
Direkte henvendelse	6
Distrikter	133
Dokumentation for priskrav	145, 153
Dokumentationskrav	130
Døgndækning	42

E

Efterbetaling	157
Efteruddannelse	12
Erstatningshjælp	49-50

F

Fast kontaktperson	47-48, 104
Fleksibel hjemmehjælp	52-55
Forebyggende hjemmebesøg til ældre	1-12
- definition	2
- direkte henvendelse	6
- efteruddannelse	12
- formål	4
- respekt for fravalg af tilbud	7
- indhold	5
- målgruppe	3

- opfølgning	8
- organisering/personale	11
- særlige tilfælde	9
- tavshedspligt	10
Frit valg af leverandører af personlig og praktisk hjælp	111-159
- betaling af leverandører	155
- modeller for frit leverandørvalg	113-118
Fritvalgsdatabasen	154
Frivillig social indsats	20
Frivillige aflastere	281

G

Generelle tilbud	46
Genoptræning	30-34
- afgørelse	33
- formål og indhold	30-31
Godkendelsesmodellen	116
- udbud inden for godkendelsesmodellen	117

H

Hjemmesygepleje	45
Hjælp til selvhjælp	40
Hjælpe midler	74-77
- arbejdsmiljø	74
- personlige hjælpemidler	77

I

Information	208
-------------	-----

K

Klage	64, 94, 259-265
Kommunale samarbejder	156-157
Kvalitetskrav	126-131, 150
- klage	263
Kvalitetskrav – differentierede	132-133
Kvalitetsstandarder	90-107
- afgørelse	95-96
- ansøgerens samlede situation	102
- formål	91

L

Ledsagelse	25
Leverandør	
- begrebet	112
- markedsføringsmateriale	124

- opsigelse	121
- skift	123
- tilsyn	269
- valg	122
Leverandørfunktionen	110
Løbende tilpasning	103

M

Madservice	147-151
- godkendelsesmodellen	148
- kvalitetskrav til leverandører	150
- loft over betaling	168
- priskrav til leverandører	151
- udbudsmodellen	149
Markedsføringsmateriale	124
Mellemkommunal refusion	257
Midlertidig/varig hjælp	41
Modtagerens eget valg af hjælper	56-60
Moms	178-180
Myndighedsfunktionen	109

O

Offentliggørelse af kvalitetskrav og priskrav	153-154
Omkostningskalkulation	137, 152
Opgørelse	
- priskrav	136
Opholdskommune	256
Opsigelse af leverandør	121

P

Partsrepræsentant	101
Pasning af døende	199-258
- anden hjælp i stedet for plejevederlag	244
- ansøgning om plejevederlag	211-215
- beregning af plejevederlag	218-236
- hjælp til sygeplejeartikler og personlig og praktisk hjælp	245-255
- hospice	247
- information	208
- kort levetid	201
- mellemkommunal refusion	257
- opholdskommune	256
- ophør	241-243
- pleje af døende	199-200
- plejevederlag	211-236

Pasning af nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom	181-198
- aflastning	198
- ansættelse	192-193
- ansøgning	188
- længde/forlængelse	194-195
- løn	196
- opsigelse	197
- sygehusophold	186
Personale- uddannelse mv.	68-73
- kvalifikationer	68
- legitimation	71
- tavshedspligt	70
- udførende personale	72
Personlig pleje, praktisk hjælp og madservice	39-81
- døgndækning	42
- hjælp til selvhjælp	40
- midlertidig/varig hjælp	41
- Samspillet mellem det sociale område og sundhedsområdet	44
Plejevederlag, se også pasning af døende	211-236
- ansøgning	211-215
- beregning	218-236
- maksimumsgrænse	237
Prisfastsættelse	134-146
- dokumentation	145
- ændringer	146
Prisfastsættelse - brug af godkendelsesmodellen	134-136
Prisfastsættelse - kommunal leverandørvirksomhed	137-141
- afskrivning	138
- bygninger	139
Prisfastsættelse - på baggrund af privat(e) leverandør(er)	142-144
Priskrav	
- leverandører af madservice	151
Plejetestamenter	287-293
- forpligtelse	291
- selvbestemmelse	293

R

Refusion	257
Regnskab og kontrol	152
Rådgivningsindsats	26

S

Servicebeviser	61-67
- klageregler	64
Skift af leverandør	123
Socialpædagogisk bistand	21-29
- bistandens art	25
- formål	22
- generelt	23
- rådgivningsindsats	26
- sammenhæng med bostøtte	28
- sammenhæng til støtte- og kontakt- personordningen efter § 99	29
- tilrettelæggelsen af bistanden	24
- træning i form af socialpædagogisk indsats	27, 82-84
Støtte- og kontaktpersoner	85-89
- opgaven	86
- tilrettelæggelse	87
Særlige klageregler	259-265

T

Tavshedspligt	6, 10, 70
- personale, uddannelse mv.	72
Tilsyn og opfølgning	266-277
- friplejeboliger	273-275
- inddragelse af beboere	271
- leverandører	269
- kommunalbestyrelsens tilsynspligt	268
- ved manglende levering af hjælp	276-277
- plejehjem, plejeboliger mv.	270

U

Udbud	
- klage	264
Udbud inden for godkendelsesmo- dellen	117
Udbudsmodellen	118-120

V

Valg af leverandør	122
Vedligeholdelsestræning	35-38
- afgørelse	36
- formål og indhold	35
- målgruppe	36
- sammenhæng med andre lovbe- stemmelser	38

Værge	101, 284
-------	----------

Æ

Ændring

- serviceniveau

93

Indholdsfortegnelse

(Indholdsfortegnelsen refererer til punkter i vejledningen)

<i>Afsnit I</i>	<i>Indledning</i>	
Kapitel 1	Indledning	1
<i>Afsnit II</i>	<i>Forebyggelse, socialpædagogiske bistand og træning efter serviceloven</i>	
Kapitel 2	Tilbud om forebyggende hjemmebesøg til ældre	2
Kapitel 3	Aktiverende og forebyggende tilbud efter § 79	13
Kapitel 4	Frivillig social indsats	20
Kapitel 5	Socialpædagogisk bistand	21
Kapitel 6	Genoptræning	30
Kapitel 7	Vedligeholdelsestræning	35
<i>Afsnit III</i>	<i>Personlig pleje, praktisk hjælp og madservice</i>	
Kapitel 8	Personlig og praktisk hjælp og madservice	39
Kapitel 9	Fast kontaktperson	47
Kapitel 10	Erstatningshjælp	49
Kapitel 11	Fleksibel hjemmehjælp	52
Kapitel 12	Modtagerens eget valg af hjælper	56
Kapitel 13	Servicebeviser	61
Kapitel 14	Personale - uddannelse m.v.	68
Kapitel 15	Arbejds miljø	74
Kapitel 16	Afløsning og aflastning	81
<i>Afsnit IV</i>	<i>Behandling og støtte- og kontaktpersoner efter serviceloven</i>	
Kapitel 17	Behandling efter servicelovens § 102	82
Kapitel 18	Støtte- og kontaktpersoner efter servicelovens § 99	85
<i>Afsnit V</i>	<i>Kvalitetsstandarder, afgørelser og myndighedsfunktionen</i>	
Kapitel 19	Kvalitetsstandarder for personlig pleje og praktisk hjælp samt genoptræning	90
Kapitel 20	Afgørelser	95
Kapitel 21	Myndighed og leverandør	108
<i>Afsnit VI</i>	<i>Frit valg af leverandører af personlig og praktisk hjælp</i>	
Kapitel 22	Frit valg af leverandør	111
Kapitel 23	Modeller for frit leverandørvalg	113
Kapitel 24	Godkendelsesmodellen	116
Kapitel 25	Udbudsmodellen	118
Kapitel 26	Persongruppe	122
Kapitel 27	Markedsføringsmateriale om leverandør	124
Kapitel 28	Kvalitetskrav	126

Kapitel 29	Dokumentationskrav	130
Kapitel 30	Differentiering af kvalitetskrav	131
Kapitel 31	Distrikter	133
Kapitel 32	Priskrav	134
Kapitel 33	Frit valg af leverandør af madservice	147
Kapitel 34	Regnskab og kontrol	152
Kapitel 35	Offentliggørelse af kvalitetskrav- og priskrav samt oplysning om godkendte leverandører	153
Kapitel 36	Betaling af leverandører af personlig og praktisk hjælp	155
Kapitel 37	Kommunale samarbejder	158
<i>Afsnit VII</i>	<i>Betaling</i>	
Kapitel 38	Borgerens betaling for tilbud efter § 79 og §§ 83-84	160
Kapitel 39	Fastsættelse af betaling for midlertidig personlig og praktisk hjælp	170
Kapitel 40	Fastsættelse af betaling for midlertidige døgnophold § 84 og for generelle tilbud efter § 79	175
Kapitel 41	Moms	178
<i>Afsnit VIII</i>	<i>Pasning af nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom</i>	
Kapitel 42	Formål	181
Kapitel 43	Personkreds	183
Kapitel 44	Kriterier for ordningen	185
Kapitel 45	Sagsbehandling, vejledningsforpligtelse mv.	188
Kapitel 46	Ansættelse, lønforhold mv.	192
Kapitel 47	Behov for aflastning, arbejdsmiljø mv.	198
<i>Afsnit IX</i>	<i>Hjælp i forbindelse med pasning af døende</i>	
Kapitel 48	Generelt	199
Kapitel 49	Etablering af en plejeordning	201
Kapitel 50	Ansøgning, udbetaling mv.	211
Kapitel 51	Tjenestefrihed m.v.	216
Kapitel 52	Beregning af plejevederlag, beskatning mv.	218
Kapitel 53	Beregning af plejevederlag når plejeren har ret til sygedagpenge	219
Kapitel 54	Om ret til sygedagpenge	224
Kapitel 55	Beregning af plejevederlag når plejeren ikke har ret til sygedagpenge	230
Kapitel 56	Fælles beregningsregler, skat, arbejdsmarkedsbidrag m.v.	237
Kapitel 57	Ophør af plejeforhold og plejevederlag	241
Kapitel 58	Anden hjælp i stedet for plejevederlag	244
Kapitel 59	Hjælp til sygeplejeartikler og personlig og praktisk hjælp	245
Kapitel 60	Særligt om opholdskommune, mellemkommunal refusion og finansiering	256
<i>Afsnit X</i>	<i>Særlige klage- og tilsynsregler</i>	

Kapitel 61	Særlige klageregler	259
Kapitel 62	Tilsyn og opfølgning	266
Kapitel 63	Tilsyn med friplejeboliger	273
<i>Afsnit XI</i>	<i>Demens</i>	
Kapitel 64	Demens	278
Kapitel 65	Plejetestamenter	287
<i>Bilag:</i>		
Bilag 1	Kommunernes adgang til at levere tilkøbsydelser	
Bilag 2	Eksempler på beregning af månedstakst og dagstakst for medservice efter servicelovens § 83 i plejeboliger m.v.	
Bilag 3	Stikordsregister	
Bilag 4	Indholdsfortegnelse	